

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

RIGORÓZNÍ PRÁCE

2024

Mgr. Radek Káčer

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ

Dokazování v trestním řízení
Rigorózní práce

Proof of Evidence in Criminal Proceedings
Rigorosum thesis

PRAHA, 2024

AUTOR PRÁCE
Mgr. Radek KÁČER

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že mnou předložená rigorózní práce je původním autorským dílem, které jsem zpracoval samostatně. V závěru této práce je uveden seznam veškeré použité literatury a podkladů, ze kterých bylo v rámci této práce čerpáno, která řádně cituji. Zároveň nesouhlasím se zveřejněním práce v tištěné ani elektronické podobě, neboť v práci jsou použity zdroje, které nelze veřejně publikovat.

V Uherském Hradišti dne 31.05.2024

.....
Mgr. Radek KÁČER

Poděkování

Touto formou, bych rád vyjádřil poděkování JUDr. Aleně Tibitzlové, Ph.D., za cenné rady, za její odbornou, metodickou a vysoce sofistikovanou pomoc a především za mimořádnou ochotu a vstřícnost při poskytování cenných rad. Dále bych chtěl poděkovat kolegům a přátelům, kteří mne podporovali.

ANOTACE

Práce se zabývá dokazováním v trestním řízení, a obsahuje obecnou část ve, které je zmíněn historický vývoj trestního řízení až po současnost. V ostatních kapitolách je popsáno dokazování v přípravném řízení, podle platných právních předpisů, kde jsou rozebrány metody, a postupy v rámci dokazování podle trestního řádu. Kromě trestního řádu, jsou zde zmíněna i soudní rozhodnutí, která jsou v této věci směrodatná. Druhá část práce je zaměřena na vnitřní postupy v rámci trestního řízení u Policie České republiky, neboť, ne všechny články policie mohou stejným způsobem provádět dokazování. Součástí práce, je rozhovor s policisty, kteří se zabývají trestním řízením. V závěru jsou navrženy a uvedeny možné návrhy na změnu v rámci dokazování v trestním řízení.

KLÍČOVÁ SLOVA

Trestní řízení * Dokazování * Orgán činný v trestním řízení* Zákon* Trestní řád * Obviněný* Procesní postup* Policie České republiky* Ustanovení*

ANNOTATION

The thesis deals with evidence in criminal proceedings and contains a general part in which the historical development of criminal proceedings up to the present is mentioned. The other chapters describe the evidence in the preparatory proceedings, according to the current legislation, where the methods, procedures of evidence under the Criminal Procedure Code are discussed. In addition to the Criminal Procedure Code, judicial decisions that are relevant in this matter are also mentioned. The second part of the thesis focuses on the internal procedures within the criminal proceedings of the Police of the Czech Republic, since, not all police cells can conduct evidence in the same way. Part of the thesis, is an interview with police officers who deal with criminal proceedings. In the conclusion, possible suggestions for change within the evidence in criminal proceedings are proposed and given.

KEYWORDS

Criminalproceedings * Evidence * Authority in criminalproceedings* Law* Criminalcode * Accused* Proceduralprocedure* Police ofthe Czech Republic* Provisions

Obsah

ÚVOD	8
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	11
I. OBECNÁ ČÁST	12
1. HISTORICKÝ VÝVOJ DOKAZOVÁNÍ	13
2. ZÁKLADNÍ POJMY, OKOLNOSTI A ZÁSADY DOKAZOVÁNÍ	19
2.1. Nepoužitelnost důkazů.....	21
2.2. Dokazování okolností důležitých pro trestní řízení	22
2.3. Základní zásady dokazování dle § 2 TrŘ.....	27
2.3.1. Zásada presumpce nevinny	28
2.3.2. Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností	30
2.3.3. Zásada vyhledávací.....	32
2.3.4. Zásada volného hodnocení důkazů.....	35
2.3.5. Zásada ústnosti	37
2.3.6. Zásada bezprostřednosti	39
3. PŘEDMĚT A ROZSAH DOKAZOVÁNÍ	41
3.1. Předmět dokazování	42
3.2. Rozsah dokazování.....	44
4. DĚLENÍ DŮKAZŮ	47
4.1. Podle vztahu k předmětu řízení	47
4.2. Podle pramene, ze kterého byl důkaz získán.....	49
4.3. Podle vztahu k dokazované skutečnosti	50
5. FÁZE DOKAZOVÁNÍ	53
5.1. Vyhledání důkazu	53
5.2. Procesní zajištění důkazu	54
5.3. Hodnocení důkazu	55
5.4. Prověrka důkazu	56

6. PRŮBĚH DOKAZOVÁNÍ	58
6.1. Dokazování v průběhu prověřování	59
6.2. Dokazování ve vyšetřování	61
6.3. Dokazování ve zkráceném přípravném řízení	62
7. DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY.....	64
7.1. Výpověď obviněného	65
7.2. Výpověď svědka	70
7.2.1. Utajený svědek	73
7.3. Odborné vyjádření a znalecký posudek	74
7.3.1. Odborné vyjádření „ad hoc“	76
7.3.2. Znalecký posudek.....	76
7.4. Ohledání osoby a věci, ohledání místa činu.....	78
7.4.1. Ohledání osoby	79
7.4.2. Ohledání věci	80
7.4.3. Ohledání místa činu.....	81
8. ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOBY DOKAZOVÁNÍ.....	85
8.1. Konfrontace dle § 104a TrŘ.....	86
8.2. Rekognice dle § 104b TrŘ	88
8.2.1. Druhy rekognice	89
8.2.2. Postup rekognice.....	90
8.3. Vyšetřovací pokus dle § 104c TrŘ	92
8.3.1. Trestně právní podmínky vyšetřovacího pokusu	93
8.4. Rekonstrukce dle § 104d TrŘ	95
8.4.1. Taktické zásady rekonstrukce	97
8.5. Prověрка na místě dle § 104e TrŘ	100
8.5.1. Podstata prověrky na místě.....	101
8.5.2. Postup při provádění prověrky na místě	103
9. OPERATIVNĚ PÁTRACÍ PROSTŘEDKY.....	106
9.1. Předstíraný převod § 158c TrŘ	110

9.2.	Sledování osob a věcí § 158d TrŘ.....	113
9.3.	Použití agenta § 158e TrŘ.....	117
9.3.1.	Výslech agenta - judikatura ESLP.....	120
II.	ZVLÁŠTNÍ ČÁST.....	122
10.	ÚVOD KE ZVLÁŠTNÍ ČÁSTI.....	123
11.	VĚCNÁ PŘÍSLUŠNOST KONAT TRESTNÍ ŘÍZENÍ.....	125
11.1.	Rozdělení věcné příslušnosti.....	125
12.	ROZDÍL MEZI ZÁKLADNÍM ČLÁNKEM A SKPV.....	133
12.1.	Základní článek Policie České republiky.....	133
12.2.	Služba kriminální policie a vyšetřování.....	134
12.3.	Porovnání.....	134
13.	ROZHOVORY S POLICISTY V RÁMCI TRESTNÍHO ŘÍZENÍ.....	141
13.1.	pplk. Mgr. Lenka Vaňková.....	141
13.2.	pplk. JUDr. Martin Dohnal.....	143
13.3.	kpt. Mgr. Michal Mikuš.....	146
13.4.	npor. Mgr. Petr Flašar, LL.M.....	148
13.5.	npor. Bc. Karel Příbyl.....	150
13.6.	Vyhodnocení rozhovoru.....	152
	RESUMÉ.....	156
	ZÁVĚR.....	160
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	163

ÚVOD

Dokazování je jednou z klíčových fází trestního řízení, která probíhá ve všech jeho stádiích, a jeho cílem, je zjistit skutkový stav věci bez pochybností a v nezbytném rozsahu, který je potřebný pro vydání meritorního rozhodnutí. V největší míře je dokazování prováděno, až před samotným soudem, který rozhoduje o vině či nevině a následném trestu. Samozřejmě bez řádného dokazování, které se provádí v přípravném řízení, jenž by nemělo být žádným způsobem přehlíženo, nelze následně konat dokazování před soudem. Samotné dokazování je prací orgánů činných v trestním řízení, jejichž postupy v rámci dokazování jsou limitovány a mají mantinely, které jsou dány zákony a dalšími předpisy.

V rámci své rigorózní práce se chci zaměřit na proces a postupy, které probíhají v rámci dokazování hlavně **v přípravném řízení**, které se vede před zahájením trestního stíhání (fáze prověřování, kdy podezřelý má právo uplatňovat svá práva na obhajobu), **po zahájení trestního stíhání** (fáze vyšetřování kdy osoba již obviněná má mnohem větší možnost práv a procesních záruk). V obou těchto etapách je nutné šetřit ústavě zaručená práva této osoby a naplňovat tím jednotlivé dílčí aspekty práva na spravedlivý proces. Zároveň je nezbytné, aby byly dodrženy zbývající postuláty trestního řízení, vyžadující efektivní, rychlé a spravedlivé vyřešení vzniklého protiprávního stavu. Největší břemeno v rámci dokazování je však stále kladeno na Policii České republiky, která je jedním z nejmarkantnějších orgánů činných v trestním řízení vůbec. **V práci se nebudu zabývat dokazováním před soudem, ani co se týká mladistvého nebo právnické osoby, ale některé dílčí postupy v práci budou vzhledem k okolnostem zmíněny.**

Mým záměrem je především upozornit na diametrální rozdílnost v rámci procesu dokazování a postupů u Policie České republiky, která je limitována ani ne tak trestním řádem, ale vnitřními předpisy, které přerozdělují věcnou působnost v rámci Policie České republiky, co se týká trestního řízení, jenž souvisí s procesem dokazování a prolínají se celým přípravným trestním řízením. I když je v současné době v chodu rekonstrukce trestního řádu, tak do současné doby v přístupném pozměňovacím návrhu trestního řádu není moc

inovativních změn týkajících se dokazování v trestním řízení oproti současnému platnému znění.

Svou práci bych chtěl nabídnout možné řešení u těchto (dle mého názoru) již částečně zastaralých vnitřních nařízení, která by mohla mít vliv na rychlé, efektivní trestní řízení na jedné straně a dostatečné ochrany práv a oprávněných zájmů dotčených osob na straně druhé. Předložená práce je strukturována na obecnou a zvláštní část, které jsou tvořeny jednotlivými kapitolami.

Obecná část obsahuje úvod do problematiky dokazování v trestním řízení a obeznámení, se záměrem jejího zpracovatele, a cílí na podvědomí odborné veřejnosti v rámci trestního řízení. V jednotlivých kapitolách je představen jak historický vývoj dokazování, tak současné metody a postupy, k jejichž realizaci dochází v jednotlivých fázích trestního řízení. Je zde zaměřeno na jednotlivé metody a postupy **v rámci dokazování v přípravném řízení**, které jsou jednak trestním řádem deklarovány, ale zároveň vyžadovány tak, aby byly zachovány hlavní zásady týkající se trestního řízení. Kromě toho budou i okrajově zmíněny jiné právní normy a předpisy, které upravují postup orgánu činného v trestním řízení, kterým v této práci bude zejména Policie České republiky.

Zvláštní část rigorózní práce tvoří úsek, který se zabývá podrobněji problematikou využívání postupů v rámci dokazování co se týče Policie České republiky. Zvláštní část jsem rozdělil na dvě části, v první bude popsán systém a struktura věcné příslušnosti v rámci Policie České republiky, kdy bude vysvětleno jakým způsobem a za jakých podmínek může jaký člunek Policie ČR konat trestní řízení a zajišťování důkazů prostředků. Ve druhé části se zaměřím na rozhovor s vybranými odborníky v rámci Policie České republiky, kdy bude rozebrána současná problematika trestního řízení v rámci dokazování *de lege lata*¹. Obě tyto části jsou tvořeny pouze nejaktuálnějšími a nejpalčivějšími problémy. Z obou částí bude vyvozeno resumé s návrhy či postřehy, které by mohly být přínosem do budoucna.

¹**De lege lata** - označuje pozitivní právo, právo, které v daný okamžik platí. Lze tak i označit představy či znalosti o něm v rámci právního vědomí

Tato rigorózní práce neumožňuje uceleně zpracovat celou materii využívání jednotlivých důkazních prostředků a veškeré problémy související s procesem dokazování. Neboť fragmentární pojetí zároveň umožňuje vystihnout pouze částečně ty nejvíce problematické okruhy, které samotné trestní řízení provázejí. Při psaní této práce budu vycházet z množství tuzemské odborné literatury, dále z některých rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva. V neposlední řadě jsem při psaní této práce vycházel jak z praxe týkající se trestního řízení v rámci základního článku Policie České republiky, tak i z dosavadních znalostí nabytých studiem.

Seznam použitých zkratk

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
NS	Nejvyšší soud České republiky
OČTŘ	Orgán činný v trestním řízení
OOP	Obvodní oddělení Policie
PČR	Policie České republiky
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
ZOP	zákon č. 283/2003 Sb., o Policii České republiky
ZUTR	Záznam o zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158/3 TrŘ

I. OBECNÁ ČÁST

1. Historický vývoj dokazování

Vývoj dokazování, tak jako v případě dalších institutů trestního řízení, byl a je závislý na povaze trestního řízení. Již v době před Kristem se objevovaly praktiky, které měly do poměru mezi stranami přivolat nadpřirozenou moc. Jednalo se o tzv. *kletvy*, kterými se strana dovolávala svědectví nadpřirozených sil a vyzývala je k nějakému zásahu proti osobě. S následným příchodem křesťanství, které zároveň znamenalo přechod od polyteismu k monoteismu, znamenalo přechod k přísahám², kdy tyto přísahy byly také založeny na dovolávání se nadpřirozených sil a to tím, že se při přísaze osoba dotýkala různých náboženských symbolů, relikvií či bible nebo vztahovala ruce k nebesům. Tyto přísahy byly založeny na předpokladu potrestání křivopřísežníka v posmrtném životě.³

Ve středověku pak byly důkazy označovány jako *průvody*, resp. jako *prostředky průvodní*. Mezi nejstarší prostředky průvodní náležely očisty, resp. boží soudy, *ordály*, při nichž tzv. „zkouška ohněm nebo vodou podniknutá nebo souboj rozhodovaly o výsledku trestní pře“.⁴

Existovalo několik druhů ordálů, kdy mezi ty nejpoužívanější patřily *ordály ohněm* (kdy se vkládala ruka do vařící vody nebo odsouzenec stoupal bosou nohou na rozžhavené železo a za důkaz nevinu bylo považováno nepopálení se, nebo skutečnost, že se rány po popálení brzy zhojily), *ordály vodou* (jedná se o proces užívaný na území tehdejší středověké Anglie, kdy dotyčný byl spuštěn na vodní hladinu. Voda jako živel čistý přijala vinného a odmítla nevinného, tedy osoba, která byla vinná, se utopila), dále pak byly *ordály jídlem*, pitím a další. Proti tomuto dokazování ve 13. století začala protestovat samotná církev a pomalu bylo od těchto metod upuštěno. Definitivní tečku za ordály učinilo *Obnovení zřízení zemských* v letech 1627 a 1628.⁵

²FRANCEK, Jan. *Hrdelní soudnictví v Čechách v 16.-18.století*. IN: *Česká města 16.-18. století*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991. s. 42

³FRANCEK, Jan. *Hrdelní soudnictví v Čechách v 16.-18. století*. IN: *Česká města 16.-18. století*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991. s. 43

⁴SHELLE, Karel, *Ordály jako důkazní prostředek v procesním právu*. Slovenská Archivistika, 1980, roč. 15, ISSN 0231- 6722, s. 35

⁵SHELLE, Karel, *Ordály jako důkazní prostředek v procesním právu*. Slovenská Archivistika, 1980, roč. 15, ISSN 0231- 6722, s. 36.

V 16. století se pevně ustálilo pojetí svědka v novodobém slova smyslu, i přesto, že svědecká výpověď byla podle společenského postavení svědka různě vážená. „Svědék pak jest, kterýž něco zná a svědčí, a o řeči nebo skutku zběhlém, jak se co zběhlo, oznamuje, vypravuje a svědčí, a o tom, co viděl nebo slyšel aneb čehož v pravdě povědom jest, vydává,“ jak je upraveno v zákoníku Práva městská Království českého z roku 1579, jehož autorem je Pavel Kristián z Koldína.⁶ V tuto dobu obesílat svědky *půhonem* a *důhonem* bylo přípustné až po podání žaloby. Obcházet svědky bylo dříve bráno za urážku osoby, proti které tato aktivita směřovala.

Společenským vývojem se postupně přecházelo k dokazování tzv. materiální pravdy a byla zavedena pevná pravidla dokazování. Tento způsob dokazování byl uplatňován i v trestním řízení zemí německo-rakouských, resp. ve společném zákonodárství rakouském, a tedy i českém. Zde dominovaly dva důkazní prostředky: a to *doznání* jako tzv. korunní důkaz a *svědectví*, po vzoru řízení římsko-kanonického.⁷

V 17. století bylo trestní řízení hrdelního soudu značně složité. Obnovené řízení zemské, které bylo uvozovacím patentem Ferdinanda II. z 10. května 1627 prohlášeno za zákon v Čechách a v roce 1628 i na Moravě,⁸ nařizovalo tehdejší mocenským orgánům zajistit pachatele nejen na požádání postiženého, ale ihned po obdržené informaci o spáchání trestného činu, což znamenalo obrovský postup, jelikož dříve se toto opatření vztahovalo jen na delikty proti panovníkovi, víře a zemskému míru. Tehdejší trestní řízení mělo čistě vyhledávací charakter. Hrdelní právo vycházelo z presumpce viny obžalovaného, tj. předem se předpokládala jeho vina. Obviněný byl nucen svoji nevinu před soudem teprve prokazovat. K tomu velmi často sloužila tzv. *Tortura*, mučení neboli právem útrpným soud vymáhal nejen delikventovo přiznání

⁶FRANCEK, Jan. *Hrdelní soudnictví v Čechách v 16.-18. století*. IN: *Česká města 16.-18. století*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991, s. 44.

⁷SCHELEE, Karel a J. KUČHTA, *Boží soudy jako důkazní prostředek v českém právu za feudalismu*. Brno: univerzita J.E. Purkyně, 1981, s. 60-61.

⁸ Tamtéž s. 64

v souzeném případě, ale i eventuální přiznání k dalším zločinům, vyzrazení spolupachatelů, úkrytu kořisti a dalších bližších okolností.⁹

Útrpné právo mělo i ve své době mnoho odpůrců, kteří si byli vědomi, jak nejistá a nebezpečná je jeho aplikace. Od práva útrpného byly zcela osvobozeni všichni příslušníci stavů kromě určitých výjimek, mládenci do 18 let, dívky pod 15 let (podle zákoníku Marie Terezie dívky pod 14 let), starší lidé nad 60 let a po té záleželo na posouzení soudce, který mohl u konkrétní osoby od použití tortury upustit. Samotnému mučení, předcházely pohrůžky, zastrašování a donucování k přiznání. Nejprve to byla pohrůžka mučením a dala se použít i proti osobám, které byly z tortury vyňaty. Vyslýchaný byl odveden do mučírny, kde mu byl představen kat s příslušnými mučicími nástroji a celkově s ním bylo jednáno tak, jako kdyby měl být skutečně trápen. Další pohrůžka se již uskutečnila např. s vložením ruky mistra popravčího na vyšetřovance. V tomto případě byl delikvent kupříkladu přivázán na žebřík nebo mu byly nasazeny palečnice, ale nástroje samotné použity prozatím nebyly.¹⁰

Jediným smyslem tortury bylo získání doznání obviněného, protože právě přiznání se k činu, které bylo získáno na mučidlech, se považovalo za „korunu všech důkazů“ a všechny ostatní důkazy jím byly nahrazeny. Přiznání bylo doslovně zapisováno tzv. krevními písaři do černých smolných knih. Tyto knihy, které se dochovaly do současnosti, nám poskytují cenné informace o tehdejší době.¹¹ Tortura se stala nejpoužívanějším druhem důkazního prostředku ve feudálním procesu. O jejím uložení rozhodoval soud rozsudkem, proti kterému se obžalovaný mohl odvolat. Vlastní „dokazování torturou“ bylo založeno na úmyslném zraňování obviněného prostřednictvím k tomu speciálně vyvinutých nástrojů, např. palečnicí, španělskou botou nebo skřipcem. Krevní písaři pak pečlivě zapisovali průběh mučení a čekali na doznání obviněného.¹²

⁹PÁNEK, Jaroslav, *Česká města 16.-18. století* (Hrdelní soudnictví v Čechách v 16.-18. století), Historický ústav ČSAV, Praha 1991, ISBN 978-80-852-680-65, s. 45-52.

¹⁰SCHELEE, Karel a J. KUČHTA, *Boží soudy jako důkazní prostředek v českém právu za feudalismu*. Brno: univerzita J.E.Purkyně, 1981, s. 84.

¹¹SCHELEE, Karel a J. KUČHTA, *Boží soudy jako důkazní prostředek v českém právu za feudalismu*. Brno: univerzita J.E.Purkyně, 1981, s. 92

¹²PÁNEK, Jaroslav, *Česká města 16.-18. století* (Hrdelní soudnictví v Čechách v 16.-18. Století), vyd. Praha : Historický ústav ČSAV 1991, ISBN 978-80-852-680-65, s. 45-51.

Skutečné mučení bylo podle *Nového práva útrpného a hrdelního Josefa I.* rozděleno do několika předepsaných stupňů:

- I. **vazba** (šněrování) - delikventovi byly ruce od loktů až po zápěstí pevně omotány provazem, který byl utahován dřevěným roubíkem tak, že se zarýval do svalstva rukou a tím vyvolával nesnesitelnou bolest.
- II. **palečnice** - dvě plochá železa, která se pomocí šroubů stahovala, kdy mezi ně byly vsunuty vyšetřovancovi palce u rukou a stahováním šroubů drceny
- III. **španělské boty** – oproti palečnicím zde železa tvořila dvoudílnou holeň boty, na vnitřní straně opatřenou ostrými hroty, které byly přiloženy na spodní část dolních končetin.
- IV. **žebřík** (tažení za sucha či stržení) – na něm bylo delikventovo tělo napínáno tak, že mu byly vykloubeny ruce v ramenu a mnohdy i potrhána kůže nebo svalstvo
- V. **pálení** – vyšetřovanci na žebříku kat páčil levý nebo pravý bok rozžhaveným železem, kdy puchýře spálenin pak dále rozdíral a sypal někdy do nich i sůl.

Tortura byla zrušena r. 1776 a s ní klesl význam indicie a převážily důkazy doznáním a svědectvím. V průběhu času pak následovaly zákonné reformy, jako byl trestní zákoník Josefa I. tzv. **Constitutio Criminalis Josephina z roku 1707**.¹³ Tento zákoník rozdělil stádia dokazování na inkvizici všeobecnou a inkvizici speciální. Po něm následoval trestní zákoník Marie Terezie tzv. **Constitutio Criminalis Theresiana z roku 1768**,¹⁴ který přinesl a prosadil tzv. formální důkazní teorii, což byl zákonem přesně stanovený postup při provádění a hodnocení důkazů. Tento právní předpis vysloveně stanovil, jak určit přesvědčivost a průkaznost konkrétních důkazů, jakou důkazní sílu je jim třeba

¹³**Constitutio Criminalis Josephina z roku 1707**- nové útrpné a hrdelní právo pro Království české, Markrabství moravské a Knížectví slezské (tzv. Josephina) je prvním zákoníkem s územní působností na všechny tři země českého království. Byl vydán císařem Josefem I. v roce 1707 a v roce 1708, byl přeložen do češtiny.

¹⁴**Constitutio Criminalis Theresiana z roku 1768** - byl posledním předosvícenským trestním zákoníkem s územní působností i na české země. Byla vyhlášena roku 1768 ve Vídni, v následujícím roce vyšla německy i česky a platnosti nabyla 1. ledna 1770.

přisoudit a jak je třeba je hodnotit. Tereziánský zákoník z roku 1768 ještě počítal s torturou, i přes to, že sílil odpor proti jejímu používání v případech prokazování těžkých zločinů, které byly trestány smrtí. Teprve v roce 1778 bylo mučení jako způsob výslechu na naléhání samotného Josefa II. „*formálně*“ odstraněno.¹⁵

Rok 1848, který byl rokem revolučním, přinesl mimo jiné i vydání nového trestního procesního řádu, který jako základní zásady zakotvil zásadu volného hodnocení důkaz, ústnosti veřejnosti a jiné. Ale již v roce 1853 jsou v novém procesním trestním řádu tyto zásady opět omezeny a trestní řízení se vrací k inkvizičnímu procesu. K návratu k zásadám právní úpravy z roku 1850 dochází až v tzv. Glaserově trestním řádu v roce 1873 (zákon č. 119/1873 ř.z., ze dne 23. 05. 1873), který byl opětovně postaven na zásadách bezprostřednosti, veřejnosti, volného hodnocení důkazů atd.

Trestní řád byl mnohokrát novelizován, ovšem jeho základní struktura vydržela až do roku 1950, kdy byl přijat zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) a následně v roce 1956 zákon č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Tento byl v roce 1961 nahrazen zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), který je platný a účinný do dnešní doby.¹⁶

V současné době, je hlavním účelem trestního řízení upravit postup orgánů v něm činných tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé, podle zákona spravedlivě potrestáni, respektive jeho úkolem je rozhodnout, zda událost, která je předmětem řízení, je či není trestným činem, a kdo je pachatelem podle § 1 odst. 1 tr. řádu. Tomuto je pak podřízeno důkazní právo. V následném trestním řízení jde o to, aby byla zjištěna pravdivost těch skutkových okolností, na kterých závisí rozhodnutí o vině a trestu. Proto dokazování tvoří jeho neopominutelnou část. V trestním řízení se dokazují takové okolnosti, v nichž docházejí naplnění obecné i zvláštní podmínky

¹⁵ KOUPILOV, Ondřej a kolektiv, *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu, díl 1.* vyd. Praha: Karolinum 1998, ISBN 978-80-2463-775-4, s. 49.

¹⁶ RŮŽEK, Antonín a kol. *Československé trestní řízení.* vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze: , Karolinum 1996, ISBN 80-7184-207-9, s. 28.

stanovené trestním právem hmotným co do viny, vzhledem k určitému trestnému činu, a co do druhu a výše trestu za tento trestný čin uloženého.¹⁷

Dokazováním si tedy orgány činné v trestním řízení zjišťují skutkový podklad pro své rozhodnutí. Na tom, do jaké míry úplně a věrně se jim podaří skutkový podklad prokázat, závisí správnost a spravedlivost rozhodnutí. Výsledek dokazování rozhoduje tedy o kvalitě rozhodnutí.

¹⁷ FRANCEK, Jan. *Hrdeční soudnictví v Čechách v 16.-18. století*. IN: *Česká města 16.-18. století*. vyd. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991. s. 32-33.

2. Základní pojmy, okolnosti a zásady dokazování

Než začnu v textu další kapitoly popisovat jednotlivé zásady trestního řízení související s dokazováním, je nutné vysvětlit jednotlivé pojmy jako je předmět důkazu, důkazní prostředek, důkaz, dokazování, důkazní právo. Dále je také nutné vysvětlit okolnosti, které jsou důležité pro dokazování v rámci trestního řízení.

Předmět důkazu – skutečnost, která má být v trestním řízení zjištěna, neboli okolnosti důležité pro trestní řízení.

Důkazní prostředek – je prostředek zakotvený v trestním řádu, který je používán orgánem činným v trestním řízení v dokazování. Důkazní prostředek je nejčastěji charakterizován jako tzv. zdroj informací, z něhož orgán činný v trestním řízení čerpá důkazy. Jde o prostředek, který lze využít pro poznání skutečnosti, která je předmětem důkazu. Jsou jím např. ohledání (místa činu, osoby, věci), výslech (svědka, znalce, obviněného apod.), písemné zprávy, zvukové, obrazové, digitální záznamy, znalecké posudky, odposlech a záznam z telekomunikačního provozu, operativně pátrací prostředky a další. Důkazní prostředek lze též charakterizovat i jako vlastní procesní činnost orgánů činných v trestním řízení zakotvenou v trestním řádu, která slouží k poznání určité skutečnosti.¹⁸

Důkaz – je přímý poznatek získaný z provedeného důkazního prostředku o předmětu dokazování. Jsou jimi, jak je uvedeno výše, ohledání místa, výpovědi, záznamy atd. Jde o výsledek získaný dokazováním bez ohledu na pravdivost nebo závažnost důkazu nebo jeho důkazní hodnotu. Důkazem v procesním slova smyslu je i takový výsledek dokazování, který orgán činný v trestním řízení získal nezákonným způsobem. V tomto případě takový důkaz nemůže být použitelným v trestním řízení.¹⁹

¹⁸CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vyd. Praha: VŠFS, 2018 ISBN 978-80-7408175-0, s. 28.

¹⁹CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vyd. Praha: VŠFS, 2018 ISBN 978-80-7408175-0, s. 32,33.

Nositel důkazu (pramen důkazu) – může být, jak osoba, tak i věc, od které je možné důkaz získat.

Dokazování - v trestním právu procesním rozumíme zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení s cílem poznat prověřovanou událost a další skutečnosti, které jsou důležité pro jejich rozhodnutí.

Důkazní právo - lze charakterizovat jako souhrn procesních norem, které dokazování upravují.

Hodnocení důkazů - je myšlenkový postup, kterým orgán činný v trestním řízení hodnotí závažnost, upotřebitelnost, zákonnost (přípustnost jeho opatření a provedení), pravdivost a věrohodnost důkazu.

Vyhledávání důkazů- je činnost orgánů činných v trestním řízení, jejímž účelem je přípustným způsobem zajistit předmět důkazu.

Z uvedených vymezení, lze tedy vyvodit, že důkazní prostředek je forma procesního poznání, jehož výsledkem je obsah poznané události či skutečnosti. Je zde blízká souvislost, jak s formou, tak i obsahem poznání, která vede zejména v praxi, k šetření rozdílů mezi nositelem důkazu, důkazním prostředkem a důkazem.²⁰ Tohle je patrné např. již přímo z trestního řádu, kde ohledání, výslech, rekonstrukce, rekognice a další důkazní prostředky jsou označovány jako důkazy.²¹

Právní rámec provádění jednotlivých důkazů je zakotven v samotném trestním řádu. Vlastní taktika a metodika provádění jednotlivých důkazů je však řešena jinými vědními obory jako je kriminalistika, konkrétně kriminalistická taktika a metodika. Tyto jsou dále podmíněny vnitřními předpisy Policie České republiky, která se jimi řídí. V samotném trestním řádu jsou, některé případy při prokazování určité skutečnosti přímo deklarovány, např. jaký důkaz má být v té či jiné věci proveden. Za zmínku lze uvést, že pokud je například v trestním řízení potřebné zjistit duševní stav obviněného, ukládá trestní řád, aby orgán činný v trestním řízení přibral znalce v oboru psychiatrie § 116 odst. 1 tr. řádu, případně za podmínek uvedených v § 116 odst. 2 tr., řádu., nařídil, aby obviněný

²⁰RŮŽEK, Antonín a kolektiv. *Československé trestní řízení*. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze: Karolinum 1996. ISBN 80-7184-207-9, s. 63.

²¹DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář.I.díl*. vyd. Praha: Walters Kluver 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-872.

byl pozorován ve zdravotnickém ústavu. Trestní řád ovšem reaguje i na opačnou situaci, při které, je naopak potřebné zajistit ochranu např. osobnosti, nebo utajované skutečnosti, kdy pro tento případ dokonce zakazuje takový důkaz provést. (ust. § 99, § 100 tr. řádu).²²

2.1. Nepoužitelnost důkazů

Naopak, se může stát, že důkaz, byl v rámci trestního řízení proveden a opatřen v rozporu s procesním postupem. Pro tento případ trestní řád přímo neřeší důsledky vadného postupu. Vadnost, nebo chybnost postupu, je však dovozována z jiných procesních ustanovení, podle nichž podstatná vada řízení, která předcházela konečnému rozhodnutí (nejčastěji vydání rozsudku), odůvodňuje použití řádný opravný prostředek (v daném případě odvolání), při jehož projednávání může být napadené rozhodnutí zrušeno pro podstatnou vadu řízení, která má za důsledek, že vadný důkaz bude absolutně neúčinný. Takový důkaz není možné v trestním řízení vůbec použít. Neboť při použití takového důkazu, by celé trestní řízení skončilo, ve prospěch osoby, jež je ve věci prošetřována. Takovým absolutně nepoužitelným důkazem bude např. *vynucené doznání obviněného nebo získání důkazu lstí nebo nedovoleným způsobem*. Jedná se o tak závažnou procesní chybu v provádění dokazování, která vážně ohrožuje objektivnosti získaných důkazů a správné zjištění skutkového děje, že tím neguje vlastní účel dokazování.²³

Přehled některých nepoužitelných způsobů při obstarání důkazu:

- a)** obstarávání důkazu při provádění nezákonného procesního úkonu (např. získání listiny nebo jiného věcného důkazu při nepovolené domovní prohlídce, opatření magnetofonových záznamů rozhovorů osob v rozporu se zákonem)
- b)** výslech obviněného v době, kdy nemá obhájce, ačkoliv jde o případ nutné obhajoby a výslech není neodkladným úkonem

²²DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář. I.díl.* vyd. Praha: Walters Kluver 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-872.

²³CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty.* 1. vyd. Praha: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408175-0, s. 28.

- c) provádění výslechu obviněného za záměrně vytvořených okolností, které výrazně nepříznivě ovlivňují jeho psychický stav
- d) získání výpovědi obviněného s využitím kapciózních nebo sugestivních otázek viz. kapitola 7.
- e) výslech svědka bez náležitého poučení ve smyslu § 101 odst. 1, zejména podle § 100 odst. 1, 2 TrŘ.
- f) výslech svědka provedený tak, že svědek pouze prohlásí po přečtení protokolu jiného svědka, že tato výpověď má být považována za jeho vlastní výpověď, nebo že svědek prohlásí, aby za jeho svědeckou výpověď bylo považováno jeho vysvětlení do protokolu podle § 61 odst. 1, z.č. 273/2008 Sb., ZoP., nebo do úředního záznamu podle § 158 odst. 5 TrŘ.
- g) znalecký posudek podaný znalcem, který vzhledem ke svému poměru k věci, k orgánům činným v trestním řízení nebo ke stranám může vyvolávat pochybnost o své nepodjatosti
- h) důkazy získané nad rámec úkonů, které slouží k odstranění naléhavého nebezpečí při vstupu do obydlí, jiných prostor a na pozemek. Například při prohlížení objektu z hlediska, zda je zde uložena výbušná nálož, může dojít k nalezení takové nálože a k jejímu zajištění jako důkazu pro trestní řízení o trestném činu obecného ohrožení podle § 179 TrZ.
- i) získání a použití záznamu telekomunikačního provozu s porušením § 88 nebo údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu s porušením § 88a
- j) provádění důkazů ke skutku, pro který nebylo zahájeno trestní stíhání²⁴

2.2. Dokazování okolností důležitých pro trestní řízení

Trestní řád vyžaduje, aby byly dokazovány všechny podstatné okolnosti důležité pro trestní řízení, které je nezbytné zjistit a prokázat, aby bylo možné učinit určité rozhodnutí nebo zvolit vhodný procesní postup. Nestačí zde pouze

²⁴JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 410-411.

tvrzení stran, proto i obsah doznání obviněného musí být ověřen dalšími věrohodnými důkazy.²⁵

Dokazuje se především:

- *zda se skutek stal*
- *zda skutek spáchal obviněný*
- *okolnosti k posouzení povahy a závažnosti činu*
- *osobní poměry pachatele*
- *následek trestného činu*
- *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání*
- *další podstatné okolnosti*

Dokazování, zda se skutek stal – podle ust. § 89 odst. 1 písm. a) TrŘ, se tímto vyžaduje dokazování toho, zda se stal skutek, pro který je vedeno trestní stíhání a v němž je spatřován trestný čin. Předmětem trestního řízení je vždy určitý skutek, který je trestným činem, pro který se toto řízení vede a jehož spáchání je kladeno za vinu obviněnému. Tudiž na tento skutek musí být zaměřeno i dokazování, přičemž se tu zjišťuje, zda se skutek vůbec stal. V trestním řízení je prováděno dokazování za předpokladu, že skutek naplňuje znaky některého trestného činu. Uvedené konstatování vychází z premisy, že trestní stíhání pro určitý skutek lze vést jen tehdy, jestliže vykazuje znaky trestného činu (provinění), jinak by postup orgánů činných v trestním řízení neměl smysl.²⁶

Dokazování, že skutek spáchal obviněný – z hlediska toho, zda skutek spáchal obviněný, je třeba u fyzické osoby dokazovat i její zavinění, a to jako jeden ze znaků příslušné skutkové podstaty, protože bez zavinění nemůže jít o trestný čin. Z tohoto principu pak musí být prokázána i forma zavinění, tj. **úmysl** (§ 15 TrZ), nebo **nedbalost** (§ 16 TrZ), včetně **zavinění k okolnosti přitěžující** a **podmiňující** použití vyšší trestní sazby (§ 17 TrZ). V rámci jednotlivých forem zavinění je třeba dokazovat i stupeň zavinění. Zda se jedná o **úmysl přímý** (§ 15

²⁵ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1312-1313.

²⁶DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-872.

odst. 1 písm. a) TrZ), **úmysl nepřímý** (§ 15 odst. 1 písm. b) TrZ), **nedbalost vědomou** (§ 16 odst. 1 písm. a) TrZ), **nedbalost nevědomou** (§ 16 odst. 1 písm. b) TrZ), případně u nedbalosti i její intenzitu v podobě hrubé nedbalosti (§ 16 odst. 2 TrZ).²⁷

Dokazování okolností k posouzení povahy a závažnosti činu – z definice trestného činu dle ust. § 13 odst. 1 TrZ, vyplývá, že trestní zákoník je založen na tzv. formálním pojetí, tudíž nevymezuje žádné kvantitativní požadavky na povahu či stupeň závažnosti spáchaného činu, aby jej bylo možné považovat za trestný čin. Proto posuzovaný skutek jako protiprávní čin je trestným činem vždy, pokud naplňuje všechny znaky uvedené v trestním zákoně bez ohledu na to, jaká je jeho povaha a závažnost. Povahu a závažnost spáchaného trestného činu (provinění) určují zejména význam chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl čin spáchán, osoba pachatele, míra jeho zavinění a jeho pohnutka (§ 39 odst. 2 TrZ).²⁸

Povaha trestného činu je určována především zákonnými znaky skutkové podstaty, která byla tímto činem naplněna (zejména druhem a významem porušovaného nebo ohroženého zájmu chráněného trestním zákoníkem, jednáním charakterizujícím objektivní stránku trestného činu, formou zavinění), a dále též konkrétními okolnostmi, za nichž byl trestný čin spáchán.²⁹

Závažnost trestného činu vyplývá zejména z toho s jakou intenzitou, v jaké výši nebo v jakém rozsahu byly naplněny jednotlivé znaky trestného činu, o jak typově závažný trestný čin jde, jak významné okolnosti charakterizují pachatele, jak intenzivně byly naplněny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, polehčující a přitěžující okolnosti atd.³⁰

Dokazování osobních poměrů pachatele – osobní poměry pachatele přímo nesouvisí se spácháním trestného činu, ovšem mohou ovlivnit úvahy při ukládání

²⁷DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-872.

²⁸DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 873-875.

²⁹Tamtéž s. 873

³⁰Tamtéž s. 873-874

trestu nebo ochranného opatření (§ 38 odst. 1, § 39 odst. 1, § 96 odst. 1 TrZ), nebo výchovného opatření, ochranného opatření nebo trestního opatření u mladistvého dle ust. § 3 odst.3 ZSM., případně opouštění od potrestání³¹. Osobní poměry pachatele proto mají význam při posuzování povahy a závažnosti činu. U fyzické osoby se jedná o její osobní, majetkové a rodinné poměry existující v době rozhodování (např. rodinný stav, počet a věk dětí, rozsah vyživovací povinnosti pachatele, zaměstnání, výdělkové možnosti, zdravotní stav pachatele a jeho rodiny, sociální vazby, bytové podmínky atd.). Výše uvedené skutečnosti mohou mít vliv nejen na vlastní meritorní rozhodnutí, ale případně i na postup v trestním řízení.

U obviněné právnické osoby se rovněž dokazují její poměry, zejména majetkové a další, které jsou důležitým kritériem při stanovení druhu trestu a jeho výměry, a to včetně otázky, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu, má strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství, obranu a bezpečnost. Pokud jde o majetkové poměry právnické osoby, předmětem dokazování je např. stav obchodního majetku obchodní společnosti nebo výše jejího vlastního kapitálu, výše pohledávek a závazků, hodnota čistého obchodního majetku a další.³²

Dokazování následku trestného činu – následek je objektivním znakem skutkové podstaty každého trestného činu (provinění). Jeho spolehlivé zjištění (stejně jako zjištění všech ostatních znaků skutkové podstaty trestného činu) je proto nezbytným předpokladem pro stanovení trestní odpovědnosti obviněného za spáchaný skutek. V ustanovení § 89 odst. 1 písm. e) TrŘ, je uvedeno, že k prokázání podstatných okolností určujících jak druh způsobeného následku (např. zda došlo k poruše nebo jen k ohrožení, zda vznikla újma na zdraví nebo škoda na majetku apod.), tak i jeho rozsah a lze-li jej takto kvalifikovat (např. jak

³¹ Zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2013 Sb.,

³²DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-875.

rozsáhlé a závažné je zranění, jak vysoká je způsobená škoda). Tyto okolnosti pak mají podstatný vliv na stanovení právní kvalifikace skutku.³³

V rámci objasňování následku trestného činu se provádí dokazování i ke zjištění druhu a rozsahu účinku trestného činu, čímž se rozumí změna vyvolaná trestným činem na hmotném předmětu útoku nebo jeho ohrožení.

Dokazování okolností, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání – trestní řád v ust. § 89 odst. 1 písm. f) obecně stanoví povinnost, kterou trestní řád pro řízení před soudem dále zdůrazňuje s odkazem na § 184 odst. 1, kdy je nutné dokazovat okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání. Tyto okolnosti mohou mít vliv především na stanovení míry zavinění obviněného a tím i povahy a závažnosti spáchaného trestného činu, neboť jejich objasnění umožňuje zjistit, které další právně relevantní skutečnosti (kriminogenní aspekty) byly příčinnou spáchání trestného činu nebo se podílely na jeho spáchání. Zjišťování těchto okolností může nápomoci v prevenci trestné činnosti a plní i výchovnou funkci. K prokázání uvedených okolností, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání, slouží především doznání obviněného.³⁴

Dokazování jen podstatných okolností – jestliže zákon požaduje dle ust. § 89 odst. 1 písm. c) až e) dokazování jen podstatných okolností, jde o rozvedení obecné zásady uvedené v § 2 odst. 5, podle níž orgány činné v trestním řízení zjišťují skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Orgán činný v trestním řízení (dále jen OČTŘ) při dokazování jsou vedeny zákonným požadavkem objasnit otázky, které jsou pro rozhodnutí důležité a mají zásadní povahu, aniž by bylo dokazování rozptylováno skutečnostmi nepodstatnými pro dané rozhodnutí. V trestním řízení proto platí, že v okamžiku, kdy orgán činný v trestním řízení má již shromážděny všechny nezbytné důkazy a podklady pro své rozhodnutí má již dostatečně

³³DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 873.

³⁴DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-872.

důkazně podloženy, neměl by již provádět další dokazování, a to ani v případě, že by tyto nové okolnosti měly vztah k projednávané věci.³⁵

2.3. Základní zásady dokazování dle § 2 TrŘ

Důkazní právo je vedeno a upraveno některými základními zásadami trestního řízení, které jsou zakotveny v § 2 trestního řádu. Patří mezi ně především **zásada *presumpce nevin*** § 2 odst. 2, **zásada *zjištění stavu bez důvodných pochybností*** (dříve označované jako **zásada objektivní (materiální) pravdy** § 2 odst. 5, **zásada *vyhledávací*** § 2 odst. 5, **zásada *volného hodnocení důkazů*** § 2 odst. 6 a **zásada *bezprostřednosti a ústnosti*** § 2 odst. 12 a 11.

„Zásady práva“ je možno chápat jako základní myšlenky a ideje a je možno se s nimi setkat v celém systému práva, tzn. ve všech právních odvětvích. K uplatňování specifických základních zásad trestního práva dochází v průběhu celého dokazování v rámci trestního řízení.³⁶

V první řadě je nutné si uvědomit, že nejdůležitější zásady trestního řízení, resp. dokazování, jak jsou známy z českého právního prostředí, lze v pozměněných zněních nalézt i na mezinárodní úrovni „**Úmluva sama neobsahuje specifická ustanovení týkající se důkazů a v tomto směru spíše vychází z úprav jednotlivých smluvních stran.**“³⁷ I tak lze v některých mezinárodních dokumentech nalézt zakotvení určitých zásad, které se objevují i v českém právním řádu. Stěžejními jsou především čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech 120/1976 Sb., (dále jen Pakt), čl. 6 EÚLP a čl. 15 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání 209/1992 Sb. Pravidla upravená ve zmíněných člancích můžeme souhrnně označovat jako pravidla spravedlivého procesu, jehož součástí je např. projednání věci nezávislým a nestranným soudem a dále práva obviněného. Jednou z prvotních záruk spravedlivého procesu (*fair trial*) je zásada *presumpce nevin*, kterou můžeme nalézt ve čl. 14 odst. 2 Paktu, která je zde upravena

³⁵DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář. I. díl.* Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-872.

³⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní.* 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 415.

³⁷Nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2006, sp. zn. IV. ÚS 335/05.

následovně: „Každý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje se za nevinného, dokud není zákonným postupem prokázána jeho vina.“ V čl. 6 odst. 2 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen EÚLP), je dikce obdobná „Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“ Dle této dikce jde tedy o presumpci neviny vůči obviněnému (vnitrostátní úprava dále). V čl. 6 odst. 1 EÚLP a čl. 14 odst. 1 Paktu je dále ještě upravena zásada veřejnosti.

Dále ustanovení čl. 14 odst. 3 písm. e) Paktu a čl. 6 odst. 3 písm. d) EÚLP shodně uvádí právo obviněného na to, aby mohl „vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě.“ Zde se jedná o právo obviněného navrhnout důkazy výslechem svědka, a to za stejných podmínek ve prospěch i neprospěch. Čl. 14 odst. 3 písm. g) Paktu pak obsahuje zákaz nucení k sebeobviňování nebo přiznání viny. Jde o vyjádření právního principu *nemo tenetur se ipsum accusare*.³⁸ Čl. 15 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání výslovně zakazuje použití jakéhokoliv prohlášení, které bylo získáno mučením, s výjimkou použití proti osobě, která takového mučení k získání prohlášení použila. Obdobou a reakcí na tento článek je v trestním řádu ustanovení § 89 odst. 3. V čl. 8 EÚLP můžeme dále nalézt rozvedenou zásadu přiměřenosti, když ve svém odst. 2 tento článek říká, že do výkonu práva na soukromý a rodinný život lze zasahovat, pouze pokud je takový postup v souladu se zákonem a nezbytný v zájmu např. ochrany práv a svobod jiných. Čl. 17 Paktu upravuje tuto problematiku obdobně, když říká: „Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, ...“ a v odst. 2 pak stanovuje právo každého na zákonnou ochranu proti takovým svévolným zásahům.³⁹

2.3.1. Zásada presumpce neviny

Jedná se o právní domněnku, kterou nacházíme v ustanovení § 2 odst. 2 TrŘ a která spočívá v tom, že „**každý obviněný se považuje za nevinného do**

³⁸*Nemo tenetur se ipsum accusare* – nikdo není povinen sám sebe obviňovat

³⁹ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod č. 209/1992., Mezinárodní pakt o občanských a politických právech 120/1976 Sb

doby, než pravomocný soud rozhodne o jeho vině“.⁴⁰ Z presumpce nevinny vyplývá jedno důležité pravidlo *in dubio pro reo*, které vyjadřuje požadavek praktické jistoty o existenci relevantních skutečností, okolností a závěrů, a jsou-li přítomny důvodné pochybnosti ve vztahu ke skutku či osobě pachatele, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného.⁴¹

Presumpcí nevinny je záruka daná v individuálním zájmu obviněného, s níž může volně disponovat. Obviněný se tedy může vzdát práva na presumpci nevinny tím, že vinu uzná (*rozsudek ESLP Lutz proti Německu, A č. 123, s. 38*). Vzhledem k tomu, že Listina základních práv a svobod výslovně v čl. 40 odst. 2 LPS uvádí, že každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena, zvolil zákonodárce jako formu rozhodnutí, kterým soud schvaluje dohodu o vině a trestu, odsuzující rozsudek (srov. § 120 odst. 4, § 122 odst. 1 a § 314r odst. 4).⁴²

Dále ze zásady presumpce nevinny vyplývá i *požadavek na orgány činné v trestním řízení*, aby bez ohledu na své subjektivní přesvědčení o vině obviněného či obžalovaného *vystupovaly vůči němu nestranně a nezaujatě*. Proto OČTŘ mají povinnost poučit obviněného v každém období řízení o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění (§ 33 odst. 3TrŘ), povinnost objasňovat se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti svědčící v jeho prospěch (§ 2 odst. 5TrŘ.), přezkoumávat pečlivě obhajobu obviněného a jím navrhané důkazy (§ 164 odst. 3, § 125TrŘ), obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo k doznání a při výslechu je nutno šetřit jeho osobnost (§ 92 odst. 1TrŘ) atd.⁴³

Ze zásady presumpce nevinny nelze na druhé straně dovozovat, že by orgány činné v trestním řízení nemohly dospět k *subjektivnímu*

⁴⁰ *Nalus.soud.cz.Nález Ústavního soudu ze dne 26.11.2009, sp. Zn, III. ÚS 2042/08*, [online].[cit.10.01.2024].Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-2042-08_1

⁴¹ *Nalus.soud.cz. Nález Ústavního soudu ze dne 16.06.2011, sp. Zn, I. ÚS 846/11*, [online].[cit.10.01.2024].Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=St-38-14_1

⁴² JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání.Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 415.

⁴³ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání.Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 416.

přesvědčení o tom, že osoba, proti níž se řízení vede, spáchala trestný čin, a nemohly vůči ní uplatnit zákonem stanovené prostředky (např. vazbu, domovní prohlídku atd.), pokud je použití těchto prostředků nezbytné ke splnění účelu trestního řízení. Naopak presumpce neviny, která má objektivní podstatu, vytváří procesní prostor, v rámci něhož musí orgán činný v trestním řízení své subjektivní přesvědčení dokázat, má-li být obviněný odsouzen.⁴⁴

Důkazní břemeno leží na obžalobě a důvodná pochybnost prospívá obviněnému (srov. § 2 odst. 5TrŘ). Kromě toho obžaloba musí obviněného seznámit s podstatou obvinění, aby mu poskytla možnost připravit a přednést obhajobu, a musí také předložit dostatečné důkazy, na kterých by mohlo být založeno prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán (tzv. uznání viny – srov. § 175a odst. 1, 3TrŘ).⁴⁵

Poskytování informací o trestním řízení ze strany orgánů činných v trestním řízení je ve smyslu § 8a odst. 1TrŘ omezeno vzhledem k nutnosti dodržovat zásadu presumpce neviny.⁴⁶

2.3.2. Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností

„Zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí“. Tato zásada nahradila v našem trestním řádu po novelizaci zákonem č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád, tzv. zásadu objektivní pravdy. Orgány činné v trestním řízení usilují o zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to *v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí*. I v tomto směru jde o podstatnou změnu původního znění zákona i praktického rozhodování, neboť tzv. zásada objektivní pravdy nutila svou širokou formulací k výkladu, že orgány činné v trestním řízení se „nemohou v souvislosti

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 416.

⁴⁵ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 417.

⁴⁶ Tamtéž s. 418.

s vyšetřováním trestní věci a rozhodováním o ní omezovat jen na zjišťování okolností důležitých pro její rozhodnutí“.⁴⁷

Nynější znění zákona naopak nutí orgány činné v trestním řízení zjišťovat potřebný skutkový stav jen v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí, což pak vede ke správné koncentraci na otázky, které jsou pro rozhodnutí podstatné a zásadní povahy, aniž by orgány činné v trestním řízení byly rozptylovány pro dané rozhodnutí nepodstatnými skutečnostmi.

S ohledem na to, že *tato zásada je kombinována se zásadou vyhledávací* tzn. odpovědnost za zjištění skutkového stavu, nesou orgány činné v trestním řízení a v konečném důsledku soud (srov. § 2 odst. 5 poslední věta), byť zejména po novelizaci zákonem č. 265/2001 Sb. Významnou roli při dokazování v řízení před soudem hrají strany. Důsledkem této modifikace je, že meze dokazování si stanoví procesní orgán tak, aby jím zjištěný skutkový stav věci umožňoval bez pochybností rozhodnout. Jinak řečeno, pokud má být rozhodnuto o vině, musí shromážděné důkazy k takovému rozhodnutí postačovat. Jestliže nepostačují a není možné opatřit další důkazy, které by pochybnosti vyvrátily (srov. zásadu presumpce nevinny v odstavci 2 a z ní vyplývající důsledek *in dubio pro reo*), je nutno obžalovaného zprostit obžaloby či v přípravném řízení trestní stíhání zastavit, popř. učinit jiné rozhodnutí (např. postoupení věci jinému orgánu pro podezření z přestupku nebo kárného provinění). Z toho vyplývá, že *důvodné pochybnosti* se vztahují jak k zjištění vlastního skutkového stavu, tak k případné možnosti obstarat důkazy další, které by dosavadní výsledek dokazování změnilo nebo zvrátilo.⁴⁸

Dosažení cíle, jak zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, zajišťuje trestní řád tím, že:

- ***ukládá*** v § 2 odst. 5 TrŘ orgánům činným v přípravném řízení *objasňovat i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného* (v § 164 odst. 3 je tato směrnice opakována pro

⁴⁷Tamtéž s. 418.

⁴⁸JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 418-419.

policejní orgán), přičemž zároveň zdůrazňuje, že doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu.

- **formuluje systém základních zásad tak, že jednotlivé zásady napomáhají více či méně tomuto cíli celého trestního procesu** (ke vztahu k zásadě řádného zákonného procesu srov. bod 3 k § 2 odst. 1 TrŘ),
- **upravuje postup řízení**, a to jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem, jakož i provádění jednotlivých procesních úkonů (např. provádění výslechu svědka, provádění znaleckého důkazu apod.) *tak, aby tohoto cíle bylo dosaženo.*⁴⁹

Proto je třeba, aby orgány činné v trestním řízení přísně dodržovaly všechna ustanovení trestního řádu a postupovaly při zjišťování skutkového stavu věci v jeho mezích. Při porušování i jednotlivých ustanovení trestního řádu v důsledku např. účelnosti nelze k náležitému i správnému skutkovému zjištění nikdy dospět.⁵⁰

2.3.3. Zásada vyhledávací

„Orgány činné v trestním řízení jsou povinny zajišťovat z úřední povinnosti všechny skutečnosti svědčící v prospěch či neprospěch obviněného.“ Tato zásada konkretizuje zásadu oficiality pro důkazní řízení. Obě zásady (zásada oficiality a zásada vyhledávací) jsou výrazem té samé skutečnosti, kdy orgány činné v trestním řízení vykonávají svou činnost v zájmu celé společnosti, nezávisle na vůli jejích jednotlivců, ať již poškozených trestným činem nebo jiných osob, které by mohly mít zájem na trestním stíhání obviněného. Obě zásady mají společný základ a společné rysy. Zatímco zásada

⁴⁹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 418-419.

⁵⁰DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 40-45.

oficiality se vztahuje na trestní řízení jako celek, zásada vyhledávací se vztahuje na určitou část řízení – řízení důkazní.⁵¹

Se zásadou vyhledávací souvisejí tři zásadní problémy: **kdo nese** procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu v trestním řízení, otázka tzv. nesporných skutečností a institut dohody o vině a trestu.

I. Procesní odpovědnost za zjišťování skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Pro policejní orgán je tato povinnost zdůrazněna v ustanovení § 164 odst. 3 TrŘ. Strany mohou být nečinné, to však nezavazuje orgány činné v trestním řízení povinnosti, aby zjišťovaly relevantní skutečnosti (ať již svědčící ve prospěch nebo neprospěch obviněného) i bez návrhu stran, a to z úřední povinnosti. Jestliže obviněný vinu nepopírá, neznamená to, že vinu uznává! To znamená, že orgány činné v trestním řízení by neměly jen využívat návrhů stran na vyhledávání a provádění důkazů a spoléhat výlučně na součinnost stran při zjišťování skutkového stavu. Trestní řád totiž počítá se součinností stran, a to jak v přípravném řízení, tak zejména v řízení před soudem. Každá ze stran má totiž právo důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu podle § 89 odst. 2 TrŘ. Se souhlasem soudu mohou strany důkaz provést § 215 TrŘ. I když je státní zástupce povinen dokazovat vinu obžalovaného, nezavazuje to soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí. Právo činit důkazní návrhy má i zákonný zástupce obviněného, obhájce, poškozený, zúčastněná osoba, jejich zákonní zástupci a zmocněnci. Osoby, jimž se doručuje obžaloba, musí být vyzvány, aby včas soudu sdělily návrhy na provedení dalších důkazů v hlavním líčení.⁵²

II. Tzv. „nesporné skutečnosti“ v trestním řízení – tímto pojmem rozumíme určité skutečnosti, o kterých mezi stranami není sporu, a proto nemusí být předmětem dokazování. Až do novely trestního řádu z roku 2001 (provedené

⁵¹DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 40-45.

⁵²JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. vyd.Praha: Leges 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 419.

zákonem č. 265/2001 Sb.) trestní řád neznal tzv. nesporné skutečnosti, jejichž existence by byla v rozporu se zásadou vyhledávací, podle které orgány činné v trestním řízení jsou povinny zjišťovat právně relevantní skutečnosti a vyhledávat důkazy o nich z úřední povinnosti, *ex officio*⁵³. Současný trestní řád připouští existenci nesporných skutečností ve dvou případech. Podle § 314b odst. 2 TrŘ., ve věcech, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení, jestliže byl samosoudci předán současně s návrhem na potrestání zadržený podezřelý, samosoudce jej vyslechne mimo jiné k tomu, které skutečnosti považuje za nesporné, a zda souhlasí s tím, aby takové skutečnosti nebyly dokazovány. Při hlavním líčení, ve zjednodušeném řízení před soudem, může rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které strany označily za sporné a s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti není závažného důvodu o těchto prohlášeních pochybovat. Tudíž lze konstatovat, že tzv. nesporné skutečnosti se v trestním řízení uplatňují v omezeném rozsahu, neboť samosoudce se může v určitých případech spokojit s tím, co strany samy označily za sporné.⁵⁴

Zásada vyhledávací má úzký vztah k zásadě materiální pravdy. Uplatnění zásady vyhledávací představuje záruku zajištění materiální pravdy a přispívá k jejímu prosazení. Odpovědnost za nalezení (vyhledání, opatření) relevantního důkazu se ukládá procesním orgánům (orgánům činným v trestním řízení), které jsou náležitě odborně připraveny a disponují potřebnou technikou. V následném trestním řízení nestačí založit rozhodnutí jen na nepochybně pravdivě zjištěných skutečnostech, ale je třeba, aby byla procesními orgány učiněna všechna opatření, aby pravda byla v právně relevantním rozsahu zjištěna.⁵⁵

III. Dohoda o vině a trestu – je výjimkou ze zásady vyhledávací. Skutkový stav, který je podkladem pro rozhodnutí soudu schvalujícího uzavřenou dohodu o vině a trestu, není vytvořen tak, že by orgány činné v trestním řízení z úřední

⁵³**Ex officio** – Z dob Rakouska-Uherska zavedená zkratka jinak i v dalších právních řádech běžného latinského výrazu *ex officio*, který znamená – z úřední povinnosti, moci, úředního příkazu. V právní terminologii se obvykle jedná o soudem přiděleného obhájce (tzv. obhájce nebo advokát *ex officio*).

⁵⁴JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 420.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 420.

povinnosti a bez návrhu stran vyhledaly důkazy a bez návrhu je provedly, ale je výsledkem sjednané dohody mezi obviněným a státním zástupcem ve formě prohlášení obviněného, že skutek, pro který je stíhán, skutečně spáchal.⁵⁶

Zásada vyhledávací se neuplatňuje ve všech stádiích trestního řízení stejnou měrou. V přípravném řízení se zásada vyhledávací však plně uplatňuje. Orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodní pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Například ustanovení § 164 odst. 1 TrŘ, ve kterém je uvedeno, že policejní orgán vyhledává a za stanovených podmínek i provádí důkazy, bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného (znalecký posudek v přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky § 274 z.č. 40/2009 Sb.). Obviněný nesmí být žádným způsobem k výpovědi nebo doznání donucován. Obhajoba obviněného a jím navrhované důkazy, pokud nejsou zcela bezvýznamné, musí být pečlivě přezkoumány.⁵⁷

2.3.4. Zásada volného hodnocení důkazů

„Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu a to jednotlivě, ale i v jejich souhrnu“.

Podle ustanovení § 2 odst. 6 TrŘ orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Tohle ustanovení vyjadřuje zásadu volného hodnocení důkazů, která jako protiklad tzv. zákonné teorie průvodní (důkazní) je základním předpokladem pro zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti § 2 odst. 5 TrŘ.⁵⁸

⁵⁶DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s.47.

⁵⁷JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 421.

⁵⁸JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 421.

Základní teorie byla původním atributem inkvizičního procesu. Vázala soud do té míry, že měl určitou okolnost považovat za dokázanou.

Rozeznávala se průvodní teorie:

- 1) ***negativní*** – soudce nesměl pokládat okolnost za dokázanou, nebyla-li tu určitá míra důkazů
- 2) ***pozitivní*** – soudce musel určitou skutečnost pokládat za prokázanou, jestliže tu byla určitá míra důkazů.

Na rozdíl od jiných zásad trestního řízení, které jsou zakotveny v ústavních předpisech, tak tato konkrétní zásada volného hodnocení důkazů není zakotvena v ústavních předpisech.⁵⁹

Podstatou zásady volného hodnocení důkazu je, že orgány činné v trestním řízení nemají zákonem stanoveno, jaké množství důkazů je nezbytně nutné, k prokázání potřebných skutečností provést, a v zásadě ani jakého druhu důkazního prostředku lze použít, nejsou ani předem upravena kritéria pravdivosti jednotlivých důkazů a není stanoveno, jak má být hodnocena důkazní síla určitého důkazu. Zásada volného hodnocení důkazů nutí orgány činné v trestním řízení přihlídnout k okolnostem konkrétního případu, k jeho zvláštnostem, a brání tedy automatickému postupu při hodnocení důkazů.⁶⁰

Hodnocení důkazů je dovršením procesu dokazování. Rozumí se tím myšlenková činnost orgánu činného v trestním řízení, kterou tento orgán přisuzuje získanému důkazu určitou hodnotou pokud jde o jeho závažnost (relevanci) pro rozhodnutí, pokud jde o jeho pravdivost a zákonnost. Zásada volného hodnocení důkazů neznámá, že by soud při svém rozhodování měl na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které opomene. Takový postup by nejen odporoval zásadě volného hodnocení důkazů dle ust. § 2 odst. 6 TrŘ, ale byl by i ústavně nepřípustný, jak o tom svědčí např. judikatura *Ústavního soudu sv. 4, roč. 95 – II. č. 79, sv. 8, roč. 97* apod. Hodnocení musí

⁵⁹DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 47-48.

⁶⁰JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3s. 422.

být podrobeny všechny důkazy, a to jeden každý samostatně a zvlášť a všechny ve vzájemné souvislosti. Hodnocení důkazů musí být také řádně odůvodněno a musí být přezkoumány postupy při hodnocení důkazů. Důkazní postup je třeba vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky, přesvědčivě odůvodnit. Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů. Odůvodnění procesního rozhodnutí musí obsahovat konkrétní důkazy, nestačí jen odkaz na obsah spisu.⁶¹

Tudíž ze zásady volného hodnocení důkazů vyplývá, že hodnocení důkazů jedním orgánem činným v trestním řízení není závazné pro jiný orgán činný v trestním řízení. Lze tak konstatovat, že zásada volného hodnocení důkazů v zásadě platí ve všech stádiích trestního řízení a pro všechny orgány činné v trestním řízení. V nejuplněnější podobě nalézá svůj výraz v hlavním líčení za situace, kdy všechny dosažitelné důkazy byly již provedeny. Naproti v řízení o opravných prostředcích, a to zejména v řízení o mimořádných opravných prostředcích, platí tato zásada pouze v omezené podobě.⁶²Výjimkou ze zásady volného hodnocení důkazů je dohoda o vině a trestu.

2.3.5. Zásada ústnosti

„Dokazování před soudem probíhá ústní formou“. Tato zásada spočívá v tom, že soud rozhoduje na základě ústního přednesu stran a ústně provedených důkazů (čl. 96 odst. 2 Ústavy a čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy). V tomto aspektu úzce souvisí se zásadou ústnosti zásada bezprostřednosti a také zásada veřejnosti. Aby totiž veřejný proces mohl splnit svůj účel, musí být proveden v ústní formě. Uvedená zásada se uplatňuje, omezeně, v přípravném řízení, ale zejména se uplatňuje v řízení před soudem, kde její význam vystupuje do popředí, neboť v kombinaci se zásadou bezprostřednosti umožňuje soudu vytvořit si při dokazování jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů. Význam ústního přednesu stran a ústně provedených důkazů v hlavním líčení je vyjádřen

⁶¹DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 48.

⁶²JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 223.

v latinském výrazu „*quod non est in foro, non est in mundo*“ = *co není ve spisech úředních, není na světě (zásada bývalého písemného řádu soudního)*. V tomto ohledu se moderní trestní proces liší od zásady písemnosti, která se uplatňovala v inkvizičním feudálním procesu a kterou vyjadřovala věta „*quod non est in actis, non est in mundo*“ = *co není ve spisech, není na světě*.⁶³

Výjimky ze zásady ústnosti

- protokol o dřívější výpovědi obžalovaného může být v hlavním líčení a veřejném zasedání o odvolání čten za podmínek, jež jsou uvedeny v § 207 odst. TrŘ
- místo výslechu svědka může být na základě rozhodnutí soudu čten při hlavním líčení a veřejném zasedání o odvolání protokol o jeho výpovědi za podmínek, které jsou uvedeny v § 211 odst. 1až 4 TrŘ, u osoby mladší než 18 ti let je to podle § 102 TrŘ
- místo výslechu znalce lze číst protokol o jeho výpovědi nebo jeho písemný posudek za podmínek § 211 odst. 5 TrŘ
- omezení zásady ústnosti může být výslech tzv. utajovaných svědků § 55 odst. 2, § 101a, § 209 odst. 2 TrŘ
- institut trestního příkazu je výjimkou ze zásady ústnosti
- ve zjednodušeném řízení před soudem se souhlasem státního zástupce a obviněného lze přečíst úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů § 314d odst. 2 TrŘ
- institut tzv. nesporných skutečností je výjimkou svého druhu ze zásady ústnosti § 314d odst. 2 TrŘ
- institut dohody o vině a trestu §175a, §314o TrŘ je výjimkou svého druhu ze zásady ústnosti i bezprostřednosti.⁶⁴

⁶³JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 224.

⁶⁴JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 425.

2.3.6. Zásada bezprostřednosti

„ **Soud může rozhodovat jen na základě důkazů provedených před ním.**“ Tato zásada znamená, že soud má rozhodnout jen na základě důkazů, které byly provedeny v řízení před soudem, přičemž ze zásady ústnosti vyplývá, že soud sám vyslýchá obviněného. Dále ze zásady bezprostřednosti vyplývá požadavek, aby se soud osobně seznámil se všemi důkazy, které jsou potřebné pro rozhodnutí. Tato zásada taky vylučuje, aby soud přihlédl k důkazům, které nebyly provedeny při soudním jednání. Hlavní podmínkou této zásady je, že se s důkazy musí seznámit všichni členové senátu, nikoli jen předseda senátu. Proto také ustanovení § 220 odst. 2 TrŘ. stanoví, že soud v hlavním líčení smí přihlížet jen ke skutečnostem, které byly probrány v hlavním líčení, a opírat se o důkazy, které strany předložily a provedly nebo které sám provedl.⁶⁵

Z uvedeného následně plynou dvě pravidla pro danou zásadu:

Pravidlo neměnitelnosti složení soudu – podle kterého se na rozhodování může podílet jen ten soudce, který se jednání účastnil od začátku do konce. K dodržení tohoto pravidla slouží institut náhradního soudce § 197 TrŘ.

Pravidlo nepřerušitelnosti soudního jednání – podle kterého má soud rozhodnout na základě bezprostředního dojmu, zejména z důkazů provedených před ním. Výjimku z uvedeného pravidla představuje institut odročení.

Odročení hlavního líčení je procesní úkon, kterým je na dočasnou dobu přerušen průběh projednávání v hlavním líčení. Tím je také meritorní rozhodnutí o obžalobě odloženo na pozdější dobu. Odročení hlavního líčení je trestním řádem považováno za výjimečné opatření, ke kterému je možné přistoupit jen z nevyhnutelných důvodů, které jsou striktně uvedeny v § 219 odst. 1 TrŘ.⁶⁶

Výjimek ze zásady bezprostřednosti je celkem dost. Předně to jsou všechny případy, kdy místo výslechu určité osoby před soudem se čte protokol o jejím výslechu nebo jiný listinný důkaz. Další výjimkou ze zásady

⁶⁵JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 424-425.

⁶⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 425-426.

bezprostřednosti je též institut trestního příkazu, který vydává soud bez projednání věci a na základě důkazů obsažených ve spise. Další výjimkou ze zásady bezprostřednosti je, pokud soud v tzv. zjednodušeném řízení upustí od dokazování skutečností označených stranami za nesporné § 314d odst. 2 TrŘ.

3. Předmět a rozsah dokazování

Předmět a rozsah dokazování (nebo také způsob dokazování) jsou v mnohém závislé na příslušném stádiu trestního řízení (*přípravné řízení, zkrácené přípravné řízení, předběžné projednání obžaloby, hlavní líčení, odvolací řízení*) a jsou definovány základními zásadami trestního řízení, především těmi, které se přímo k procesu dokazování vztahují. Jestliže je přípravné řízení neveřejné nepřímé a převážně písemné, pak řízení před soudem je naproti tomu, krom jiného, ovládáno zásadami veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti. To má a také musí mít vliv například na způsob provádění a procesní hodnotu důkazů v konkrétním stádiu trestního řízení.⁶⁷ Společně s rozhodováním, patří dokazování mezi nejdůležitější procesní činnosti orgánů činných v trestním řízení. V důsledku jde o to, že umožňuje zjistit skutkový stav trestní věci a vytváří právní základ pro jejich rozhodování. Díky tomu vytváří podmínky pro další postup v trestním řízení, aby mohl být zjištěn účel trestního řízení. Když se bavíme o dokazování, lze konstatovat, že představuje jedinou možnost, kterou si orgány činné v trestním řízení mohou obstarat skutkový podklad pro své rozhodnutí, případně pro jiný postup.⁶⁸

Dokazování tak lze zpravidla provést teprve poté, co bylo zahájeno trestní stíhání dle ust. § 160 odst. 1 TrŘ. konkrétní osoby, aby tato osoba, jako obviněná mohla v rámci dokazování uplatnit svá procesní práva, zejména pak právo na obhajobu. Orgán činný v trestním řízení, kterým je policejní orgán, si může opatřovat důkazy před zahájením trestního stíhání ovšem zcela výjimečně a to v rámci tzv. neodkladných a neopakovatelných úkonů. ust. § 158, § 160 odst. 4 TrŘ. Jinak lze před zahájením trestního stíhání zpravidla vyhledávat prameny důkazů, které je možno dokumentovat postupem podle ust. § 158 odst. 6 TrŘ. tj. sepsat o nich úřední záznam o podaných vysvětleních, který při

⁶⁷CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408175-0, s. 27-35.

⁶⁸JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 429.

současném výkladu je možno v hlavním líčení přečíst se souhlasem obžalovaného a státního zástupce.⁶⁹

Dále je nutné si uvědomit odlišnost teorie důkazů. Jedná se o součást nauky trestního práva procesního, která zkoumá platné důkazní právo, jeho aplikaci v praxi a na podkladě výsledků tohoto zkoumání činí návrhy na zdokonalení jak zákonné úpravy dokazování, tak aplikace norem důkazního práva v praxi. Totiž, trestní řád jako takový nevymezuje subjekty dokazování. Spíše podle významu v průběhu dokazování považuje za subjekty dokazování orgány činné v trestním řízení. Tyto mohou důkazy vyhledat, poskytnout, navrhnout jejich provedení nebo za určitých okolností i provést. Dále jsou zde ostatní osoby, jako například znalec, které mohou podle ust. § 107 odst. TrŘ navrhnout provedení důkazu potřebného k podání posudku.⁷⁰

3.1. Předmět dokazování

Předmětem dokazování jsou **okolnosti důležité pro trestní řízení, které je nutné v trestním řízení dokazovat**. Okruh těchto okolností, je demonstrativně uveden v ust. § 89 odst. 1 TrŘ. Za takové okolnosti je potřeba pokládat ty, které jsou důležité pro rozhodnutí ve věci samé (označované také jako okolnosti hmotně právní), okolnosti, které vedly ke spáchání prověřované věci nebo ji umožnily spáchat, v neposlední řadě i okolnosti, které jsou důležité pro postup v trestním řízení (procesně právní okolnosti) a okolnosti, které jsou důležité pro použití odklonů (okolnosti hmotně i procesně právní). U všech těchto tří okruhů je dokazování zaměřeno mimo jiné na okolnosti důležité pro hodnocení věrohodnosti důkazů a skutečností, které mají být nepřímými důkazy. Stejně tak musí být dokazovány i skutečnosti, na jejichž základě je buď uplatněno jiné rozhodnutí než rozhodnutí o vině a trestu.⁷¹

⁶⁹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 429-430.

⁷⁰Tamtéž s. 368.

⁷¹Tamtéžs. 429.

Předmět dokazování je demonstrativně uveden v § 89 odst. 1 TrŘ, kdy trestní řád následně ukládá orgánům v trestním řízení podstatě 3 okruhy, které je nutné pro úspěšnost trestního řízení dokázat:

a) okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (které jsou významné z hlediska hmotného práva), tj. skutkové okolnosti naplňující znaky trestného činu spatřovaného ve stíhaném skutku, okolnosti nasvědčující nebo vyvracející, že jeho pachatelem je obviněný, důvody vylučující trestnost činu, okolnosti důležité pro uložení určitého opatření obviněnému (trestu, ochranného opatření, náhrady škody nebo nemajetkové újmy, resp. vydání bezdůvodného obohacení);⁷²

b) okolnosti důležité pro postup trestního řízení, např. okolnosti odůvodňující odročení hlavního líčení, přerušení trestního stíhání, odepření povinnosti svědčit atd.;

c) okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání, a okolnosti důležité pro rozhodnutí o uplatněném nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení.⁷³

U všech tří uvedených okruhů bude přicházet v úvahu i dokazování okolností důležitých pro hodnocení *věrohodnosti* důkazů a skutečností, které mají být *nepřímými* důkazy. Skutkový stav musí být spolehlivě prokázán také ve vztahu k okolnostem, které, pokud existují, vyvolávají nutnost *jiného rozhodnutí, než je rozhodnutí o vině a trestu* (případně též o náhradě škody nebo odčinění nemajetkové újmy, resp. o vydání bezdůvodného obohacení), např. nutnost přerušení trestního stíhání.⁷⁴

⁷²CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. vyd. Praha: VŠFS, 2018 ISBN 978-80-7408175-0. s. 57.

⁷³CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. vyd. Praha: VŠFS, 2018 ISBN 978-80-7408-175-0. s. 57-68.

⁷⁴Tamtéž s. 57-68.

3.2. Rozsah dokazování

Rozsahem dokazování se rozumí **okruh důkazů, které je potřebné provést k realizaci předmětu dokazování** a které jsou důležité pro trestní řízení. To, které okolnosti jsou důležité v trestním řízení závisí na konkrétním případě, a stanovit jejich katalog, který by platil obecně, konkrétnost a zvláštnost každého případu nedovoluje. Trestní řád v § 89 odst. 1 písm. a) TrŘ. předem nestanoví, které okolnosti jednotlivé orgány činné v trestním řízení resp. subjekty, mají dokazovat s tím účinkem, že nesplnění této povinnosti by mohlo mít za následek pro stranu nepříznivé rozhodnutí. Neukládá stranám formální břemeno, jak je tomu např. v anglosaském trestním procesu nebo v českém civilním (sporném) řízení. Orgány činné v trestním řízení ve veřejném zájmu však musejí mít právní i faktický zájem na takovém zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti – materiální důkazní břemeno.⁷⁵

Předmět a rozsah dokazování mají své pevně dané hranice. Dokazovat je potřeba jen okolnosti důležité pro trestní řízení. Dokazováním pouze těch, které nejsou pro věc významné, by nevedlo k objasnění podstaty věci a oddalovalo by vydání včasného rozhodnutí. Okolnosti, které jsou důležité pro rozhodnutí věci a pro postup řízení, závisí v konkrétním případě na skutečných podmínkách a okolnostech tohoto případu. Okruh okolností, které bude třeba v konkrétním případě dokazovat, je nutno tedy určit nejen vzhledem k povaze případu, ale i vzhledem ke stádiu procesu, v němž se dokazování provádí. Tohle lze uvést například v přípravném řízení, kdy policejní orgány mají povinnost dokazovat v potřebném rozsahu všechny základní skutečnosti důležité pro posouzení případu. Zde závisí rozsah dokazování na příslušné formě přípravného řízení závislé od právní kvalifikace skutku.⁷⁶

Výše uvedené můžeme demonstrovat např. na možnosti výslechu svědka v přípravném řízení, kdy trestním řádem jsou stanoveny možnosti výslechu svědků na čtyři případy (§ 164 odst. 1 TrŘ):

⁷⁵JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 428.

⁷⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023, ISBN 978-80-7502-687-3, s. 430.

- 1) *Jedná se o neodkladný a neopakovatelný úkon*
- 2) *Jde o výslech osoby mladší 15 let nebo osoby s omezenou schopností správně a úplně vnímat, zapamatovat si reprodukce*
- 3) *Je dáno podezření, že na svědky by mohl být činěn nátlak*
- 4) *Předpokládá se delší doba trvání vyšetřování a z toho vyplývající obava ze ztráty důkazní hodnoty výpovědi svědka.*

V rozšířeném přípravném řízení, tj. koná-li se vyšetřování trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud (§168 až §170 TrŘ), zde omezující podmínky pro výslech svědků neplatí a svědky lze tedy vyslechnout, bez omezení, kdy tento postup je uveden v ust. § 169 odst. 1 TrŘ.⁷⁷

V konkrétní trestní věci může být rozsah a obsah nezbytných okolností, které je potřebné dokazovat různý. V obecných rysech lze stanovit okruh okolností, které bude potřeba dokazovat takto:

1.) Okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (hledisko hmotného práva)

- a)** Okolnosti tvořící znaky trestného činu, kam řadíme zejména způsob jednání, následek, příčinnou souvislost, zavinění, zda existuje trestě odpovědný pachatel, zda trestnost není vyloučena nedostatkem věku, případně jinými důvody, povahou a výší škody a další.
- b)** Okolnosti vztahující se k pachateli trestného činu, tj. okolnosti, které prokazují, že je obviněný pachatelem trestného činu, anebo okolnosti, které to vyvrací.
- c)** Okolnosti prokazující nebo vylučující protiprávnost (nutná obrana, krajní nouze, promlčení, účinná lítost, milost).
- d)** Okolnosti rozhodné pro výměru trestu, tedy okolnosti významné pro posouzení škodlivosti jednání pachatele, možnosti jeho nápravy,

⁷⁷ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 385.

přítěžující a polehčující okolnosti, možnosti použití odklonů (narovnání, podmíněné zastavení trestního stíhání).⁷⁸

2.) Okolnosti důležité pro rozhodnutí a uplatnění nároku poškozeného - zjištění povahy a výše škody jako znaku skutkové podstaty trestného činu, kdy se tyto okolnosti zpravidla nevyčerpávají (škoda=jeden se znaků skutkové podstaty trestného činu - nemusí být shodná se škodou – předmětem pohledávky poškozeného.)⁷⁹

3.) Okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její provedení – například v řízení ve věcech mladistvých obviněných jsou orgány činné v trestním řízení povinny se zvláštní pečlivostí objasňovat a dokazovat příčiny jejich provinění dle ust. § 55 odst. 1 zák. mládeže.

4.) Okolnosti důležité pro postup v trestním řízení (např. důvody pro zproštění povinnosti vypovídat, pro zastavení trestního stíhání a další).

V uvedených případech je nutno dokazovat okolnosti, které jsou důležité pro hodnocení věrohodnosti důkazů (např. nenávisť svědka k obviněnému, nebo že schopnost svědka správně vnímat skutečnost, o které má být jako svědek slyšen, je podstatně snížena), a skutečnosti které mají být ve věci nepřímými důkazy.⁸⁰

⁷⁸ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 384-386.

⁷⁹ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 384-386.

⁸⁰ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1310-1312.

4. Dělení důkazů

Samotný pojem „důkaz“ lze definovat po stránce právní jako přímý poznatek získaný z provedeného důkazního prostředku a předmětu důkazu při dokazování. V trestním řádu v paragrafu 89 odstavec 2 je důkaz definován takto: **„Za důkaz lze považovat vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout“**. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.⁸¹

Za **důkaz** tedy slouží výpověď osob, informace získané ohledáním, závěry vyplývající ze znaleckého posudku, informace získané z listinných, obrazových a digitálních záznamů atd. Jde tedy o výsledek získaný dokazováním bez ohledu na pravdivost nebo závažnost důkazu, nebo na jeho důkazní hodnotu. V následující kapitole bude více rozebrán samotný důkaz z hlediska jeho kritéria, jako např: *výpověď svědka o tom, že mu umírající osoba sdělila, kdo jej napadl, je důkazem odvozeným, nebo, že nalezená zbraň na místě činu, na které byly zjištěny otisky prstů osoby, která jej použila při útoku je naopak důkazem nepřímým.*⁸²

4.1. Podle vztahu k předmětu řízení

Podle vztahu předmětu důkazu se důkazy dělí na **usvědčující** a **ospravedlňující**.

1. **Usvědčující** – jsou důkazy prokazující okolnosti, které potvrzují obvinění, zejména pak spáchání skutku obviněným, proto svědčí proti obviněnému.

⁸¹ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1314.

⁸²ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1315.

2. **Ospravedlňující** – jsou důkazy tzv. vyvyšující, kdy potvrzují okolnosti, které vyvracejí obvinění, svědčí tedy ve prospěch obviněného, ať již ho zbavují viny zcela, nebo obvinění jenom zeslabují.⁸³

Dělení důkazů do těchto skupin (**usvědčující a ospravedlňující**) má zásadní význam pro správné vymezení rozsahu dokazování, protože platí povinnost pro všechny orgány činné v trestním řízení bez návrhů stran stejně pečlivě objasňovat jak důkazy svědčící v neprospěch obviněného, tak i v jeho prospěch. V řízení před soudem státní zástupce předkládá pouze důkazy podporující obžalobu, to znamená, že předkládá pouze usvědčující důkazy. Přitom nelze vyloučit možnost, že některý důkaz je současně usvědčujícím důkazem, ale svědčí současně i ve prospěch obviněného, nebo se jeho charakter může v průběhu trestního řízení změnit. Význam dělení důkazů na usvědčující a ospravedlňující je také v tom, že obviněný nesmí být jakýmkoliv způsobem donucován, aby sám proti sobě poskytl jakýkoliv důkaz, který by jej usvědčoval z protiprávního jednání. To samo o sobě nevyklučuje, aby obviněný pasivně strpěl dopady usvědčujícího důkazu proti němu, nebo takový důkaz byl opatřen i přes nesouhlas obviněného, ovšem bez jeho aktivní účasti na provádění takového důkazu (např. při domovní prohlídce, při odnětí věci, při zajišťování pachové stopy). Tato změna povahy důkazu, může nastat i v průběhu vlastního projednávání věci. Výsledná povaha důkazu je zpravidla patrná až po ukončeném zhodnocení všech důkazů.⁸⁴

V dřívějším znění trestního řádu ke dni 31. 12. 2001 v ust. § 2 odst. 5TrŘ. bylo uvedeno, že orgány činné v trestním řízení bez návrhu stran objasňují stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch obviněného. Ale po novele trestního řádu s účinností od 01. 01.2002 je v ust. § 2 odst. 5 věta třetí, čtvrtá a pátá uvedeno, že „*V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení objasňují způsobem uvedeným v tomto zákoně i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede.* V

⁸³CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kolektiv. *Trestní právo procesní*, 7. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0. s. 358.

⁸⁴JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3. s. 433-438.

řízení před soudem státní zástupce a obviněný mohou na podporu svých stanovisek navrhnout a provádět důkazy. Státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného.“⁸⁵

Trestní řád pak na jiném místě (§ 180 odst. 2) ukládá státnímu zástupci, aby v řízení před soudem vystupoval tak, aby byly objasněny všechny podstatné skutečnosti rozhodné z hlediska podané obžaloby. Z toho principu má za účel opatřovat z vlastní iniciativy nebo na žádost předsedy senátu i další důkazy, které nebyly dosud opatřeny či provedeny. Z povahy materiálního důkazního břemene tudíž vyplývá, že státní zástupce i v této fázi řízení musí, stejně jako soudce, opatřovat důkazy jak ospravedlňující, tak i usvědčující.⁸⁶

4.2. Podle pramene, ze kterého byl důkaz získán

Podle pramene, to znamená odkud, byl důkaz získán:

1. **Původní** – jedná se o důkaz, který vychází z přímého zdroje např. výpověď svědka o skutečnostech, které osobně viděl, originální listiny, videozáznam z ohledání místa činu.⁸⁷
2. **Odvozený** – jedná se o důkaz, pocházející ze zprostředkovaného pramene např. výpověď svědka, který skutečnost sám nevnímal, ale nýbrž jí zná „z doslechu“, kopie listiny, ale i vyšetřovací pokus simulující určitou situaci, která se v minulosti stala apod.⁸⁸

Charakter původního důkazu má poznatek orgánu činného v trestní řízení čerpaný z přímého, bezprostředního pramene dokazované skutečnosti jako je např. výpověď osoby, která bezprostředně vnímala svými smysly událost, o které následně vypovídá, nebo originál listiny, dokumentu apod. Naopak odvozený důkaz znamená, že poznatek o dokazované skutečnosti je čerpán

⁸⁵JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 434.

⁸⁶CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty. 1. vydání.* vyd. Praha: VŠFS, 2018, ISBN 978-80-7408175-0, s. 53.

⁸⁷JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3. s. 434.

⁸⁸ Tamtéž s. 435.

zprostředkovaně např. svědek vypovídá o události, o které se dozvěděl od jiné osoby, kopie dokumentu, kopie listiny apod.⁸⁹

V tomto případě je uplatňována zásada bezprostřednosti, která ukládá orgánům v trestním řízení, aby použily při dokazování trestné činnosti především důkazy původní, neboť každý zprostředkovaný důkaz přináší riziko oslabení jeho hodnoty, neboť je zpravidla zatížen určitou mírou nepřesnosti a v některých případech i fabulací. Tudíž k dokazování skutečností důležitých pro trestní řízení lze použít i odvozené důkazy, a to zejména v situacích, kdy přímý důkaz schází a nelze jej opatřit např. úmrtí přímého svědka. Takový důkaz je však nutné zpravidla potvrdit jinými důkazy, byť i nepřímými, které by napomohly k řádnému objasnění věci bez dalších pochybností.⁹⁰

Proto orgány činné v trestním řízení musí vynaložit úsilí a snahu vyhledat, zajistit a ověřit podle možnosti důkazy původní. Odvozenost totiž v sobě skrývá zkomolení pravdivé skutečnosti. Proto je potřeba při hodnocení odvozených důkazů postupovat obzvláště pozorně a rozvážně. Na druhou stranu avšak lze odvozený důkaz využít k získání původního důkazu jako je například výpověď svědka, že to co vypovídá, mu sdělila osoba, která tvrdila, že je očitým svědkem události, nebo k prověrce původního důkazu např. originál listiny je možno prověřit pomocí kopie.

4.3. Podle vztahu k dokazované skutečnosti

Podle vztahu k dokazované skutečnosti se důkazy dělí na:

1. **Přímý** – jedná se o důkaz, kterým se dokazuje vina nebo nevína obviněného (hlavní skutečnost). Přímý důkaz je takový, který umožňuje učinit přímý poznatek o dokazované skutečnosti (zda se skutečnost stala nebo nestala nebo neexistuje). Přímým důkazem tedy potvrzujeme nebo vyvracíme dokazovanou skutečnost.⁹¹

⁸⁹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 435.

⁹⁰Tamtéž s. 436.

⁹¹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 435.

2. Nepřímý – je takový důkaz, kterým se dokazuje skutečnost jiná (vedlejší), ze které lze poukázat, na skutečnost hlavní např. pachová stopa. Nepřímý důkaz slouží k tomu, že buď potvrzuje, nebo vyvrací existenci určité dokazované skutečnosti pomocí skutečnosti jiné, která souvisí s dokazovanou skutečností jen přímo (např. výpověď svědka o tom, že slyšel vyhrožovat obviněného, že usmrtí poškozeného, který byl skutečně nalezen mrtvý, to však neprokazuje, že obviněný poškozeného skutečně usmrtil, nebo pachová stopa, výsledek fyziodetekčního zařízení).⁹²

Nepřímé důkazy musí ve svém souhrnu tvořit logickou, ničím nenarušitelnou a uzavřenou soustavu vzájemně se doplňujících a na sebe navzájem navazujících nepřímých důkazů, které v celku shodně a spolehlivě dokazují určitou skutečnost a které jsou v takovém příčinném vztahu k dokazované skutečnosti, že z nich lze možno vyvodit jen jediný závěr a současně vyloučit možnost jiného závěru.⁹³

I když nepřímé důkazy nesvědčí přímo proti obviněnému nebo v jeho prospěch, mají v praxi značný význam, neboť bývají někdy jedinými důkazy v procesu. To, že jsou nepřímé, neznamena více či méně, že jsou méně spolehlivé a méně významné než důkazy přímé. Trestný čin a jeho pachatele lze s nimi prokázat stejně bezpečně jako s důkazy přímými. Význam nepřímých důkazů se však nevyčerpává jen v tom, že lze jimi dokázat hlavní skutečnost. Nepřímých důkazů je možné využít dále k prověrce přímých důkazů. Dále lze jimi doplnit vzniklé mezery, které tu snad po provedení přímých důkazů zůstaly. Lze jich také použít s úspěchem při provádění přímých důkazů, zejména při výslechu obviněného k získání pravdivých výpovědí.⁹⁴

Nepochybně velký význam mají nepřímé důkazy pro zaměření důkazního řízení a výběr důkazních prostředků, zejména v přípravném řízení, neboť určitá skutečnost může být nepřímým důkazem jen tehdy, jestliže je s okolnostmi

⁹²JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 435.

⁹³KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. 1. vydání, Masarykova univerzita 2015, ISBN 978-80-210-8072-0, s. 29-34.

⁹⁴Tamtéž s. 29-34.

případu v příčinné souvislosti. Musí zde být ale podmínka, ze které lze poukazovat na skutečnost hlavní. Dojem o příčinné souvislosti může být vyvolán i nahodilou shodou okolností. Nutno se proto o skutečné existenci příčinné souvislosti nepřímého důkazu s okolnostmi trestného činu řádně přesvědčit. Naopak u přímého důkazu je tato souvislost dána. Tudíž dokazování nepřímými důkazy je složitější, náročnější než dokazování důkazy přímými. Je to důsledek samé povahy nepřímých důkazů, tj. jejich nepřímého vztahu k dokazované skutečnosti. Neméně složité a obtížné je též zjišťování souvislosti nepřímého důkazu se skutečností hlavní.⁹⁵

⁹⁵ KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. 1. vydání, Masarykova univerzita 2015, ISBN 978-80-210-8072-0, s. 29-34.

5. Fáze dokazování

Celý proces dokazování, jakožto činností, která bezprostředně předchází konečnému nebo mezitímnímu rozhodnutí ve věci, je rozdělen a diferencován do jednotlivých na sobě vzájemně závislých fází, kterými jsou:

- **Vyhledávání důkazu**
- **Provádění důkazu**
- **Hodnocení důkazu**
- **Prověrka důkazu**

5.1. Vyhledání důkazu

Tato fáze dokazování je záležitostí především orgánů činných v trestním řízení a to zejména Policie ČR (podrobně bude rozebráno v dalších kapitolách), která tak realizuje zejména zásadu vyhledávací, která je uvedena v § 2 odst. 5 TrŘ. V této fázi orgány činné v trestním řízení vyhledávají všechny relevantní skutečnosti a poznatky, které mohou být významné pro další průběh trestního řízení. V této fázi musí být zachována všechna práva stran trestního řízení, které mají právo navrhnout důkazy, samy je vyhledat a předložit. Zde platí pravidlo, že důkaz, který nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, ale učinila tak druhá strana, není překážkou pro provedení těchto důkazů v trestním řízení a není důvodem pro odmítnutí takového důkazu.⁹⁶

Celý proces vyhledání důkazů a s tím související určitá forma pátrání po důkazech, obvykle probíhá za využití např. tzv. operativně pátracích prostředků (viz. Kapitola9), jejichž okruh a podmínky upravuje trestní řád. Operativně pátrací prostředky jsou doplňovány tzv. podpůrnými operativně pátracími prostředky, které jsou ovšem prováděny podle zákona č. 273/2008 Sb. Zákon o Policii ČR a jsou veskrze prostředky utajovanými. Vyhledávání důkazů je velmi specifická a různorodá činnost, kterou není možno zcela přesným způsobem upravit v žádném zákoně.⁹⁷

⁹⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3. s. 441

⁹⁷Tamtéž. s. 442.

Z praxe je známo, že důkazy si orgán činný v trestním řízení (Policie České republiky) vyhledává, opatřuje, provádí, prověřuje, například formou spoluprací jak od fyzických osob, tak od právnických (odborná vyjádření, kamerové záznamy od soukromých subjektů, fotografie, kopie různých listinných podkladů atd.) dožádáním od veřejnoprávních subjektů jako jsou například školská zařízení, zájmová sdružení atd. Největší podíl na vyhledání důkazů spočívá ve spolupráci s veřejností. Další velkou měrou se na vyhledání důkazů podílí i myšlení osob, které mají za úkol důkazy vyhledat. Zde je potřeba uvažování a přemýšlení, kde je možné vše co může sloužit jako důkaz vyhledat a získat tak, aby byl upotřebitelný a použitelný v trestním řízení.⁹⁸

5.2. Procesní zajištění důkazu

Jestliže se budeme bavit o procesním zajištění důkazu jako takovém, tak se jedná o procesní postup, kterým si orgány činné v trestním řízení způsobem upraveným zákonem opatřují z pramene důkazu informace o skutečnostech, významných pro objasnění věci, a tyto zachycují zejména v protokolární podobě nebo využívají k dokumentování záznamová zařízení např. osobní kamery, telefony, fotoaparáty.⁹⁹ Veškerý uvedený postup musí být v rámci zákona další předpisů, které souvisejí s administrativní činností, která je spojena s protokolací.

V rámci trestního řízení se důkazy nejčastěji zajišťují pomocí kriminalistického technika, kdy se v prvopočátku jedná o tzv. stopy. Kriminalistický technik stopy zjistí, správným způsobem zajistí, tak aby nedošlo ke znehodnocení vypovídající hodnoty zajištěné stopy. Posléze se stopa vyhodnotí, zda bude upotřebitelná jako důkazní prostředek či ne. Občas, pokud věc nesnese odkladu, než se na místo dostaví kriminalistický technik a je nutné, aby nedošlo ke ztrátě vypovídající hodnoty důkazního prostředku, tento může být zajištěn kýmkoliv, ale následně musí být řádným způsobem předán odpovědné osobě. Veškerý

⁹⁸ Vlastní názor autora

⁹⁹ CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. vyd. Praha: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408175-0, s. 70.

postup týkající se zajištění důkazu musí být řádným způsobem zaprotokolován.¹⁰⁰

5.3. Hodnocení důkazu

Následnou etapou je hodnocení důkazu. Jedná se o nejvýznamnější fázi procesu dokazování, která spočívá v hodnocení závažnosti, pravdivosti, zákonnosti a upotřebitelnosti důkazu (každého důkazu individuálně, ale i ve vzájemných souvislostech), kdy v této fázi se v plné míře uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů. Jedná se o závěrečnou fázi dokazování. Provedené důkazy ještě nemusí tvořit skutková zjištění. Vytváří jen nezbytný podklad pro další myšlenkové činnosti spočívající ve zhodnocení důkazů a vytvoření závěrů o tom zda, jak a k jakému skutku došlo, která osoba a v jakých místních, časových a dalších souvislostech skutek spáchala.¹⁰¹

Předpokladem správného hodnocení důkazů je nezkreslená reprodukce informací v jednotlivých důkazech, které jsou zohledněny v konečném úsudku orgánu činného v trestním řízení. Hodnocení důkazů je tedy myšlenkový proces orgánů činných v trestním řízení, jak již bylo zmíněno. Orgány činné v trestním řízení na základě provedené analýzy přisuzují získanému důkazu určitou hodnotu pokud jde o jeho závažnost, zákonnost a pravdivost. *Závažností* důkazu rozumíme jeho upotřebitelnost pro zjištění skutkového stavu. Vypovídá o tom, do jaké míry určitý důkaz vzhledem ke svému obsahu poskytuje přímé nebo nepřímé poznatky o předmětu důkazu. *Zákonitostí* důkazu rozumíme zjištění, zda byl důkaz získán z pramene, který stanoví nebo připouští zákon, zda byl opatřen a proveden příslušným orgánem činným v trestním řízení nebo oprávněnou stranou v řízení a zda se tak stalo v odpovídajícím stádiu řízení a postupem, který je v souladu s právními předpisy. *Pravdivost* důkazu vyjadřuje, pravidlo, které určuje závažné okolnosti, jež lze považovat za existující a

¹⁰⁰ Vlastní názor autora

¹⁰¹ CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. vyd.Praha: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408175-0, s. 71.

dokázané v souladu se skutečností. Míra pravdivosti důkazu určuje zároveň jeho věrohodnost.¹⁰²

V případě, že jsou na místě činu zjištěny a zajištěny stopy, ze kterých lze nějakým způsobem vyzískat informace, jež mohou být upotřebitelné pro další postup v trestním řízení, jsou tyto stopy zaslány na pracoviště OKTE (Oddělení kriminalistické techniky a expertíz), které provádí jejich vyhodnocení formou odborného zkoumání. Výsledek je následně zaslán na dožadující útvar s přiloženým protokolem o výsledku. Tento protokol je součástí spisu a v případě kladného vyhodnocení může být použit jako listinný důkaz.¹⁰³

5.4. Prověrka důkazu

Mezi některými právními teoretiky je fáze mezi prováděním a hodnocením důkazu ještě vkládána tzv. fáze prověření¹⁰⁴ každého jednotlivého důkazu, jakožto fáze nezbytné pro správné hodnocení důkazu. Účelem prověrky důkazu je zjistit kvalitu pramene zpráv, spolehlivost a bezpečnost informací na základě analýzy každého jednotlivého důkazu a jeho srovnání s důkazy ostatními např. ověření skutečnosti, zda svědek mohl vnímat událost, o které vypovídá. Prověřováním a analýzou důkazu se zjišťují a odstraňují nepřesnosti a rozpory mezi jednotlivými důkazy a objasňuje se jejich vzájemná souvislost a vztah k okolnostem prověřované věci. K těmto účelům mohou sloužit tzv. zvláštní způsoby dokazování. Hodnocením důkazu vyjadřujeme jeho sílu, ale k tomu je zapotřebí hodnotit každý jednotlivý důkaz samostatně i v souvislosti s dalšími důkazy, a to na základě zásady volného hodnocení důkazů podle vlastního přesvědčení orgánu činného v trestním řízení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu. Hodnocení důkazů provádí nezávisle každý orgán činný v trestním řízení v příslušném stádiu trestního řízení. Výsledkem hodnocení

¹⁰² KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. 1. vydání, vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2015. ISBN 978-80-210-8072-0, s. 29.

¹⁰³ Vlastní názor autora.

¹⁰⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kolektiv. *Trestní právo procesní*, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, s. 350-358.

důkazů je stanovení skutkového podkladu pro rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení nebo pro jiný procesní postup.

6. Průběh dokazování

V následující kapitole bude popsán průběh dokazování, který se provádí ve všech stádiích trestního řízení. I když podle současné právní úpravy platí, že těžiště dokazování je až před soudem.¹⁰⁵ Ale z praxe víme, že tomu tak není, že dokazování spočívá na bedrech Policie ČR, již v přípravném řízení, kdy výstupy z toho jsou mnohdy podkladem pro vydání soudního rozhodnutí. Ale nesmíme rovněž opomenout dokazování **v soudním řízení, ale tohle téma není součástí této práce** (zmíněno v úvodu práce).

Jak již bylo uvedeno, dokazování se provádí ve všech stádiích trestního řízení s výjimkou dílčího stádia přípravného řízení, stádia prověřování. V každém tomto stádiu má dokazování určité zvláštnosti, které jsou důsledkem rozdílného účelu jednotlivých stádií trestního procesu, i když některé principy jsou pro všechna stádia společné. Základním problémem, který musí řešit každý, kdo se chce zabývat například podstatou přípravného řízení, je ujasnění si vůbec smyslu přípravného řízení a významu dokazování v něm pro další stádia řízení tj. určení rozsahu dokazování v přípravném řízení ve vztahu k hlavnímu líčení.¹⁰⁶

V přípravném řízení, před zahájením trestního stíhání (§158 TrŘ.) se v rámci dokazování opatřují podklady pro rozhodnutí. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny co nejrychleji a v potřebném rozsahu objasnit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí o případu, a to v závislosti na příslušné formě přípravného řízení. Ve zkráceném přípravném řízení půjde zejména o vyhledávání možných důkazů pro potřeby řízení před soudem. Úloha přípravného řízení a prověřování je především zajišťovací, třídící a ověřovací. Tomu je přizpůsobena neformální povaha úkonů trestního řízení § 158 odst. 3 TrŘ. Informace opatřené v tomto stádiu se použijí pro další postup v řízení, včetně možného ukončení trestního řízení v tomto stádiu, nebo k návrhu dohody o vině a trestu, k zahájení trestního stíhání.¹⁰⁷

¹⁰⁵JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 438.

¹⁰⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 438.

¹⁰⁷Tamtéž s. 439.

Dokazování po zahájení trestního stíhání bezprostředně předchází zahájení trestního stíhání, jehož smyslem je seznámit podezřelou osobu s podstatou obvinění, a tím obviněné osobě poskytuje možnost plného uplatnění práva na obhajobu. V této fázi lze vyslýchat i osoby, které by jinak vyslýchat nešlo (obviněný, svědek, znalec) a výjimečně provést i konfrontaci. Slabší standard dokazování se uplatní ve zkráceném přípravném řízení podle ust. § 179b TrŘ., jehož účel (rychlé projednání a rozhodnutí tzv. bagatelní trestné činnosti) vyžaduje opatření a provedení jen omezeného množství důkazů. Důkazy provedeny v tomto stádiu trestního řízení mohou sloužit obdobným účelům, jako důkazy v předchozí fázi řízení (pojednáno v předešlé kapitole).¹⁰⁸

Dokazování v přípravném řízení se tedy provádí v závislosti na jeho druhu následovně:

- *Dokazování v průběhu prověřování*
- *Dokazování ve vyšetřování*
- *Dokazování ve zkráceném přípravném řízení*

6.1. Dokazování v průběhu prověřování

Tento způsob dokazování se provádí zcela výjimečně, a to v rámci neodkladných a neopakovatelných úkonů. Důležité je si připomenout význam tohoto stádia trestního řízení, pro které je typické zahájení úkonů trestního řízení (§ 158 odst. 3 TrŘ.) k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. O tomto procesním úkonu je policejní orgán povinen neprodleně sepsat záznam (ZUTR-záznam o zahájení úkonů trestního řízení), ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje, a způsob, jakým se o nich dozvěděl. Následně opis záznamu o zahájení úkonů trestního řízení zašle do 48 hodin příslušenému státnímu zastupitelství, čímž jej informuje o tom, že policejní orgán začíná konat podle trestního řádu v konkrétní „trestní“ věci. Tento záznam je současně podkladem pro další úkony prověřování.¹⁰⁹

¹⁰⁸Tamtéž s. 439.

¹⁰⁹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 440.

Následně k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, opatřuje policejní orgán potřebné podklady a nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu, v rámci čehož je oprávněn, kromě úkonů uvedených v této hlavě zejména:

- *vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů*
- *vyžadovat odborné vyjádření „ad hoc“ od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky*
- *obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály*
- *provádět ohledání věci a místa činu*
- *vyžadovat za podmínek uvedených v § 114 TrŘ., provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu*
- *pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, snímat daktyloskopické otisky, provádět s osobou téhož pohlaví nebo lékařem prohlídku těla a jeho zevní měření, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu.¹¹⁰*

Některé důkazy však ve stádiu prověřování je možné provést pouze jako úkony neodkladné a neopakovatelné. Jinak takové úkony nejsou považovány za důkazy použitelné v řízení před soudem, pokud zákon jejich použití neupravuje jinak.¹¹¹

Trestní řád v této souvislosti vysloveně uvádí výpovědi osob dle ust. § 158 odst. 8 TrŘ. a rekognici dle ust. § 158a TrŘ.¹¹² Zvláštní postavení mezi důkazy provedenými ve stádiu prověřování mají zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků, jako je předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta viz ust. § 158c až 158e TrŘ., pokud byly provedeny způsobem odpovídajícím příslušným ustanovením trestního řádu.

¹¹⁰JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 440-441.

¹¹¹Tamtéž, s. 440.

¹¹²ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1313-1314.

Zákon vysloveně stanoví, že tyto záznamy lze použít jako důkaz v dalších fázích trestního řízení ust. § 158b odst. 3) TrŘ.¹¹³

6.2. Dokazování ve vyšetřování

Jedná se o druhý dílčí úsek stádia přípravného řízení, jinak označovaného jako předsoudní stádium řízení. Toto stádium můžeme rozdělit z hlediska rozsahu dokazování do tří typů:

- I. **Standardní řízení** – koná se zejména o přečinech tzn. trestný čin, za který zákon dovoluje uložit trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestu nepřesahuje 5 let
- II. **Zkrácené přípravné řízení** – koná se o trestných činech v kompetenci okresního soudu (podmínky, pachatel zjištěn ihned při činu nebo bezprostředně poté, pachatel postaven před soud do dvou týdnů).
- III. **Rozšířené vyšetřování** – konané o trestných činech uvedených v ust. § 17 TrŘ. Zvláštností u tohoto způsobu vyšetřování je, že u něj neplatí omezení ohledně výslechů svědků podle ust. § 164 odst. 1 TrŘ.¹¹⁴

Omezený rozsah dokazování se týká prvního a druhého typu vyšetřování, tj. přípravného řízení a zkráceného přípravného řízení, ve kterých rozsah a obsah dokazování je určován § 164 TrŘ., u přípravného typu řízení a § 179b TrŘ., u zkráceného přípravného řízení. Základní podmínkou u obou je, že svědci jsou vyslýcháni jen v omezené míře a nikoliv v procesní formě tzn. v jejich procesním postavení, ale jsou vyslýcháni ve zkráceném přípravném řízení vždy, u standardního vyšetřování zpravidla na Úřední záznam o podání vysvětlení, dle ust. § 158 odst. 6 TrŘ. Dokazování u standardního typu vyšetřování je prováděno s cílem v potřebném rozsahu vyhledat potřebné důkazy a provést zejména úkony uvedené v § 158 odst. 3 TrŘ.¹¹⁵

¹¹³ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1313-1314.

¹¹⁴JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 438-442.

¹¹⁵Tamtéž s. 438-442.

Výslechy svědků by měly být v tomto stádiu přípravného řízení prováděny, jak již bylo uvedeno v předešlých kapitolách, jako neodkladný a neopakovatelný úkon. Pokud se ale jedná o výslech osoby mladší 18 let, a dále o výslech osoby, u které jsou vzhledem k jejímu psychickému stavu důvodné pochybnosti, zda je způsobilá náležitě vnímat, zapamatovat si a reprodukovat vnímanou událost nebo je odůvodněn předpoklad déle trvajících vyšetřování.¹¹⁶

Na druhou stranu je však nutné připomenout, že skutečnost, že svědek byl vyslechnut v procesním postavení svědka, i když k tomu nebyl dán zákonný důvod, který je uvedený v § 164 odst. 1 TrŘ, neznamená, že takový výslech je nepoužitelný v dalším trestním řízení. Jde o plnohodnotný důkaz navíc s důkazní hodnotou uplatnitelnou i v řízení před soudem.¹¹⁷ Úkony, které byly provedeny před zahájením trestního stíhání, nemusí policejní orgán opakovat, pokud byly provedeny v souladu postupem uvedeným v trestním řádu.

6.3. Dokazování ve zkráceném přípravném řízení

V předešlých kapitolách byly uvedeny základní informace týkající se úseku zkráceného přípravného řízení. Pro připomenutí, zkrácené přípravné řízení se podle ust. § 179a odst. 1 TrŘ, koná o trestných činech, o nichž v prvním stupni rozhoduje okresní soud a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby nepřesahuje pět let. Zkrácené přípravné řízení je konáno v případech, kdy pachatel (podezřelý) byl přistižen při činu nebo bezprostředně po spáchání činu, a to buď přímo orgány činnými v trestním řízení, nebo jinou osobou, např. poškozeným nebo kýmkoli dalším. Dalším zákonným předpokladem pro vedení zkráceného přípravného řízení je předpoklad skončení věci ve lhůtě do dvou týdnů. Z povahy zkráceného řízení vyplývá, že dokazování bude prováděno v omezeném rozsahu a bude zaměřeno na okolnosti, jimiž trestní řád podmiňuje použití tohoto druhu řízení. Orgán konající zkrácené přípravné řízení provádí dokazování tak, jako by probíhalo prověřování, tedy podle § 179b odst. 1 TrŘ. Procesní hodnota některých důkazů

¹¹⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3s. 438-442.

¹¹⁷Tamtéž s. 438-442.

pro účely řízení před soudem však za určitých podmínek může být odlišná což je uvedeno v § 314d odst. 2) TrŘ.¹¹⁸

Trestní řízení se zahajuje sdělením podezření z přečinu, který je spatřován ve skutku, pro který se vede zkrácené přípravné řízení. Tomu musí předcházet zahájení úkonů trestního řízení podle ust. § 158 odst. 3 TrŘ., případně provedení neodkladných nebo neopakovatelných úkonů např. ohledání místa činu dle ust. § 113TrŘ. V tomto případě se dokazování vede zejména za účelem prokázání skutku, osoby podezřelého, výše škody a s tím souvisejícím poškozeným a důležité okolnosti případu, na jejichž základě bude státní zástupce schopen podat soudu návrh na potrestání, kterým se taky ukončí zkrácené přípravné řízení a trestní řízení přechází do stádia řízení před soudem.

Není vyloučeno ve zkráceném přípravném řízení provést i jiné úkony trestního řízení, jako například znalecký posudek (z vlastní zkušenosti nejběžněji u přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky § 174 TrZ), ovšem ve lhůtě, ve které má být zkrácené přípravné řízení ukončeno (dva týdny, prodloužení státním zástupcem o týden), je kolikrát nereálné, aby byl znalecký posudek vyhotoven. Ale z praxe je známo, že znalecký posudek v rámci prováděného zkráceného přípravného řízení pro přečin Ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 174 TrZ) je proveden v řádné lhůtě. Pokud není dodržena lhůta (tato však může být státním zástupcem prodloužena) je státním zástupcem nařízeno standardní řízení (vyšetřování). Při dokazování ve zkráceném přípravném řízení jsou prováděny v omezené míře úkony podle hlavy deváté trestního řádu, tj. úkony před zahájením trestního stíhání, eventuálně úkony podle hlavy čtvrté trestního řádu.¹¹⁹

¹¹⁸CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty. 1. vydání.* vyd. Praha: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408175-0. s. 75.

¹¹⁹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 432.

7. Důkazní prostředky

V této kapitole se budu zabývat důkazními prostředky, které jsou taxativně dány trestním řádem a je možné je využívat v rámci trestního řízení. Proto jednotlivé důkazy budou rozebrány a obecně popsány. Co se týká důkazních prostředků, jsou zdrojem důkazů a jsou demonstrativně uvedeny v trestním řádu, a to zejména v § 89 odst. 2 TrŘ. Obecně totiž platí fakt, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci. Tato zásada je prezentována v ust. § 89 odst. 2 TrŘ, není ovšem bez výjimky. Za důležité je z hlediska použitelnosti nutné rozlišovat, zda důkaz nebyl získán nezákonným nebo donucujícím způsobem nebo hrozbou takového donucení. Takové důkazy nesmí být použity v řízení, s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby použila, viz. ust. § 89 odst. 3 TrŘ.¹²⁰ Trestní řád taky předpokládá zákaz nebo omezení provedení důkazu tam, kde by mohlo dojít ke „kolizi některých zájmů“ ust. § 99 – zákaz výslechu svědka, § 100 – právo svědka odepřít výpověď.¹²¹

Novela trestního řádu s účinností od 01. 01. 2002 zařadila poněkud nesystematicky do šesté hlavy trestního řádu tzv. operativně pátrací prostředky § 158b - § 159 f TrŘ., které do té doby, byly zakotveny v zákoně č. 283/1991 Sb. Zákon o Policii České republiky. V současné právní úpravě Zákon o Policii České republiky č. 273/2008 Sb. zakotvuje pouze podpůrné operativně pátrací prostředky § 72 - § 78 ZoP., které jsou využívány skrytým způsobem a slouží, jako subsidiární prostředek pro operativně pátrací prostředky. **Ale na druhou stranu, bez podpůrné operativních pátracích prostředků si nedokážu představit plné využití operativně pátracích prostředků.**¹²² Použití operativně pátracích prostředků je možné ve všech stádiích trestního řízení. O jejich použití je sepisován záznam, jehož obsah může být použit v trestním řízení jako důkaz. O operativně pátracích prostředcích a jejich způsobu užití se budu dále zabývat v další kapitole a okrajově ve zvláštní části této práce, neboť jejich využívání je

¹²⁰JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 432.

¹²¹ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 445-446.

¹²² Vlastní názor autora.

důrazně limitováno vnitřními předpisy Policie České republiky, ale i státním zastupitelstvím, a ne všechny články policie je mohou v rámci trestního řízení využívat.¹²³

Co se týče samotného výstupu nebo získání informace prostřednictvím operativně pátracího prostředku, panuje názor, že označení, jako důkaz odmítají (*Dagmar Císařová a kol. Trestní právo procesní. Praha, Linde 2002 str. 295*), naopak jiní je za důkazní prostředky považují (*Jiří Jelínek a kol. Trestní právo procesní, Praha 2002, str. 305-307*). Jelikož důkazní prostředek je charakterizován jako zdroj, z něhož orgán činný v trestním řízení důkazy čerpá. Lze říci, že tím orgán činný v trestním řízení získává přímý poznatek o určité skutečnosti, které je dále využít v rámci dokazování. Operativně pátrací prostředky tedy splňují předpoklady, aby byly označeny za důkazní prostředky, za podmínek, jež ukládá zákon.¹²⁴

Za důkazní prostředky se zejména považují:

- *Výpověď obviněného*
- *Výpověď svědka*
- *Odborné vyjádření a znalecký posudek*
- *Ohledání osoby a věci*
- *Operativně pátrací prostředky*

7.1. Výpověď obviněného

Ještě než započne výslech obviněného, je nutné si připomenout, že tento subjekt má svá práva a povinnosti, kterými jsou:

Základní povinnosti obviněného

- I. *Dostavit se na předvolání.*
- II. *Podrobit se předvedení.*

¹²³ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1310-1312.

¹²⁴ Vlastní zjištění autora

- III. *Uvést při prvním výslechu doručovací a kontaktní adresu.*
- IV. *Strpět úkony potřebné ke zjištění a ověření totožnosti.*
- V. *Strpět prohlídku těla a jiné podobné úkony.*
- VI. *Strpět odběr vzorků pro analýzu DNA.*
- VII. *Zúčastnit se rekognice a rekonstrukce.*
- VIII. *Strpět nezbytné zajišťovací úkony.*
- IX. *Podrobit se vyšetření duševního stavu.*

Práva obviněného § 33 TrŘ.

- I. *Vyjádřit se ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu, a k důkazům.*
- II. *Nemusí vypovídat.*
- III. *Může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě.*
- IV. *Činit návrhy a podávat žádosti a opravné prostředky.*
- V. *Zvolit si obhájce a s ním se radit i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení.*
- VI. *Žádat, aby byl vyslýchán za účasti svého obhájce a aby se obhájce účastnil i jiných úkonů přípravného řízení.*
- VII. *Je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, může s obhájcem mluvit bez přítomnosti třetí osoby.*
- VIII. *Má právo na přidělení obhájce, pokud si jej nemůže dovolit.¹²⁵*

Předmětem trestního řízení je jednání konkrétní osoby, v tomto případě obviněného. Jako jediný je způsobilý poskytnout orgánu činnému v trestním řízení nejrelevantnější obraz události i okolností, za kterých byl čin spáchán. Při provádění tohoto důkazního prostředku je však důležité si uvědomit rozdíl mezi výpovědí obviněného a obžalovaného v řízení před soudem a ostatních subjektů trestního řízení, zejména svědků a poškozených. Obviněný v rámci trestního řízení je stranou, kdy mu trestní řád nestanoví povinnost vypovídat pravdu. Naopak pokud se budeme bavit o svědkovi (nebo ostatních subjektech trestního

¹²⁵JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 445-446.

řízení), ti takovou povinnost mají. Pokud jde o obviněného, můžeme s určitostí konstatovat, že tento má zájem na výsledku řízení na rozdíl od svědka, pokud tedy nejde i o poškozeného, kteří takový zájem zpravidla nemají. To ovšem nevede k závěru, že každá výpověď obviněného je lživá, neboť sleduje jeho osobní zájem se vyvinít ze spáchaného trestného činu.¹²⁶

Zájmový vztah k výsledku řízení ovlivňuje více či méně jeho výpověď v jeho prospěch. Je potřebné si také uvědomit, že jeho výpověď je i prostředkem obhajoby proti vznesenému obvinění. Nelze z podstaty věci ani předpokládat, že obviněný bude spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení na potvrzení podkladu obvinění, ačkoli takový přístup je z hlediska procesního práva zpravidla považován za polehčující okolnost viz § 41 písm. j TrZ.¹²⁷

Samostatný výslech obviněného je složitou a precizní operací, kterou lze zařadit do součásti kriminalistické taktiky. Před samotným započítím výslechu je vhodné si stanovit postup, kterým se bude subjekt, který výslech provádí, ubírat.

Doporučení před započítím výslechu:

Cíl výslechu – cílem výslechu je získat úplné a věrohodné informace v zájmu zjištěného skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Podstatou výslechu je tedy získání informací zafixovaných ve vědomí člověka.¹²⁸

Procesní postup – provádění výslechu je upraveno v § 90-93 TrŘ., a § 95 TrŘ. Přítomnost obviněného je zajišťována jeho předvoláním, v případě nedostavení se jeho předvedením. Obviněný je povinen se na předvolání dostavit. Na následky nedostavení musí být v předvolání řádně poučen.

Samotnému výslechu předchází obligatorní povinnosti, jako jsou zjištění skutečné totožnosti, místa bydliště, současná kontaktní adresa, pokud není totožná s trvalým bydlištěm, veškeré kontakty, zaměstnání, finanční poměry,

¹²⁶ KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. 1. vydání, Masarykova univerzita. Brno 2015, ISBN 978-80-210-8072-0. s. 112.

¹²⁷ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 444-450.

¹²⁸ Tamtéž s. 444-450.

předchozí tresty a další. Poté následuje objasnění podstaty obvinění, v případě, že obviněnému nepředcházelo doručení usnesení o zahájení trestního stíhání, musí být seznámen s obsahem obvinění před započítím samotného výslechu a následně musí být podrobně poučen o svých právech.¹²⁹

Na obecnou část výslechu navazuje druhá, což je zvláštní část, ve které je již uskutečňován samostatný výslech obviněného. V první části je s osobou prováděn tzv. monolog, ve kterém by měl obviněný souvisle vypovědět okolnosti, které jsou mu k věci známy. Na tohle pak vyslyšajícím klade otázky vyslyšchanému, což je označováno jako dialog. Cílem takového postupu je, objasnit skutkový děj a zajistit vyjádření k jeho odvinění a následně dát obviněnému prostor k uplatnění obhajoby. Kladení doplňujících otázek ze strany vyslyšajícího má za cíl doplnit výpověď o ty informace, které obviněný opomenul uvést, nebo je záměrně neuvedl, pro odstranění rozporů ve výpovědi k získání věrohodného obrazu o události, která je předmětem trestního řízení.¹³⁰

Získání výpovědi, tak aby obsah vypovídal o skutečnosti věrohodné odrazu reálného stavu věci, vyloučení ovlivňování obviněného při jeho výpovědi, jsou zákonem stanovené záruky a postupy, kterými jsou:

1.) Zákaz jakéhokoliv donucování obviněného k výpovědi a doznání a povinnost šetřit při výslechu jeho osobnosti

tzn., že výpověď obviněného je jeho procesní právo nikoliv povinnost. Obviněný nesmí být k výpovědi nebo k dokazování donucován žádným způsobem ust. § 92 odst. TrŘ., ani neustálým opakováním jeho výslechů, aby se tím dosáhlo doznání. S tím také souvisí zákaz nutit obviněného, aby napsal potřebný počet slov, je-li třeba zjistit pravost rukopisu ust.. § 93 odst. 3 TrŘ. Obviněný má tedy právo vypovídat, nikoliv povinnost, a tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven, uvedeno v čl. 40 Listiny základních práv a svobod. Obviněný má dále právo neposkytovat důkazy, které by mohly svědčit v jeho neprospěch. Samotné doznání obviněného jako jediný důkaz nestačí k jeho odsouzení a obsah

¹²⁹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 444-450.

¹³⁰Tamtéž, s. 444-450.

doznání se považuje za věrohodný, jenom je-li věrohodnost prokázána dalšími věrohodnými důkazy, a naopak lživá výpověď obviněného není trestným činem křivé výpovědi ve smyslu § 346 TrZ¹³¹.

2.) Zákaz kladení otázek kapciózních a sugestivních § 93 odst. 3 TrŘ.

Jedním ze zákonných požadavků trestního řádu pro výslechovou praxi, je aby byly otázky kladeny jen v tázací formě a aby nebyly používány otázky sugestivní a klamné (kapciózní, úskočné). Trestní řád jejich užívání obecně zakazuje, avšak přesně nevymezuje. Cílem klamných otázek či tvrzení, tzv. chytáků, je po předestření nepravdivých skutečností chytit vyslýchaného za slovo, svést jej k výpovědi, kterou nechtěl uskutečnit buď vůbec, nebo s jiným obsahem a formou, a tímto pak operovat po celý další výslech. Dále je nepřípustné, aby byl obviněný při kladení otázek za účelem doplnění výpovědi nebo k odstranění rozporů přesvědčován, že jeho výpověď je nepravdivá a byl mu předestírán názor vyslychajícího na obsah výpovědi s cílem přizpůsobit výpověď obviněného tak, aby byla v souladu s jinými důkazy, které jsou známy vyslychajícími, př. rozsudek NS ČR – R 49/1968-II.¹³²

Kapciózní otázky - jsou otázky, které jsou záměrně formulované tak, aby vyslychaný nepoznal jejich pravý smysl a byl tím sveden proti své vůli k odpovědi, kterou by jinak neučinil, např. proti své vůli se k něčemu přiznal.¹³³

Sugestivní otázky - jsou takové, které (zjevně nebo skrytě) obsahují odpověď, kterou si vyslychající přeje slyšet. Kritériem sugestivnosti by měl být fakt, zda je možno ji logicky a právně vyvodit z dosavadního vyšetřovacího materiálu. Jako např. pokud je jedním z cílů výslechu zjistit, jaké oblečení v době činu měl pachatel na sobě, tak sugestivně působící otázka bude: „*Měl na sobě pachatel černé oblečení, když jste jej viděl?*“. Méně sugestivně působí formulace: „*Měl na sobě pachatel černé nebo zelené oblečení?* Nejméně sugestivně pak působí

¹³¹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 444-450.

¹³²KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty. 1. vydání,* vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2015, ISBN 978-80-210-8072-0. s. 124 – 127.

¹³³Tamtéž s. 124 – 127.

otázka: „*Co měl na sobě?*“. Uvedené srovnání názorně ukazuje, že téměř každá otázka je v určitém směru a do určité míry sugestivní. Výjimku tvoří nesugestivní otázky typu: „*Jaké bylo včera počasí?*“. Nebo začínající slovy „*který, jaký, kde, kam*“ apod. Naproti tomu i výše uvedená otázka: *Co měl pachatel na sobě*, je již do určité míry sugestivní, neboť předestírá odpovídajícímu myšlenku, že již skutečně něco pachatel mít musel a tedy nebyla bez oblečení. Nebezpečně sugestivní otázky jsou pak typu: „*Měl pachatel v ruce nůž? Neměl pachatel v ruce nůž? Měl pachatel v ruce nůž nebo sekeru?*“¹³⁴

Jak sugestivní, tak kapciózní otázky porušují pravdivost výpovědi a vedou k překroucení skutečnosti bez ohledu na to, zda si to vyslyšající přeje či nikoli. Pokládání obou typů výše uvedených otázek trestní řád zakazuje. Po novele trestního řádu, která odstranila nejasnosti v přípustnosti pokládání klamavých otázek svědkům, je již nepochybné, že sugestivní i kapciózní otázky jsou zakázány jak ve vztahu k obviněnému, tak ve vztahu ke svědkovi.

7.2. Výpověď svědka

Co se týká svědka, tak samotný trestní řád neobsahuje tuto definici. Ale výkladem ust. § 97 TrŘ. dovodíme, že svědek je osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby jako svědek vypovídala o skutečnostech, které vnímala svými smysly, tedy viděla, slyšela, jinak bezprostředně vnímala atd. Proto podat zprávu o tom, co určitá osoba vnímala, může jen tato osoba. Proto je svědek nezastupitelný jinou osobou.¹³⁵

Proto, aby se někdo stal svědkem, musí být splněny zejména následující podmínky:

- Výpověď svědka musí být učiněna před příslušným orgánem činným v trestním řízení ust. §12 odst. 1 TrŘ. za splnění dalších procesních předpisů.

¹³⁴SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2010, ISBN 978-80-7380-153-3. s. 87-88.

¹³⁵JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 451 – 471.

- Svědek musí být schopen správně vnímat a vypovídat o okolnostech případu.

Velmi často je svědek srovnáván a zaměňován se znalcem. Rozdíl mezi těmito subjekty spočívá v tom, že znalec si opatřuje znalost skutečností, o kterých má podávat na základě odborných znalostí posudek, teprve průběhem trestního řízení a za jeho účelem, kdežto svědek nabyt znalostí těchto skutečností bez souvislosti s trestním řízením. Tudíž je nepochybné, že rozdíl mezi svědkem a znalcem nespočívá pouze v tom, že svědek na rozdíl od znalce nemá odborných znalostí, nýbrž ve způsobu, jakým nabývá znalostí a skutečností. Jestliže osoba, která má zvláštní odborné znalosti, vnímala a posuzovala skutečnosti na základě těchto znalostí, ale bez souvislosti s trestním řízením, tedy jako očitý svědek události, bude vyslechnuta jako svědek. Naopak jako znalec může být jiná osoba vyslechnuta, která má potřebné odborné znalosti.¹³⁶

Jako svědek může být slyšen i poškozený. U tohoto druhu svědka je zpravidla nutné přihlídnout k tomu, že jeho výpověď může být zkreslena jednostranným zájmem, jako je např. náhrada škody, resp. u poškozeného, který požadavek na náhradu škody uplatňuje.¹³⁷

Táž osoba nemůže být ve stejném trestním řízení jak svědkem, tak i obviněným. Dalším pravidlem, které musí platit je, že obviněný nemůže být v téže věci svědkem ani v poměru k jiným obviněným nebo obžalovaným. Jako svědek může být slyšen i poškozený. Kdo je svědkem, nemůže být v téže trestní věci ani policejním orgánem, státním zástupcem, soudcem nebo přisedícím ust. § 30 TrŘ. Trestí řád nestanoví podmínky svědecké způsobilosti. Svědky mohou být i osoby trestně neodpovědné, zejména děti, osoby s vadami fyzickými nebo psychickými. Právní úprava vychází ze stanoviska, že taková osoba může být vyslechnuta jako svědek. Je však nutné u takovéto osoby přezkoumat její schopnost, zda dokáže správně vnímat či vypovídat tak, aby tu byl oprávněný podklad pro věrohodné zhodnocení její výpovědi. Vyvstane-li tedy pochybnost, zda svědek je schopen svými smysly zřetelně vnímat jev, o kterém má podat

¹³⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 451 – 471.

¹³⁷Tamtéž s. 451 – 471.

svědectví, a řádně vypovídat o tom, co vnímal (např. zda dítě je již způsobilé vnímat okolní jevy, náležitě je registrovat a reprodukovat), tuto otázku si orgán činný v trestním řízení musí vyřešit případ od případu, zpravidla za pomoci znalce. Tyto všechny okolnosti zde uvedeny se nazývají tzv. „**způsobilostí být svědkem**“¹³⁸

Kromě výše uvedených okolností, jejichž způsobilost umožňuje osobě být svědkem, je třeba si uvědomit, že takový svědek má kromě práv, také povinnosti, mezi které patří:

Základní povinnosti svědka

- I. *Povinnost vypovídat (svědčit § 97 TrŘ.).*
- II. *Povinnost podrobit se konfrontaci a rekognici (§ 104a, § 104b TrŘ.).*
- III. *Podrobit se vyšetření duševního stavu znalcem (§ 118 TrŘ.), prohlídce těla, odběru krve nebo jiným obdobným úkonům spojeným se zásahem do tělesné integrity a úkonům vedoucím ke zjištění totožnosti svědka (§ 114 TrŘ.), povinnost napsat potřebný počet slov ke zjištění pravosti rukopisu (§ 101 odst. 4 TrŘ.).*¹³⁹

Základní oprávnění svědka

- I. *Právo odepřít výpověď (§ 100 TrŘ.), právo na respektování zákazu výslechu svědka (§ 99 TrŘ.).*
- II. *Právo vyzvídat ve svém mateřském jazyce, resp. jazyce, který ovládá, právo na zajištění tlumočnicka (§ 2 odst. 14, § 28 TrŘ.), zde nejde o specifické právo svědka, ale o projev obecné zásady.*
- III. *Právo, aby v protokolu o úkonu trestního řízení nebyly uvedeny údaje o bydlišti a doručovací adrese svědka, místě výkonu zaměstnání, povolání či podnikání, údaje o rodinných, osobních a majetkových poměrech, není-li to nezbytně nutné pro dosažení účelu trestního řízení (§ 55 odst. 1 písm. c).*

¹³⁸Tamtéž s. 451 – 471.

¹³⁹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. vyd. Praha: Leges 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 451 – 471.

- IV. *Právo na právní pomoc tzn., aby jí zvolený advokát byl přítomen při výslechu svědka, v tomto případě jde také o obecní zásadu – zakotvenou čl. 37 odst. 2 LZPS.*
- V. *Právo ohroženého svědka na poskytnutí informací o pobytu obviněného nebo odsouzeného.*
- VI. *Právo ohroženého svědka na poskytnutí ochrany (§ 55 odst. 2 a § 209TrŘ.)*
- VII. *Právo na svědečné (§ 104 TrŘ.)¹⁴⁰*

7.2.1. Utajený svědek

Co se týče výpovědi utajovaného svědka, nebo také někdy nazývaného anonymní svědek, může tento specifický typ svědeckých výpovědí, představovat určitý problém. Současný trestní řád umožňuje totiž obviněnému svědka vyslechnout nebo být přítomen jeho výslechu, ale jen v takové míře, která neohrožuje zjištění či odhalení jeho totožnosti. ESLP (Evropský soud pro lidská práva) již několikrát uvedl, že přípouští naléhavost provádět tyto důkazní prostředky, neboť jsou zatím jedinou z neefektivnějších metod sloužících např. v boji s organizovaným zločinem. Je zapotřebí si uvědomit, že pozdější použití anonymních výpovědí, jako důkazů s sebou nese problém spočívající v použitelnosti, neboť zde narážíme na nezbytnost vyvažování nerovnováhy v právu na obhajobu s rozdílnými procesními zárukami na spravedlivý proces. Pokud budou dodrženy podmínky subsidiarity (tzn. že svědek bude utajován pouze tehdy, nezleží-li jeho ochranu zajistit jinak) a zásada proporcionality (tzn. že vyvstaly skutečnosti nezbytné takovýmto způsobem omezit práva obhajoby) může být takováto svědecká výpověď použita.¹⁴¹

¹⁴⁰JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 451 – 471.

¹⁴¹KARABEC, Zdeněk. *Použití agenta proti organizovanému zločinu.* Trestně právní revue, 2011. ISSN 1213-5313, roč. 10, č.8, s. 225.

V důsledku zde na sebe narážejí dva požadavky demokratického státu:

- 1. Zásada na řádný a spravedlivý proces.**
- 2. Odůvodněná snaha zákonodárce chránit veřejnost před vzrůstem kriminality, tj. před organizovaným zločinem.**

Názorný příklad je uveden v kauze, kterou se zabýval Ústavní soud *sp. Zn. III. ÚS 210/98*. Zde se Ústavní soud zabýval přípustností výslechů dvou svědků, kteří od obviněného (stěžovatele) nakupovali návykové látky. Oba tito svědci byli vyslechnuti v utajení, ale vždy za přítomnosti obhájce obviněného. Tyto výslechy, byly provedeny, s pomocí technického zařízení, kdy byl jejich hlas přenášen do vedlejší místnosti, kde se nacházel obhájce. Z uvedeného je patrné, že byla za všech okolností utajena identita vyslychajících jak v obrazovém tak zvukovém provedení. Tudíž zde byla zachována možnost plné intervence a na podkladě toho Ústavní soud stížnost jako nedůvodnou zamítl.¹⁴²

7.3. Odborné vyjádření a znalecký posudek

Pokud pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení jsou zapotřebí odborné znalosti, má právo si orgán činný v trestním řízení vyžádat odborné vyjádření. Pokud ovšem pro složitost věci a posuzované otázky odborné vyjádření není dostačující, přibere orgán činný v trestním řízení a v řízení před soudem předseda senátu znalce dle ust. § 105 odst. 1 TrŘ. Znalec se v rámci trestního řízení přibírá opatřením. Rozlišit mezi dostatečností odborného vyjádření nebo nutností přibrat znalce může být obtížné, zejména když orgán činný v trestním řízení nedisponuje dostatečnou odborností a znalostmi, aby tuto otázku mohl vyřešit. V těchto případech přichází v úvahu konzultace, která se provádí např. se státním zástupcem nebo i se samotným znalcem (o konzultaci se následně sepíše úřední záznam, který je součástí trestního spisu).¹⁴³

¹⁴²Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 1999, sp. zn. III. ÚS 210/98

¹⁴³JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 481-482.

V případě odborného vyjádření je tohle dostačující u jednoduchých případů, které nevyžadují rozsáhlejší odborné zkoumání ani zvláštní odbornost a erudovanost. Samotný trestní řád stanoví důvody a okolnosti, pro které musí být přibrán znalec (v jakém počtu) a nepostačuje pouze odborné vyjádření. Jedná se především o případy, kdy je potřeba vyšetření duševního stavu obviněného, v tom případě musí být přibrán znalec z oboru psychiatrie, nebo odborné znalosti jsou zapotřebí v případě prohlídky pitvy nebo prohlídky mrtvoly a tohle je případ, kdy musí být přibráni znalci dva, a to z oboru soudního lékařství. Ve stejném počtu jsou taktéž přibráni znalci, pokud se jedná o zkoumání duševního stavu obviněného nebo duševního stavu mladistvého. V ostatních případech není přibrání znalce obligatorní, ale záleží případ od případu, na složitosti a náročnosti posuzované otázky, ale také na uvážení orgánu činného v trestním řízení. Znalec má oprávnění si k sobě přibrat konzultanta, a to v případě, že k vypracování znaleckého posudku ve své odbornosti potřebuje zjistit a posoudit otázku z jiného oboru.¹⁴⁴

Rozdíl mezi znaleckým posudkem a odborným vyjádřením je v právní povaze těchto důkazních prostředků. Odborné vyjádření je považováno za listinný důkaz, je méně formalizováno než znalecký posudek. Neboť v odborném vyjádření postačuje, aby osoba (právnícká nebo fyzická), která odborné vyjádření podává, jen stručně a výstižně charakterizuje věc, která je předmětem trestního řízení a dokázala odpovědět na položené otázky bez toho, aby v něm byl uveden postup při zkoumání. Z tohoto pohledu jsou odborná vyjádření prakticky nepřezkoumatelná. Oproti tomu znalecký posudek musí tyto náležitosti vždy obsahovat z toho důvodu, že základním požadavkem na znalecký posudek je jeho přezkoumatelnost jiným znalcem. Další rozdíl mezi odborným vyjádřením a znaleckým posudkem spočívá v osobě, která znalecký posudek zpracovává. Znalecký posudek může zpracovat pouze a výhradně osoba tzv. znalec, který je zapsaný v seznamu znalců, který je vedený u krajských soudů nebo na Ministerstvu spravedlnosti. Jak již bylo uvedeno, odborné vyjádření mohou

¹⁴⁴ CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. vyd. Praha: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408175-0. s. 78.

podávat nejenom znalci, ale kterákoliv osoba, která disponuje potřebnými odbornými znalostmi, aniž by byla znalcem v daném oboru.¹⁴⁵

7.3.1. Odborné vyjádření „ad hoc“

Jak již bylo uvedeno, odborné vyjádření je listinným důkazem, který je součástí trestního spisu a je velmi důležitou součástí co se týká např. stanovení výše škody. Dále se za odborné vyjádření považuje lékařská zpráva o zranění poškozeného, jehož povahu a následky lze určit bez větších potíží. Nové ustanovení § 105 odst. TrŘ. již nepoužívá výraz „příslušného orgánu“, není tedy pochyb, že takovou osobou může být jakákoliv osoba, která vykonává činnost, z níž může orgán činný v trestním řízení usoudit, že je odborně způsobilá poskytnout odborné vyjádření. Při vyžadování odborného vyjádření orgán činný v trestním řízení zváží, zda osoba, od níž odborné vyjádření vyžaduje, s ohledem na svůj poměr k obviněnému, jiným osobám zúčastněným na trestním řízení nebo poměr k věci, není podjatá. Takováto osoba nemůže např. podat odborné vyjádření o ceně odcizené věci majiteli obchodu, z něhož byla věc obviněným odcizena.¹⁴⁶

V praxi se nejběžněji odborné vyjádření provádí u majetkových trestných činů jako jsou krádeže, či poškození cizí věci. Toto se provádí formou písemného vyhotovení, na kterém se dožadovaný subjekt vyjádří k částce, která se týká předmětné věci. Následně je odborné vyjádření součástí spisového seriálu a slouží jako důkazní prostředek, kterým se například upravuje výše způsobené škody, která se může od prvopočátku příjmu oznámení lišit.

7.3.2. Znalecký posudek

Trestní řád výjimečně stanoví, kdy musí být přibrán znalec. Obligatorně musí být znalec přibrán v následujících situacích:

¹⁴⁵JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 481-483.

¹⁴⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s.482.

- jde-li o prohlídku a pitvu mrtvoly § 115 TrŘ., musí být dva znalci,
- vyšetření duševního stavu obviněného § 116 TrŘ., musí být dva znalci.

Jde-li o vyšetření duševního stavu mladistvého obviněného, musí se přibrat znalci dva, a to z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii, a znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii. Jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat znalce dva. K prohlídce a pitvě mrtvoly, nesmí být přibrán znalec, lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která bezprostředně smrti předcházela.¹⁴⁷

Způsob ustanovení znalce upravuje zákon č. 254/2019 Sb., O znalcích a tlumočnících v platném znění, a vyhláška č. 503/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Funkci znalce mohou vykonávat znalci:

- zapsáni do seznamu znalců, ústavy nebo jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost a vědecké ústavy, vysoké školy a vědecké instituce,
- znalci, kteří nejsou zapsáni do seznamu znalců, (ad hoc) za podmínek, že:
 - není pro některý obor znalec do seznamu zapsán,
 - nemůže znalec zapsaný do seznamu úkon provést,
 - provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu by bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.¹⁴⁸

Znalec, který není zapsán do seznamu znalců, nemůže podat posudek, dokud nesložil do rukou orgánu, který jej ustanovil, slib. Znalce, kteří mají být zapsáni do seznamu znalců, jmenuje ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu. Ten tak činí jen v rozsahu, v němž je k tomu ministrem spravedlnosti pověřen.¹⁴⁹

¹⁴⁷JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 486.

¹⁴⁸DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl.* Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 943-971.

¹⁴⁹Zákon č. 254/2019 Sb., O znalcích a tlumočnících k tomu prováděcí Vyhláška 503/2023 Sb.

Co se týká strany trestního řízení, tak tyto si mohou znalecký posudek také opatřit a předložit jej orgánu činnému v trestním řízení. Zpravidla takto opatřený posudek předkládají až u soudu při hlavním líčení. Na to navazuje právo obviněného i státního zástupce, aby požádali o provedení výslechu znalce v hlavním líčení. Znalec se k provedení znaleckého úkonu svou výpovědí předvolává. Jeho dostavení se k procesnímu úkonu může být také vynucováno, pokud se na předvolání bez řádné omluvy nedostaví, ovšem udělením pouze pořádkové pokuty. Předvedení znalce platná právní úprava neumožňuje. Před podáním výpovědi musí být znalec poučen o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu, o trestních následcích vědomě nepravdivého znaleckého posudku a o následcích za křivou výpověď.¹⁵⁰

Samotná znalecká činnost je rozdělena do dvou částí. První je příprava samotného znaleckého posudku, ve kterém se znalec seznámí s úkolem a podklady, které obdržel ke zpracování posudku. Pokud jsou předložené podklady nedostatečné, vyzve žadatele o jejich doplnění, včetně provedení procesních úkonů, které nebyly zatím provedeny a jejich výsledek je nezbytně nutný k podání posudku. Rozsah znaleckého zkoumání určuje ten, kdo o podání posudku požádá. Žadatel, v tomto případě orgán činný v trestním řízení, tak činí zadáním konkrétních otázek, na které požaduje, aby znalec ve svém znaleckém posudku odpověděl. Znalec se v rámci znaleckého posudku může vyjadřovat pouze k otázkám náležejícím do jeho znalecké odbornosti v rozsahu, který mu byl vymezen. Znalec nesmí provádět hodnocení důkazů, vyšetřovací úkony, nesmí se zabývat právním ani skutkovým hodnocením.¹⁵¹ Poté následuje samostatné vypracování znaleckého posudku, který je v písemné podobě s otiskem razítka příslušného znalce.

7.4. Ohledání osoby a věci, ohledání místa činu

Podstata tzv. ohledání, ať už se jedná o ohledání místa činu, osoby či věci patří mezi nejdůležitější aspekty týkající se toho, zda ve věci samotné bude

¹⁵⁰JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 487-490.

¹⁵¹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 493-497.

vůbec konáno trestní řízení. Neboť jak je uvedeno, z procesního hlediska v rámci zahájení úkonů trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 TrŘ. tak jedním z podkladů zahájení úkonů trestního řízení je věta: **neboť na podkladě zjištěných skutečností** (ohledání místa činu, ohledání osoby, ohledání věci atd.) **je dostatečně odůvodněn závěr...**“. Touto větou, která opodstatňuje zahájení úkonů trestního řízení je započato trestní řízení ve věci vůči známému či neznámému pachateli. Tudíž kvalitně a precizně provedené ohledání je velmi důležitým neodkladným a neopakovatelným úkonem.¹⁵²

Předmětem ohledání může být člověk (svědek, poškozený, obviněný) nebo věc. Ohledání místa činu se považuje za zvláštní případ ohledání věci. Definování místa činu má svůj teoretický a praktický význam, dále význam kriminalistický, a i když jde ryze o kriminalistický pojem, uplatňuje se i v právní praxi, má tedy i význam právní, zejména při vymezení skutku, a také při stanovení místní příslušnosti, která je odvozena od místa spáchání trestného činu.

7.4.1. Ohledání osoby

Zákon udává podrobnější předpisy o prohlídce těla a jiných podobných úkonech (spočívající v odebrání krve člověku nebo provedení u něho jiného potřebného úkonu) a vyšetření duševního stavu. Činí tak z hlediska nutných zásahů do osobní svobody, kterým se ohledávaný musí podrobit.¹⁵³

Jestliže se bavíme v rámci ohledání o úkonu, tak můžeme uvést prohlídku těla a jiné s tím spojené úkony, které upravuje zákon z tohoto hlediska v ust. § 114 TrŘ. Při provádění prohlídky je třeba dbát toho, aby nebyla necitlivě ohrožena jeho lidská důstojnost. Prohlídce těla je povinen se podrobit každý, tedy obviněný, poškozený i svědek, i když má právo odepřít odpověď. Orgán činný v trestním řízení má oprávnění, kterým může vymáhat prohlídku těla a

¹⁵²JJELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 497-499.

¹⁵³ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1631-1634.

podobné úkony uložením pořádkové pokuty § 66 TrŘ., předvedením § 98 TrŘ., případně i překonáním odporu osoby, které se to týká § 114 odst. 4 TrŘ.¹⁵⁴

Dalším úkonem v rámci ohledání osoby je vyšetření duševního stavu obviněného. O tomto úkonu pojednává § 116 a § 117 TrŘ., a dále pak § 58 ZSM. Nařídí-li se pozorování duševního stavu ve zdravotnickém ústavu, nebo je-li obviněný ve vazbě, též ve specializovaném zdravotnickém zařízení věznice, je s tím spojeno omezení osobní svobody obviněného. Vyšetření nařizuje v těchto případech pouze soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Pozorování ve zdravotnickém zařízení za účelem vyšetření duševního stavu podle ust. § 116 odst. 2 TrŘ. je třeba pokládat za opatření výjimečné. Proto je může soud (v přípravném řízení soudce) nařídít jenom, když už vyčerpal všechny možnosti k vyšetření duševního stavu jinak, případně když takové možnosti od počátku nebyly. Takový postup bude na místě, pokud z vyjádření znalce psychiatra je nepochybné, že nemůže bez pozorování obviněného ve zdravotnickém zařízení učinit spolehlivé diagnostické závěry o jeho duševním stavu. Soud (soudce) nemůže učinit závěr o potřebě takového pozorování jen na základě vlastních úvah, neboť jde o otázku, k jejímuž zodpovězení je třeba odborných znalostí.¹⁵⁵

7.4.2. Ohledání věci

Věci řadíme mezi tzv. věcné důkazy. Zvláštní povahu věcného důkazního prostředku má např. listina, jestliže je důležitá pro trestní řízení svým obsahem. To je smyslem rozlišování důkazů listinných a jejich věcných důkazů dle ust. § 112 TrŘ. Sám zákonodárce zahrnuje listiny mezi důkazy věcné. Listiny, které mají význam pro řízení nikoli svým obsahem, ale z důvodů jiných např. pro svoji vnější formu, tedy jako hmotný předmět (např. padělaná bankovka, padělaný cenný papír, padělaný vysokoškolský diplom, srovnávací materiál při posuzování pravosti rukopisu či dopisu určité osoby), nebo se zřetelem na místo, čas a okolnosti, za nichž byly nalezeny (např. dopis adresovaný obviněnému nalezený

¹⁵⁴JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 497-499.

¹⁵⁵ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1632-1633.

na místě činu), jsou předměty ohledání věci, tedy zvláštním důkazem listinným.¹⁵⁶

Co se týká samotného pojetí definice věcného důkazu obsaženého v ust. § 112 odst. 1 TrŘ., je zde obsaženo jednak obecné vymezení pojmu věcných důkazů slovy „*předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy*“, jednak uvádí některé typy věcných důkazů jako příklady. Z toho je odvozen nástroj trestného činu, věc, která je předmětem útoku, a stopy trestného činu. Jinými věcnými důkazy jsou například *producta sceleris*¹⁵⁷ listiny, které slouží účelům srovnání písma při zjišťování pravosti rukopisu, místa činu. V kontextu jde tedy o předměty, které samotné prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost anebo jsou forenzně využitelné ke kriminalistickému či jinému znaleckému zkoumání z hlediska bezprostředního vztahu ke skutku a pachateli, jež mají být zjištěny v trestním řízení a u nichž je nutno především dbát na to, aby byly zajištěny v neporušeném stavu tak, aby mohly vypovídat o svém původci.¹⁵⁸ Vždy je třeba u věcných důkazů zkoumat jejich *neporušenost* (zda jsou ve stavu, v jakém byly nalezeny, např. při ohledání místa činu) a *pravost*, neboť mohou být podvrženy či padělány. Význam věcných důkazů vzrůstá s rozvojem vědy a vědeckých metod v kriminalistice a dalších forenzních i jiných vědách.¹⁵⁹

7.4.3. Ohledání místa činu

Ohledáním místa činu se rozumí ohledání zpravidla přirozeně ohraničené části prostoru (např. místnosti, mýtiny v lese při vraždě, parkoviště při odcizení automobilu, silnice a přilehlého okolí při dopravní nehodě), které v sobě často

¹⁵⁶DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 871-872.

¹⁵⁷**Producta sceleris – (lat), doslova věci vytvořené tr. činem.** Jde o věcné důkazní prostředky (§ 112 odst. 1 TrŘ). P. jsou hmotné předměty pocházející z tr. činu, jeho spácháním vyrobené či získané. P. mohou být předmětem trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty [§ 70 odst. 1 písm. c) TrZ] nebo ochranného opatření zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 TrZ).

¹⁵⁸ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář, 7. vydání*. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1632-1633.

¹⁵⁹NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s.120.

zahrnuje i ohledání mrtvoly, předmětů, stop a dokumentů, které se nacházejí na takovém místě. Ohledáním místa činu se zjišťuje a dokumentuje celková situace na místě činu, přítomnost nebo nepřítomnost předmětů a stop, jejich vlastnosti, vzájemný vztah k objasňované trestní věci. V rámci vlastního ohledání se zpravidla postupuje tak, že přichází-li to v úvahu, uvede se služební pes na pachovou stopu, zajistí se pachové stopy, zajistí se celková fotografická dokumentace nebo video dokumentace (bez vstupu na místo), předběžně se zajistí předměty a stopy, které by mohly být znehodnoceny. Po ukončení ohledání se provede kontrola úplnosti ohledání, shrnutí výsledků, předměty a stopy určené ke zkoumání zpravidla převezme kriminalistický technik, který je zabalí a označí ve smyslu povinností mu daných interní normou.¹⁶⁰

Z kriminalisticko-taktického pohledu lze ohledání místa činu chápat jako místo činu, kde byl trestný čin spáchán nebo tím můžeme rozumět místo činnosti pachatele. V souvislosti s místem činu se také objevují další pojmy jako je místo nálezu nebo místo zajištění. Místem nálezu rozumíme místo, kde byl nalezen kriminalisticky relevantní objekt např. mrtvola osoby, která během napadení utrpěla zranění, z místa napadení unikla, ale v důsledku způsobeného zranění na jiném místě zemřela.¹⁶¹ Pokud jde o místo zjištění, je to zvláštní označení místa činu, jehož označení si vyžádaly některé specifické trestné činy, zejména trestné činy páchané na přepravovaných osobách či na přepravovaném zboží.

Účelem ohledání místa činu je především ucelení si celkové představy o místě činu, jeho charakteru, umístění, rozloze a celkovém rozmístění předmětů, které mají vztah ke spáchanému trestnému činu (např. nástrojů spáchání činu, poškozených předmětů, stop apod.), čímž je zajišťována zprostředkovaná informace o způsobu spáchání trestného činu a o pachateli (např. vloupání bylo provedeno způsobem, který vyžadoval značnou tělesnou zdatnost a výšku pachatele), o jeho zkušenostech a dovednostech (např. odborné otevření pancéřové pokladny), úmyslu, motivu (např. odnesení všech cenných věcí)

¹⁶⁰ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1633-1634.

¹⁶¹NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 221.

apod. Ohledání místa činu se uskutečňuje především zjišťováním, zkoumáním, hodnocením a dokumentováním stavu takového místa. Podobně se postupuje i při ohledání dalších míst, především místa nálezů mrtvoly, pokud není nalezena na místě činu. Poznatky zjištěné na místě činu tak dovolují učinit si představu o tom, k čemu došlo na daném místě.¹⁶²

Účelem je mimo jiné i zjištění informací, na jejichž základě je možné odpovědět na základní kriminalistické otázky, které jsou významné i z hlediska určení skutku v rámci trestního řízení:

1. Co bylo spácháno? Při ohledání je potřebné hledat odpověď na otázku, co bylo spácháno. Při řádě provedeném ohledání je možné nalézt odpověď na tuto otázku již přímo na místě činu, kde např. u násilného kriminálního deliktu můžeme určit, zda se jedná vraždu, sebevraždu nebo nešťastnou událost. Například u majetkových kriminálních deliktů můžeme přímo na místě určit, zda jde o krádež vloupáním nebo předstíranou krádež apod. K tomuto účelu se vytyčují kriminalistické verze.¹⁶³

2. Kdy byl skutek spáchán? Doba spáchání je velmi důležitou okolností k posuzování činu. Ke stanovení doby spáchání činu nasvědčuje řada skutečností a okolností, které můžeme zjistit při ohledání místa činu např. stav osvětlení topných těles, denní doba, stav různých pokrmů, posmrtné změny na těle oběti, stáří stop z biologického materiálu (zaschlé krevní stopy, stupeň hniloby biologického materiálu).¹⁶⁴

3. Kde se skutek stal? Jedná se o to, kde čin vyšel najevo např., kde byla nalezena mrtvola, když tohle místo nemusí být místem činu. Z toho důvodu je důležité provádět ohledání místa činu v širším okolí a věnovat pozornost negativním okolnostem.

4. Kdo skutek spáchal? Zjištění pachatele je jednou z nejdůležitějších věcí a tou, pro kterou je vůbec samotné trestní řízení vedeno. Při ohledání místa činu jsou proto shromažďovány informace, které tvoří rámec modu operandy a které mohou přispět k odhalení pachatele.

¹⁶²Tamtéž s. 122.

¹⁶³NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN: 978-80-906974-0-9, s. 221.

¹⁶⁴Tamtéž s. 222.

5. Jak byl skutek spáchán? Průběh samotného činu lze podle stop rekonstruovat z informací získaných právě ohledáním místa činu, zejména pak podle *modu operandi*, který je významným kritériem při odhalování a prověřování události. U recidivních pachatelů, lze předpokládat, že způsob spáchání budou opakovat ve stejném stylu, kdy většina těchto pachatelů má stále stejný styl, který se odráží i na místě činu.¹⁶⁵

6. Čím byl skutek spáchán? Zde se jedná o specifickou charakteristiku nástrojů, zbraní a prostředků, které umožňují vytvořit si představu o okruhu osob, v němž je třeba hledat pachatele. Podle zjištěných a zajištěných stop na místě činu lze nástroj, předmět, kterým byl čin spáchán, snáze zjistit, a to je i významná okolnost pro pátrání po pachateli.¹⁶⁶

7. Proč byl skutek spáchán? Zde se jedná o motiv, pohnutku, která vedla ke spáchání skutku. Motiv činu bývá velmi složitou souhrnou okolností, za kterých byl čin spáchán, a proto mu je při ohledání místa činu věnována značná pozornost. Motiv činu můžeme odvodit na místě činu z řady stop. Mohou nás na něj upozornit i negativní okolnosti, které jsou výsledkem zakrývání činu pachatelem.¹⁶⁷

Samotné ohledání spadá do přípravného řízení. Proto je potřeba, aby bylo provedeno co nejlépe, neboť opakovat jej v hlavním líčení není často možné, poněvadž předmět ohledání byl již porušen. O ohledání ten, kdo jej prováděl, ať již se jedná o policejní orgán či znalce, vyhotovuje podrobný protokol, který musí být přesný a důkladný, aby poskytl úplný a věrohodný obraz předmětu ohledání. Trestní řád zdůrazňuje *potřebu připojení fotografií, náčrtů a jiných pomůcek*, za které je možno považovat např. videozáznam, plánky, diagramy a podobně. Jejich náležitému vyhotovení je třeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť poskytují často nedocenitelné podklady pro další postup trestního řízení i konečné meritorní rozhodnutí.

¹⁶⁵NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017, ISBN 978-80-906974-0-9, s. 224.

¹⁶⁶Tamtéž s.224.

¹⁶⁷Tamtéž s.225.

8. Zvláštní způsoby dokazování

V předchozích kapitolách byly rozebrány a popsány pojmy týkající se běžných způsobů v rámci dokazování v trestním řízení. V této kapitole se pokusím vysvětlit další způsoby, které se používají v rámci dokazování a kterým se rovněž říká tzv. zvláštní způsoby dokazování.

Pokud se začneme bavit o zvláštních způsobech dokazování, musíme nejprve říci, že tyto byly reglementovány v trestním řádu až novelou trestního řádu, která proběhla v roce 2001 novelou č. 265/2001 Sb., s účinností od 01. 01. 2002. Do této doby poměrně často využívané úkony, spíše kriminalistické povahy, kterými jsou konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě měly svou specifickou úpravu v trestním řádu a byly součástí jiných důkazních prostředků, zejména výslechu.¹⁶⁸ Procesní úkony upravené jako zvláštní způsob dokazování v ust. § 104a až §104e TrŘ. se v kriminalistice považují za specifické metody kriminalistické praktické činnosti a samostatné úkony, které se vyznačují zvláštními postupy a metodikou. Zatímco trestní řád stanoví právní rámec pro použití některých zvláštních způsobů dokazování, kriminalistika se zabývá jejich taktikou a metodickou stránkou použití, přípravou, organizačním zabezpečením a dalšími otázkami, které souvisejí s jejich specifickou povahou.¹⁶⁹

Jednotlivé procesní úkony, které charakterizují zvláštní způsoby dokazování, jsou:

- **Konfrontace dle ust. § 104a TrŘ.**
- **Rekognice dle ust. § 104b TrŘ.**
- **Vyšetřovací pokus dle ust. § 104c TrŘ.**
- **Rekonstrukce dle ust. § 104d TrŘ.**
- **Prověrka na místě dle ust. § 104e TrŘ.**

¹⁶⁸JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 472-480.

¹⁶⁹KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování, 2. Vyd., vyd. Plzeň: Aleš Čeněk 2018. ISBN 978-80-7380-859-4. s. 68.*

8.1. Konfrontace dle § 104a TrŘ

Konfrontace je zvláštním způsobem dokazování (specifická metoda kriminalistické praxe) spočívající v procesním úkonu již dříve vyslechnutých osob, jejichž výpovědi v závažných okolnostech nesouhlasí, postavením tváří v tvář, kterým mají být odstraněny rozpory.¹⁷⁰

Konfrontace přichází v úvahu podle procesního postavení konfrontovaných osob, kterými jsou **obviněný** a **svědek**, dále **spoluobviněný** se svědky, jejichž předcházející výpovědi v závažných okolnostech nesouhlasí. Podstata konfrontace je vyjádřena v prvním a druhém odstavci ust. § 104a TrŘ, jako vytvoření konfliktní situace postavením dříve vyslechnutých osob s cílem tyto závažné rozpory odstranit, případně získat nové informace neboli skutečnosti k dané věci. Závažnými okolnostmi v tomto smyslu budou zejména ty skutkové okolnosti, na nichž závisí rozhodnutí o vině.¹⁷¹

Konfrontace se může provést až tehdy, když každá z osob, které mají být konfrontovány, byla vyslechnuta a o její výpovědi byl sepsán protokol. Je zpravidla prováděna na základě vlastního rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, ale může být též provedena i a základě návrhu některého subjektu trestního řízení (obviněného svědka, poškozeného). Zda bude vyhověno takovému návrhu na provedení konfrontace je potřebné pečlivě zvažovat. Konfrontace není výhodná tam, kde může hrozit, že např. svědek tváří v tvář obviněnému nebude schopen výpovědi, nebo výpověď ze strachu bude měnit, nebo půjde o zvlášť zranitelnou věc.¹⁷²

Pokud se podíváme na ust. § 104a odst. 1,2 TrŘ. tak zjistíme, že uvedené ustanovení neřeší otázku, kolik osob mezi sebou může být současně konfrontováno. Proto lze zpravidla postavit tváří v tvář jen dvě osoby. Ale může nastat skutečnost, že konfrontace byla provedena současně mezi více než dvěma osobami (tzv. kruhová nebo kombinovaná konfrontace). Tato by sama o sobě nemohla znamenat neplatnost (neúčinnost) takto provedeného úkonu,

¹⁷⁰DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář.I.díl.*Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 931-923.

¹⁷¹CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty.* 1. vydání. PRAHA: VŠFS, 2018, ISBN 978-80-7408175-0. s. 117.

¹⁷²DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl.* Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 931-933.

jestliže byla taková konfrontace náležitě provedena, proběhla za dodržení všech zákonných podmínek a její průběh byl rovněž řádně zadokumentován. Mělo by však jít jen o výjimečný postup.¹⁷³

Velmi markantní je, že tváří v tvář nelze postavit svědka, jehož totožnost se utajuje z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 (nebo též podle § 102a odst. 1), tj. nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že svědkovi nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědectví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv, a nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem. Pokud trvá potřeba utajit totožnost svědka i v době, kdy má být postaven tváří v tvář v rámci konfrontace, platí uvedený zákaz *bez výjimek* a bez ohledu na to, zda by měl být utajený svědek konfrontován s jiným svědkem či s obviněným. Má-li totiž zůstat utajena i podoba svědka, není možné jej postavit tváří v tvář obviněnému nebo jinému svědkovi; jestliže by mezi nimi byla oddělující stěna, nelze mluvit o postavení tváří v tvář, protože by se tím vytrácela podstata konfrontace. Pokud *pominou důvody* k utajení totožnosti a podoby svědka a bude-li to ještě přicházet v úvahu, může být dodatečně provedena konfrontace i se svědkem, jehož identita byla původně utajována.¹⁷⁴

Na závěr je nutné si uvědomit, že se jedná o neopakovatelný procesní úkon, kdy se konfrontace zásadně provádí jen v řízení před soudem, před podáním obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu lze konfrontaci provést jen výjimečně, pokud lze očekávat, že její provedení výrazněji přispěje k objasnění věci a stejného cíle nelze dosáhnout jinými prostředky (ust. § 104a odst. 7 TrŘ).¹⁷⁵ Co se týče konfrontace mladistvého, je možné k ní přistoupit jen výjimečně a to až v řízení před soudem mládeže.¹⁷⁶

Průběh konfrontace je potřeba protokolovat systematicky doslovně a v přímé řeči a zaznamenat i veškeré neverbální projevy stejně jako pokusy o narušení konfrontace. Protokol o konfrontaci musí doslovně obsahovat otázky a odpovědi.

¹⁷³ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1530,

¹⁷⁴DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář. I. díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 933-934.

¹⁷⁵Tamtéž s. 933-934.

¹⁷⁶Zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/203 Sb.

8.2. Rekognice dle § 104b TrŘ

Rekognice pochází z latinského názvu *recognitio* a v latině vyjadřuje opětné poznání, případně uznání nebo stvrzení.¹⁷⁷ Rekognice je procesním úkonem, který je obvykle prováděn jako součást výslechu podezřelého, obviněného nebo svědka, jehož smyslem je, aby poznávající (ztotožňující) osoba znovu poznala konkrétní osobu (poznávanou osobu) nebo věc, jejichž ztotožnění je důkazně relevantní. Poznávající osoba tak činí na základě skutečností, které sama bezprostředně vnímala svými smysly. Je-li rekognice prováděna s podezřelým nebo obviněným, jde o součást jeho výslechu, proto nemůže být k tomuto úkonu donucován, stejně jako k jakékoliv jiné výpovědi v trestním řízení.¹⁷⁸ Z kriminalistického hlediska je rekognice vnímána jako samostatná metoda kriminalistické praktické činnosti, která spočívá v identifikování (ztotožňování) poznávající osobu nějaké osoby nebo věci znovu poznáním.¹⁷⁹

Při provádění rekognice je velmi důležité a nezbytné dodržet podmínky pro realizaci tohoto procesního úkonu, které jsou uvedeny v trestním řádu. Nedodržení pravidel stanovených v ust. § 104b TrŘ. provádění rekognice, může mít za následek fatální vadu úkonu, kdy výsledek nebude možné použít jako důkaz, nebo i hůř, neboť z něj bude vycházet rozsudek soudu prvního stupně, který může být následně zrušen v odvolacím řízení pro podstatné vady řízení viz., ust. § 258 odst. 1 písm. a) TrŘ. Pokud jsou splněny všechny podmínky dle ust. § 160 odst. 4 TrŘ, může být rekognice neodkladným a neopakovatelným úkonem, který lze provést před zahájením trestního stíhání (*případ loupeže, znásilnění či krádeže apod.*).¹⁸⁰ Nejvyšší soud uvádí, že rekognice jakožto zvláštní způsob dokazování představuje specifickou formu výslechu poznávající osoby a její účel spočívá v tom, aby poznávající osoba v souvislosti s vyšetřováním trestného činu znovu rozpoznala nějakou osobu nebo věc. Z povahy věci se tak jedná o úkon neopakovatelný (srov. nález Ústavního soudu

¹⁷⁷ NĚMEC, Bohumil. *Ottův slovník naučný*. I. díl. Praha: Peska/Argo, 2001. ISBN 978-80-7203-384-3, str. 457.

¹⁷⁸ DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář. I. díl*. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 931-933.

¹⁷⁹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 432.

¹⁸⁰ Tamtéž s. 432.

ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3709/16). Vzhledem ke své povaze, může být i úkonem neodkladným ve smyslu § 160 odst. 4 tr. ř., a proto ji lze provést i před zahájením trestního stíhání, avšak v takovém případě se provede na návrh státního zástupce a za účasti soudce podle § 158a tr. ř.¹⁸¹

Podstatou rekognice je, aby poznávající subjekt znovu poznal určitou osobu či věc, kterou již dříve vnímal, pokud je takové znovu poznání důležité pro trestní řízení resp. dokazování. Tímto způsobem poznávající osoba potvrdí nebo vyvrátí, zda poznávaný subjekt či věci již v minulosti viděla nebo slyšela, za jakých okolností, v jakých souvislostech a jak subjekt identifikuje. Znovu poznání je psychický proces založený na schopnosti vnímat události, jevy umožňující poznávající osobě zapamatovat si vnímané, vybavit si dříve vnímaný objekt a srovnávat vybavené představy s momentálním vjemem předváděného objektu. Přitom dochází k vylučování nebo ztotožnění předváděných objektů.¹⁸²

Cílem rekognice je určit totožnost poznávaného objektu ať už se jedná o osobu, zvíře, movitou či nemovitou věc, která má souvislost s projednávanou trestnou činností. Poznávající osobou může být pouze podezřelý, obviněný nebo svědek.

K provádění rekognice se vždy přibere alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněná. Jde o obligatorní podmínku, která má přispět k objektivnímu průběhu rekognice (ust. § 104b odst. 1 věta druhá TrŘ.). Osobou, která není na věci zúčastněna, se rozumí jakákoliv fyzická osoba, pokud sama není poznávající osobou.

8.2.1. Druhy rekognice

1. Rekognice objektů „in natura“

- *Podle vnějších (statických) anatomických znaků živých osob nebo mrtvol* (hlava, obličej, oči, nos, ústa, vlasy, vousy, tvar postavy, výška postavy a pod).

¹⁸¹ Usnesení nejvyššího soudu ze dne 10.06.2020 sp.zn. 7 Tdo 542/2020-543, čl. 16.

¹⁸² KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, 2. Vyd., Plzeň:Aleš Čeněk, 2018. ISBN: 978-80-7380-859-4, s. 85-93.

- *Podle funkčních a pohybových (dynamických) znaků* (řeč, držení těla, mimika, styl chůze apod.)

2. Rekognice objektů podle jejich kopií (fotografie, model apod.)

Podle druhu rekognovaného objektu rozeznáváme:

1. Rekognice osob

- *zadržených, podezřelých* (za účasti soudce – viz.ust § 104b-§1058a TrŘ).
- *obviněných* (viz ust. § 93 odst. 2 a § 104b TrŘ.)
- *dalších* (pokud je to nutné)

2. Rekognice věcí

- *movitých*
- *nemovitých*

3. Rekognice zvířat

- *živých zvířat*
- *mrtvých zvířat*¹⁸³

8.2.2. Postup rekognice

Před započítím samotné rekognice se podezřelý, obviněný nebo svědek vyslechnou o okolnostech, za nichž osobu nebo věc vnímali, a o znacích nebo zvláštnostech, podle nichž by bylo možno osobu či věc poznat. Osoba nebo věc, která má být poznána, jim nesmí být před rekognicí ukázána. Má-li být poznána osoba, ukáže se poznávající osobě mezi nejméně třemi osobami, které se výrazně odlišují. Osoba, která má být poznána, se vyzve, aby se zařadila na libovolné místo mezi ukazované osoby. Jestliže osoba má být poznána nikoliv podle svého vzhledu ale podle hlasu, umožní se jí, aby hovořila v libovolném pořadí mezi dalšími osobami s podobnými hlasovými vlastnostmi. Má-li být poznána věc, ukáže poznávajícímu ve skupině věcí, pokud možno stejného

¹⁸³NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017, ISBN: 978-80-906974-0-9, s. 484.

druhu. Po ukončení rekognice se poznávající osoby vyslechnou, je-li třeba odstranit rozpor mezi jejich výpovědí a výsledky rekognice.¹⁸⁴

V trestním řádu dle ust. § 104b odst. 7 je možnost provedení tzv. skryté rekognice, což je taková, aby se poznávající osoba bezprostředně nesetkala s poznávanou osobou. Důvodem pro takový postup může být například obava ztotožňující osoby předstoupit před rekognovanou osobu, což může být obvyklé v případech závažné kriminality a organizovaného zločinu. V tomto případě se bude jednat o svědka, jehož totožnost má být utajena z důvodu uvedených v § 55 odst. 2 TrŘ. Rekognici lze provést i za jeho účasti, ovšem jen za současného splnění důležitých podmínek, že **podoba a osobní údaje svědka musí zůstat utajeny**. O provedené rekognici se musí sepsat protokol, který musí obsahovat náležitosti dle ust. § 55 TrŘ. Protokol o rekognici prováděné s obviněným nebo svědkem jako poznávající osobu lze jako důkaz přechít v hlavním líčení.¹⁸⁵ Tudíž protokol o provedené rekognici slouží jako listinný důkaz dle ust. § 112 odst. 2 TrŘ.¹⁸⁶

V praxi je zažitý postup, kdy více méně nedochází k opravdové rekognici, ale tento postup je pouze změkčen. Jde v této věci o urychlení samotného trestního řízení v rámci procesních úkonů tak i administrativy. Jedná se o ztotožňování pachatelů formou medií nebo informačních systémů policie jakým je např. IS TELEFOTO. K samotné rekognici, jak uvádí trestní řád je spíše přistupováno až následně. Dle mého názoru, pokud je to v zájmu urychlení samotného procesu a rychlejšího postavení osoby pachatele před soud, nemuselo by být přesně postupováno v případě znovu poznávání osob a věcí přesně tak, aby byly splněny podmínky rekognice.¹⁸⁷ Jelikož zákon hovoří v této věci jednoznačně, v případě nedodržení přesně daných podmínek tak, jak jsou stanoveny, může docházet k pochybením, které mohou vést až osvobozujícím

¹⁸⁴JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 475.

¹⁸⁵CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. PRAHA: VŠFS, 2018, str. 124, ISBN 978-80-7408175-0

¹⁸⁶JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 475.

¹⁸⁷Vlastní názor autora.

rozsudkům. Nedodržení těchto postupů, jako je například včasné provedení rekongice (v případě přepadení, kdy byli znovu poznáváni pachatelé poškozeným), vedlo k vyhovění, Ústavního soudu stěžovateli, kterým byl pachatel viz. Nález Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 2718/21.¹⁸⁸

8.3. Vyšetřovací pokus dle § 104c TrŘ

„Vyšetřovací pokus je kriminalistikou definován jako specifická metoda kriminalistické praxe, spočívající v provádění pokusů v uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách s cílem prověření, upřesnění nebo zjištění nových skutečností důležitých pro trestní řízení“¹⁸⁹

Vyšetřovacím pokus je zakotven v ust. § 104c TrŘ. a jako takový byl zaveden do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 256/2001 Sb., s účinností od 01. 01. 2002. Před účinností uvedené novely trestní řád neobsahoval procesní úpravu tohoto úkonu a trestně právní praxe vyšetřovací pokus připouštěla jako důkaz s tím, že jde o zvláštní způsob ohledání.

Ještě než se začneme bavit o samotné problematice týkající se vyšetřovacího pokusu, tak se vrátím trochu do historie. Vyšetřovací pokus jako kriminalistická metoda byl uplatněn koncem šedesátých let minulého století. Teoretické základy vyšetřovacího pokusu (obsah, metodika, taktika) stanovil a zakotvil v roce 1972 Vladimír Prerad, který vydává v tehdejší Ústavu kriminalistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovi v Praze monografii, která řešila v tehdejší Československé kriminalistice problematiku pojmu a podstaty vyšetřovacího experimentu, organizačních, metodických a taktických principů aplikace vyšetřovacího experimentu a hodnocení výsledků vyšetřovacího experimentu. Jedná se o první komplexní rozpracování teoretických problémů vyšetřovacího pokusu v Československé republice platné dodnes.¹⁹⁰

¹⁸⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2718/21 ze dne 08. 02. 2022.

¹⁸⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, 2. Vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN: 978-80-7380-859-4. s. 98.

¹⁹⁰ PRERAD, Vladimír a VYCHODIL, Miroslav. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. Monographia, 3/1990, LIV. Praha: Karlova univerzita, 1990. s. 14.

8.3.1. Trestně právní podmínky vyšetřovacího pokusu

Cíl – cílem vyšetřovacího pokusu je prověřit nebo upřesnit skutečnosti již zjištěné v trestním řízení nebo zjistit nové skutečnosti důležité pro trestní řízení. (§ 104c odst. 1 TrŘ.). Dalším cílem je prověrka kriminalistických verzí, které se vytyčují na základě analýzy ve věci získaných informací, o nichž lze předpokládat, že mohou souviset s vyšetřovanou událostí.¹⁹¹

Účel – účelem vyšetřovacího pokusu je pak ověřit nebo upřesnit, zda určitá skutečnost důležitá pro trestní řízení se stala nebo se mohla stát určitým způsobem a za konkrétních časových, místních, světlených, povětrnostních a dalších podmínek.¹⁹²

Charakteristickým rysem vyšetřovacího pokusu podle trestního řádu je pozorování určité skutečnosti důležité pro trestní řízení, které probíhá v experimentálních podmínkách, tj. na rozdíl od rekonstrukce v podmínkách, které jsou původní, resp. obnovené, nýbrž uměle vytvořené a obměňované. Prověřování a upřesňování zjištěných skutečností nebo získávání nových skutečností v těchto nových či měnících se podmínkách je nezbytné proto, že původní nebo obnovené podmínky nepostačují k tomuto účelu, to znamená, že rekonstrukce není dostatečná, nebo vhodná anebo že již nelze z nějakého důvodu obnovit situaci a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah. Pokud je prováděna rekonstrukce, tak i během tohoto úkonu lze provést vyšetřovací pokus.¹⁹³

V ustanovení § 104c odst. 2 TrŘ. jsou obsaženy omezující podmínky, za kterých tento úkon nelze provést.

Jedná se o tyto podmínky:

- *vyšetřovací pokus není vhodný vzhledem k okolnostem případu nebo k osobě podezřelého, obviněného, poškozeného nebo svědka*
- *účel vyšetřovacího pokusu lze dosáhnout jinak*

¹⁹¹JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 476-477.

¹⁹²DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář.I.díl.* Praha:Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 933-935.

¹⁹³Tamtéž s. 933-935.

V ustanovení § 104c odst. 3 TrŘ jsou vymezeny osoby a za jakých podmínek se zúčastňují kromě orgánů činných v trestním řízení, při provádění vyšetřovacího pokusu. Tato účast je rozdělena do dvou kategorií na **obligatorní účast** a **fakultativní účast**. Povinně se vyšetřovacího pokusu zúčastní tlumočník, který je k úkonu přibrán. Naopak provádění vyšetřovacího pokusu v přípravném řízení se za splnění podmínek uvedených v ust. § 165 odst. 2,3 TrŘ může zúčastnit obhájce, pokud ho obviněný má, a v takovém případě se obhájce vyrozumí o tomto úkonu. Účastní-li se vyšetřovacího pokusu svědek, který je obětí trestního činu, má právo na doprovod, který tvoří osoba, kterou si sám zvolí a následně se jedná o osobu tzv. důvěrníka. Podmínkou provádění vyšetřovacího pokusu v přípravném řízení je, že k němu musí být přibrána aspoň jedna nezúčastněná osoba. Jde o osobu odlišnou od orgánů činných v trestním řízení, není jí ani podezřelý, obviněný, spoluobviněný, poškozený v trestním řízení. Nezúčastněnou osobu může být tzv. figurant, který se podílí na samostatném vyšetřovacím pokusu.¹⁹⁴

Tak jako u ostatních úkonů souvisejících s dokazováním, tak i o tomto úkonu musí být vyhotoven protokol dle ust. § 55 TrŘ. Mimo obecných náležitostí platných pro protokolaci stanoví ust. § 55 odst. 3 TrŘ, věta třetí, zvláštní obsahové náležitosti protokolu o vyšetřovacím pokusu. V něm je třeba podrobně popsat okolnosti, za nichž byl tento úkon prováděn, jakož i jeho obsah a výsledky. Pokud to okolnosti případu nevyklučují, pořídí se též obrazové záznamy, náčrtky a jiné vhodné dokumentace. Závěrečná část protokolu obsahuje vyjádření účastníků k průběhu a vlastnímu postupu při vyšetřovacím pokusu, připomínky a návrhy. Dále také obsahuje čas ukončení úkonu a podpisové doložky vše účastníků.¹⁹⁵

Jestliže protokol o vyšetřovacím pokusu bude obsahovat veškeré náležitosti podle trestního řádu, považuje se za listinný důkaz, který se v hlavním líčení, případně ve veřejném či neveřejném zasedání, přečte nebo jen předloží

¹⁹⁴ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1551-1552.

¹⁹⁵KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, 2. Vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN: 978-80-7380-859-4, s. 101.

k nahlédnutí stranám. V případě, že je z vyšetřovacího pokusu pořízen audiovizuální záznam, tento se přehraje.¹⁹⁶

Taktika provedení vyšetřovacího pokusu není trestním řádem přesně specifikována. Jedná se ale o souhrn taktických postupů a doporučení zaměřených k vytvoření a plnému uplatnění všech podmínek nutných k objektivnímu vyšetřovacího pokusu a získání hodnověrných výsledků. Samostatná taktika postupu týkající se vyšetřovacímu pokusu je zpracována v publikaci KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, 2. Vydání, nebo NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Obě tyto publikace podrobně popisují jakým způsobem z taktického hlediska postupovat v případě vyšetřovacího pokusu. Taktický postup je pak ještě dokreslen ve formě vnitřních předpisů Policie České republiky.¹⁹⁷

8.4. Rekonstrukce dle § 104d TrŘ

Rekonstrukce pochází z latinského původu **reconstruo-znovu sestrojít, dát do původního stavu**. Můžeme se s ní setkat v různých oblastech lidské činnosti. Pod tímto pojmem rozumíme znovuobnovení materiálních objektů různého druhu nebo obnovování dynamických hmotných komponentů vnějšího světa, různých podmínek, jevů a událostí.¹⁹⁸ Podstatou rekonstrukce, stejně jako rekonstrukce trestného činu, je vytváření analogických objektů (modelů), které v procesu poznání mohou zastupovat již zaniklý nebo zdevastovaný originál.¹⁹⁹

Rekonstrukce je v trestním řádu zakotvena pod ust. § 104d. Tato byla do trestního řádu reglementována²⁰⁰ až po novelizaci trestního řádu provedenou novelou zákona č. 265/2001 Sb. s účinností od 01. 01. 2002 jako další ze

¹⁹⁶NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, ISBN: 978-80-906974-0-9. s. 484.

¹⁹⁷Vlastní názor autora.

¹⁹⁸VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu*. Praha: ÚKr PF UK, 1972.

¹⁹⁹NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 484.

²⁰⁰**Reglementace** – upravení předpisu, nařízení

zvláštních způsobů dokazování. Před novelou byla rekonstrukce chápána jako zvláštní část ohledání místa.

Samotnou podstatou rekonstrukce je souhrnné obnovení situace nebo skutkových okolností, za kterých byl spáchán konkrétní trestný čin nebo které mají podstatný vztah k takovému trestnému činu. Rekonstrukce může být pojímána jako jedna z metod modelování již proběhnuté situace. Tato se koná má-li být obnovením situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah např. prověření výpovědi podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka. Jak již bylo řečeno, rekonstrukce spočívá ve znovuobnovení podmínek spáchání trestního činu, obnovením situace na místě činu, rekonstruováním časové posloupnosti a návaznosti jednání pachatele atd. Tyto aspekty pak příslušný orgán činný v trestním řízení přímo pozoruje a z nich vyvozuje závěry pro své rozhodování.²⁰¹

Účelem rekonstrukce, je prověřit výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka což je uvedeno v § 104d odst. 1 TrŘ. Tím se má zjistit, zda a do jaké míry jsou pravdivá tvrzení obsažená ve výpovědi uvedených osob. De facto jde o obdobný účel, jaký plní vyšetřovací pokus. Při rekonstrukci, stejně jako u ostatních zvláštních forem dokazování, není vyloučeno získání nových poznatků o skutečnostech důležitých pro trestní řízení, které nebyly doposud známy. Vzhledem ale k odlišné povaze rekonstrukce od vyšetřovacího pokusu je prověření příslušné výpovědi. Konkrétní postup při provádění rekonstrukce se jinak neliší od postupu při provádění vyšetřovacího pokusu. Proto, se v § 104d odst. 2 TrŘ. stran postupu při rekonstrukci odkazuje na přiměřené užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu tj. § 104c, odst. 1 až 4.²⁰²

²⁰¹NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 484,

²⁰²KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování, 2. Vyd.*, vyd. Plzeň: Aleš Čeně 2018. ISBN 978-80-7380-859-4. s. 98.

S ohledem na odkaz zde uvedený se tedy i při provádění rekonstrukce uplatní níže uvedené zásady:

- Rekonstrukce nebude provedena, pokud je jejího účelu možno dosáhnout jinak nebo jestliže její provedení vzhledem k okolnostem případu nebo osobě, která se jej má zúčastnit, není vhodná.
- K rekonstrukci, která má být provedena v přípravném řízení, musí být přibrána alespoň jedna osoba, která není na případu nijak zúčastněna např. figurant.
- K rekonstrukci se přibere znalec, pokud je to vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly najevo, potřebné.
- Zúčastní-li se rekonstrukce osoba mladší 18 let užije se v tomto případě přiměřeně i ust. § 102 (§ 104c odst. 3 věta čtvrtá).
- K úkonům, které souvisejí s rekonstrukcí, nesmí být za žádných okolností osoba, které se týká, donucována. § 104c odst. 4.TrŘ.²⁰³

8.4.1. Taktické zásady rekonstrukce

Aby mohla být rekonstrukce provedena zdárným způsobem, je tento postup podmíněn dodržováním praxí ověřených základních taktických postupů zásad rekonstrukce na místě činu a jejich uplatňování v průběhu celé rekonstrukce trestného činu.²⁰⁴

Taktika způsobu provedení rekonstrukce není přesně trestním řádem definována, je jím pouze obecně vymezena základními podmínkami. Taktické zásady rekonstrukce spadají do kriminalistické taktické praktické činnosti, které jsou podrobněji rozebrány v publikacích, jako jsou např.: NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, nebo STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika. 2. vydání*, v neposlední řadě mohu zmínit ještě KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-*

²⁰³DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář, 1. vydání*, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7.s. 931-932.

²⁰⁴STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika. 2. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk 2008, ISBN 978-80-7380-095-6. s. 209.

Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování, 2. vydání. Ve všech těchto publikacích je metoda postupu provedení rekonstrukce téměř stejná.²⁰⁵

Proto jsou doporučovány níže uvedené taktické zásady:

Zásada jediného vedoucího – zde platí, že na místě rekonstrukce bude pouze jeden vedoucí, kterému bude svěřen průběh rekonstrukce. Vesměs se bude jednat o jednoho vedoucího z OČTŘ, kterému jsou ostatní účastníci rekonstrukce po organizační stránce podřízeni. Tento vedoucí je zpravidla policejní orgán, který případ vyšetřuje, a tudíž dbá na dodržování zákonnosti při provádění úkonu a respektování lidské důstojnosti.²⁰⁶

Zásada dobrovolnosti – znamená, že podílení se na úkonech souvisejících s rekonstrukcí trestného činu je dobrovolná, nikoho k ní nelze žádným jiným způsobem donucovat. Prohlášení o dobrovolnosti musí být uvedeno v protokolu o provedení rekonstrukce ke konkrétní osobě. V případě, že subjekt náhle v průběhu provádění rekonstrukce odmítne další dobrovolnou účast, i když tomu předcházel souhlas s dobrovolnou účastí, rekonstrukce se ukončí.²⁰⁷

Zásada ostražitosti a bdělosti – přispívá k nerušenému průběhu rekonstrukce trestného činu. Vzniká zde určitá volnost jednání a iniciativy obviněného, na jehož výpovědi a s jehož účastí se rekonstrukce koná, tímto vzniká riziko možnosti narušení tohoto úkonu (např. pokus o útěk obviněného, který je ve vazbě, pokus o sebepoškození, pokus o sebevraždu, napadení ostatních subjektů podílejících na rekonstrukci). Proto se doporučuje zvolit vhodné místo provedení rekonstrukce, makety nástrojů a různých předmětů, se kterými má obviněný manipulovat, aby nemohlo dojít k jakékoliv újmě.²⁰⁸

²⁰⁵Vlastní názor autora

²⁰⁶NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 524.

²⁰⁷Tamtéž s. 524.

²⁰⁸NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 525

Zásada oddělitelnosti – znamená, že pokud je prováděna rekonstrukce trestného činu s několika obviněnými nebo svědky, aby tyto rekonstrukce byly provedeny s každým zvlášť, neboť může docházet k neočekávaným psychickým pohnutkám v případě setkání se těchto subjektů. S tím souvisí poslední zásada.²⁰⁹

Výběr omezeného počtu účastníků – jak již bylo uvedeno v předešlé zásadě v rámci taktiky provedení rekonstrukce, tak význam omezeného počtu účastníků má nejen organizační, ale především psychologický význam. Po organizační stránce snižuje možnost chaotičnosti a jiných nepříznivých důsledků pro průběh rekonstrukce.²¹⁰

Po provedení rekonstrukce, ikdyž byla například zaznamenána formou nahrávacího zařízení, jako je například kamera, tak je nutné o tomto úkonu vyhotovit protokol, který musí obsahovat úvodní část. Tato úvodní část musí kromě obligatorních náležitostí obsahovat např. poučení o procesním postavení, dále pak na základě čeho je rekonstrukce prováděna, seznam použitých materiálních prostředků včetně věcných důkazů, prohlášení o dobrovolnosti, místo konání, čas započítí. Poslední důležitou věcí je vyjádření ohledně shodných podmínek místa konání rekonstrukce s místem spáchání trestného činu. Po úvodní části následuje popisná část, která musí obsahovat stručný, leč výstižný popis průběhu a výsledků prováděné rekonstrukce trestného činu. V této části se musí pospat jak jednotlivé části demonstrovaného děje, tak průběh rekonstrukce jako celku. Celkově řečeno, musí být zaznamenáno do protokolu vše, co bylo smysly vnímáno, jako sluchově, tak zvukově. V závěrečné části protokolu se uvádějí vzniklé námítky, podněty či návrhy účastníků rekonstrukce, čas ukončení úkonu, čas a místo sepsání protokolu o rekonstrukci trestného činu. V případě odkaz na jiný záznam např. video záznam atd.²¹¹

²⁰⁹Tamtéž s. 525

²¹⁰Tamtéž s. 526.

²¹¹Vlastní praktická zkušenost autora komparována s odbornou literaturou - DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 936-939.

Závěrem bych k problematice rekonstrukce ještě rád uvedl, že jako taktiku provedení rekonstrukce i samotné hodnocení provedení rekonstrukce doporučují někteří kriminalisté v odborných publikacích provádět hodnocení výsledků a průběhu rekonstrukce ve dvou fázích např. KONRÁD, Zdeněk, STRAUS, Jiří, PRADA Viktor a Jan SUCHÁNEK, *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování str. 126* a MUSIL Jan, Zdeněk KONRÁD a Jan SUCHÁNEK, *Kriminalistika. 2 upravené vydání a rozšířené vydání str., 372*. V první fázi hodnocení se doporučuje hodnotit průběh a výsledky rekonstrukce vzhledem k přesnosti a objektivitě jejího průběhu a dosažených výsledků. Ve druhé fázi hodnocení se doporučuje hodnotit průběh a výsledky rekonstrukce v kontextu s ostatními důkazy shromážděnými v trestní věci. Každopádně rozhodnutí jak uchopí a povede tento úkon je na vedoucím policistovi.²¹²

8.5. Prověрка na místě dle § 104e TrŘ

Posledním z tzv. zvláštních způsobů dokazování je prověřka na místě, která je trestním řádem dána ust. § 104e TrŘ. Jedná se o specifický procesní úkon, který se užije, pokud je zapotřebí osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka, aby doplnili nebo upřesnili důležité údaje pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu či skutku.

Prověřka na místě může být definována jako: „*Specifická metoda kriminalistické praxe (jeden z vyšetřovacích úkonů), kterou se získávají kriminalisticky a právně relevantní informace srovnáním dříve učiněné výpovědi s momentální objektivní situací zjištěnou na místě a na něm se nacházejících objektů přímo demonstrováných dříve vyslechnutou osobou.*“²¹³. Tuto definici uvádí ve své publikaci KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování, 2. Vydání*.

Jiná definice uváděná a publikovaná v odborné literatuře zní: „*Je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti spočívající v tom, že dříve*

²¹² Vlastní názor autora vycházející z praktických zkušeností.

²¹³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování, 2. vydání*, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-859-4, s. 74.

vyslechnutá osoba na určitém místě dobrovolně ukáže objekty mající vztah k vyšetřované události, popíše tyto vztahy a spojitosti, čímž umožní doplnit, nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení“.²¹⁴Tuto definici uvádí ve své publikaci NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Až na nepatrné slovní odlišnosti, obě publikace definují prověrku na místě stejně.

Prověrka na místě patří, jako předcházející procesní úkony ke zvláštním způsobům dokazování, který byl do trestního řádu implementován až novelou trestního řádu s účinností od 01. 01. 2002 (z.č. 265/2001 Sb.). Do té doby nebyl tento úkon, na rozdíl od předešlých, vymezen v žádné judikatuře a v praxi byl součástí ohledání, rekognicí, vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce a kombinací výslechu. Ze samotného kriminalistického hlediska se pak jednalo o specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti.²¹⁵

8.5.1. Podstata prověrky na místě

Podstata prověrky na místě je vymezena v ust. § 104c odst. 1, stejně jako její účel. Prověrka na místě se provádí, jestliže je třeba (např. pro odstup času, pro vzniklé rozpory nebo nedostatky ve výpovědích, které nelze jinak odstranit, anebo z jiných důvodů) *za osobní přítomnosti vyslechnuté osoby* doplnit nebo upřesnit důležité údaje pro trestní řízení, *které se vztahují k určitému místu*. Prověrka na místě je úkonem, při kterém vyslechnutá osoba (podezřelý obviněný, svědek) ukazuje (označuje) místa a objekty spojené s vyšetřovanou událostí, popíše na místě okolnosti potřebné k objasnění vztahu určitých objektů k této události a demonstruje určitou činnost, o které vypovídala. Tohle všechno orgán činný v trestním řízení pozoruje, zaznamenává a porovnává se skutečnostmi uvedenými v prověřované výpovědi.²¹⁶

²¹⁴NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, vyd. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, ISBN: 978-80-906974-0-9. s. 473

²¹⁵DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7, s. 939-942.

²¹⁶DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 939-942.

Odlišnost prověrky na místě od rekonstrukce

Prověrku výpovědi na místě *nelze ztotožňovat nebo zaměňovat s rekonstrukcí*, neboť postupem podle § 104e TrŘ. nejde o obnovení situace, ale jen **o ověření a upřesnění určité výpovědi**. Jde tedy o úkon podstatně užší, zpravidla prováděný jen za účasti vyslechnuté osoby a zaměřený pouze na jednu či několik skutkových okolností. Zatímco při rekonstrukci jde spíše o modelování celkové situace na základě sumy provedených důkazů, u prověrky na místě je to jen doplnění a upřesnění konkrétních údajů v již poskytnuté jednotlivé výpovědi, proto může být provedena v dřívějším stadiu řízení než rekonstrukce. Prověrku na místě je třeba *odlišit i od výslechu na místě*, kterým se doplňuje výpověď učiněná dříve, ještě před provedením prověrky této výpovědi, byť důvodem k výslechu na místě mohou být právě skutečnosti zjištěné při prověrce.²¹⁷

Účel prověrky na místě

Účelem prověrky na místě je *doplnit nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení*, tj. porovnat skutečnosti uvedené ve výpovědi podezřelého, obviněného nebo svědka se situací a jejich činností na konkrétním místě, získání nových faktů nebo vyhledání, opatření a zajištění dalších potřebných důkazů. Smyslem tedy je objektivizace výpovědi určité osoby spočívající v odstranění přetrvávající neúplnosti nebo nepřesnosti v prověřované výpovědi, ale též zhodnocení věrohodnosti výpovědi z toho hlediska, zda vyslychaná osoba získala informace důležité pro trestní řízení, o nichž vypovídala, bezprostřední účastí na vyšetřované události, zda její průběh skutečně sama pozorovala, zda informace získala jen zprostředkovaně, nebo dokonce zda si je sama nevymyslela. Za tím účelem se potvrzuje samotná existence určitého místa, ověřuje se shoda údajů obsažených ve výpovědi se skutečnou situací na místě a rozsah znalosti vypovídající osoby o tomto místě.²¹⁸

²¹⁷ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0,

²¹⁸DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 939-942.

8.5.2. Postup při provádění prověrky na místě

Konkrétní postup při provádění prověrky na místě se nijak zvlášť neliší od postupu při provádění vyšetřovacího pokusu. Proto se v ust. § 104e odst. 2 TrŘ. postupu při prověrce na místě odkazuje na přiměřené ustanovení o vyšetřovacím pokusu, lépe řečeno ust. §104c odst. 1 až odst. 4 TrŘ. I když jsem zde uvedl uvedený odkaz, při provádění prověrky na místě se uplatňují tyto zásady:

- Nepřístupnost k prověrce na místě, jestliže je to vzhledem k okolnostem případu nebo osobě, které se prověrka na místě týká nevhodné nebo lze-li jejího účelu dosáhnout jinak ust. § 104 odst. 2 TrŘ.
- Pokud se jedná o prověrku prováděnou v přípravném řízení, musí být přibrána aspoň jedna osoba, která není na věci zainteresována, s výjimkou, že by nemožnost zajištění její přítomnosti při prověrce na místě zmařila její provedení ust. § 104 odst. 3 věta první TrŘ.
- K prověrce na místě se přibere znalec, pokud je to vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly najevo nebo jeho účast při prověrce na místě se řídí ust. § 104c odst. 3 věta druhá a třetí TrŘ.
- Zúčastní-li se prověrky na místě osoba mladší než 18 let, užije se přiměřeně i ust. § 102 k § 104c odst. 3 věta čtvrtá TrŘ.
- K uvedeným úkonům nesmí být subjekt, kterého se to týká, nijak donucován, tito mají zároveň právo odepřít výpověď ust. § 104e odst. 4 TrŘ.²¹⁹

Kromě procesuálních zásad je nutné dodržovat rovněž základní taktické základy:

- ***Dobrovolnost*** – tzn. že žádný z účastníků nesmí být k tomuto úkonu donucován žádnými prostředky.
- ***Iniciativa*** – iniciativa vyslechnuté osoby. Při prověrce na místě je meritem celého úkonu výpověď osoby, proto je nutná její iniciativa a ochota svou

²¹⁹DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 939-942.

výpověď ověřit. Na druhou stranu, požadavek iniciativy osoby, jejíž výpověď se prověřuje, dává této osobě značnou volnost pohybu a konání, které lze za určitých podmínek zneužít ke zmaření úkonu.

- **Ostražitost** – tak jako u rekonstrukce vychází ze zobecněných zkušeností kriminalistické praxe. To znamená, že ne vždy je dán souhlas k provedení prověrky výpovědi na místě a iniciativa osoby motivována snahou pomoci zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Být ostražitý je nutné, aby nedošlo např. o snahu využít příležitosti k útěku pachatele, nebo ke zničení důkazů.²²⁰

Taktika vlastního provedení prověrky výpovědi na místě, v konkrétním případě závisí hlavně na procesním postavení osoby, jejíž výpověď se prověřuje (svědek, obviněný, poškozený), na cíli, kterého má být prověrkou dosaženo, na charakteru konkrétního místa, na němž má být úkon proveden, a konečně na konkrétní vyšetřovací situaci. Tak jako u rekonstrukce, tak i zde, pokud má být provedena prověrka výpovědi na místě s několika osobami, jejichž výpovědi se vztahují ke stejným místům a činnostem, tak z taktického hlediska a z hlediska lepšího provedení tohoto úkonu se doporučuje tento úkon provést s každým ze subjektů samostatně. Hrozí zde totiž riziko toho, že hromadné provedení prověrky výpovědi může zpochybnit celý výsledek úkonu. Celkový průběh a výsledek prověrky výpovědi na místě je závislý především na iniciativě osoby, jejíž výpověď se prověřuje, proto nesmí být, jak je uvedeno v základních zásadách, žádným způsobem donucována. Orgán činný v trestním řízení, který prověrku řídí, může subjekty prověrky pouze usměrňovat, klást jim otázky k prověřované výpovědi, vyzvat osobu, aby předvedla nějakou činnost, který by přispěla k objasnění nějakých skutečností, rozhodnout o dalších úkonech spojených s prověrkou výpovědi na místě a tak rozhodnout o jejím ukončení.²²¹

²²⁰NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. s. 475.

²²¹DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 939-942.

Z praxe ale víme, že je nejvhodnější provádět prověrku výpovědi na místě volným vyprávěním osoby, jejíž výpověď se prověřuje, a až následně pokračovat k určitým vyznačováním jednotlivých míst, objektů a vysvětlení, jak se sebou souvisí k objasnění případu. Není vhodné výpověď osoby přerušovat nebo nějakým způsobem do výpovědi zasahovat. Pokud je to nutné lze požádat osobu i o demonstraci některých činností souvisejících s prověřovanou skutečností. Jakmile jsou zaznačeny jednotlivé významné objekty i s jejich vysvětlením vztahu k prověřované události, mohou přijít na řadu doplňující otázky. Po celou dobu provádění úkonu se porovnávají již získané výpovědi se získanými výpověďmi v rámci prověrky výpovědi na místě. Veškeré rozdíly se musí řádným způsobem zadokumentovat. Jestliže by hrozilo prováděným úkonem zmaření nebo narušení průběhu prověrky na místě, je lepší úkon ukončit. Ukončit tento úkon se doporučuje i v případě, že osoba, jejíž výpověď se prověřuje, odmítne při prověřce aktivní účast.²²²

Jakmile je prověrka na místě ukončena, je nutné zvolit metodu, kterou je průběh dokumentace výsledků prověrky výpovědi na místě nutno vzít do úvahy a zda její výsledky mají být využity jako důkazy v trestním řízení nebo pouze jako subsidiární informace nedůkazního charakteru. V případě, že se v přípravném řízení rozhodneme tento úkon brát jako důkaz, je nutné o tomto úkonu vyhotovit podrobný protokol. Protokol musí obsahovat veškeré náležitosti podle ust. § 55 odst. 1 TrŘ. A obsahově odpovídat požadavkům uvedeným ust. § 55 odst. 3 TrŘ. Jednotlivé části protokolu jsou obdobné jako u předcházejících vyšetřovacích úkonů co do struktury i obsahu jednotlivých částí.²²³

²²²Vlastní praktické zkušenosti autora.

²²³Vlastní názor autora vycházející z praktických zkušeností

9. Operativně pátrací prostředky

Operativně pátrací prostředky lze vymezit jako souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných na základě a v souladu s trestním řádem a dalšími předpisy (vnitřní předpisy v rámci Policie České republiky), při předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, dále při pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nebo pohřešovaných osobách a pátrání po věcných důkazech. Samotný výčet a právní charakteristiku operativně pátracích prostředků obsahuje trestní řád v hlavě IX, který nelze za žádných okolností rozšiřovat, a to ani *per analogiam*.²²⁴

Jakákoliv učebnice trestního práva procesního neuvádí uspokojivější definici a ve většině odborných publikací se dočteme, že pojmem operativně pátracími prostředky, je myšlen souhrn opatření policejního orgánu uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy.

Operativně pátrací prostředky jsou podle trestního řádu:

- ❖ ***Předstíraný převod § 158c TrŘ.***
- ❖ ***Sledování osob a věcí § 158d TrŘ.***
- ❖ ***Použití agenta § 158c TrŘ.***

Operativně pátrací prostředky jsou v trestním řádu upraveny v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, lze je však použít i po jeho zahájení ve fázi vyšetřování, ale i po podání obžaloby v řízení před soudem, pokud v této fázi o jejich použití rozhodne předseda senátu soudu prvního stupně.²²⁵

V ustanovení § 158b TrŘ., jsou dále upraveny a vyjádřeny základní zásady a podmínky použití operativně pátracích prostředků. V řízení o úmyslném trestném činu může operativní pátrací prostředky používat jen pověřený policejní orgán (více o tom bude pojednáno ve zvláštní části této práce). Oprávněnými útvary k využití operativně pátracích prostředků jsou všechny útvary Služby

²²⁴ **Per analogiam** - spočívá v tom, že se na skutkovou podstatu konkrétním zákonem neřešenou vztáhne analogicky ustanovení tohoto zákona upravujícího skutkovou podstatu podobnou.

²²⁵ ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1632-1633.

kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky. Klíčovými útvary PČR, které realizují vlastní operativně pátrací prostředky, jsou Útvary zvláštních činností a Útvar speciálních činností (dále jen UZČ) PČR. UZČ je v první řadě oprávněn k provádění sledování osob a věcí na celém území České republiky, provádí kvalifikované a technicky náročné úkoly v rámci sledování osob a věcí. Na sledování osob a věcí se podílí i jednotlivé operativní útvary SKPV v rámci jednotlivých krajských ředitelství.²²⁶

Bližší podmínky pro využití operativně pátracích prostředků a postup jejich aplikace je upraven v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 15/2016, *O operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin*. Co se týká jednotlivých operativně pátracích prostředků, jako je Předstíraný převod dle ust. § 158c TrŘ., je k tomuto vytvořen *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 197/2008.*, ke Sledování osob a věcí, dle ust. § 158d TrŘ. je vytvořen *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 209/2008.* Použití agenta dle ust. § 158e TrŘ. je vytvořen *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 194/2008.* Uvedené vnitřní předpisy, upravují podrobnější postup v rámci používání a využívání operativně pátracích prostředků. Hlavním vnitřním předpisem je v této věci *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013 O plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, kterým se upravuje věcná a místní příslušnost v rámci trestního řízení, tato bude vysvětlena ve zvláštní části této práce.*

Od roku 2012 je k použití agenta oprávněn i Útvar speciálních operací Generální inspekce bezpečnostních sborů, který rovněž provádí využití operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků tzv. zkouškou spolehlivosti.²²⁷

Pro použití operativně pátracích prostředků jsou stanoveny celkem čtyři obecné podmínky:

- 1) Operativně pátrací prostředky mohou být použity pouze v trestním řízení vedeném pro úmyslný trestní čin.**

²²⁶CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestní řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty. 1 vydání.* vyd.Praha: VŠFS, 2018. ISBN: 978-80-7408-175-0. s. 154.

²²⁷ Zákon č. 341/2011 Sb., O Generální inspekci bezpečnostních sborů ust. § 43

- 2) Jejich použití musí být zaměřeno výhradně k získání skutečností důležitých pouze pro trestní řízení viz ust. § 158b odst. 2 TrŘ.
- 3) Při použití operativně pátracích prostředků se uplatní zásada subsidiarity, tj. operativně pátrací prostředky je možno použít pouze tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinými prostředky nebo jen s velkými obtížemi ust. § 158b odst. 2 TrŘ. Policejní orgán je ze zákona povinen zvážit jiné možnosti opatření důkazů před volbou použití operativně pátracích prostředků, aby tak minimalizoval zásahy do práv a svobod člověka.
- 4) Při použití operativně pátracích prostředků je uplatňována zásada přiměřenosti, respektive minimalizace, kdy použití operativně pátracích prostředků může omezit práva svobody osob pouze v nezbytně nutné míře, a to jak z pohledu intenzity zásahu, tak z pohledu délky trvání tohoto zásahu.²²⁸

Co se týká samotných operativně pátracích prostředků, je nutné si v první řadě uvědomit jejich historický aspekt. Operativně pátrací prostředky byly, jak je známe dnes, reglementovány do trestního řádu až po novelizaci trestního řádu zákonem č. 265/2001 s účinností od 01. 01. 2002., do té doby byly pouze součástí zákona o Policii České republiky č 283/1991 Sb. Ale z tohoto zákona byly převzaty pouze tři, zbytek zůstal v zákoně o Policii České republiky.

Zastávám názor, že díky tomu, že jsou operativně pátrací prostředky vymezeny zákonem, je lepší přehled o činnosti orgánu činného v trestním řízení, který využívá operativně pátracích prostředků v rámci získávání informací v souvislosti s trestnou činností. Jedná se o informace, které jsou často zásadní pro usvědčení pachatele/lů protiprávních jednání. Neboť k povolení využití některého z operativně pátracího prostředku je potřeba písemného souhlasu státního zástupce nebo dokonce soudce. Tím automaticky dochází k doзору, nad využitím operativně pátracích

²²⁸DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1171.

prostředků, a zároveň se eliminuje riziko, jejich zneužití k jiným účelům, než k jakému jsou určeny.²²⁹

Aby mohl být vůbec operativní prostředek uskutečněn, např. předstíraný převod, je zapotřebí využití prostředků k uskutečnění takového úkonu ze zvláštních finančních prostředků, které jsou naopak součástí z.č. 273/2008 Sb., Zákon o Policii. Proto hlavním subsidiárním prostředkem pro zdárné použití opravně pátracího prostředku jsou podpůrné operativně pátrací prostředky dle zákona č. 273/2008 Sb.²³⁰

Ikdyž jsou trestním právem procesním vymezeny, jako součást dokazování v trestním řízení, přikláním se k názoru prof. JUDr. Dagmar Císařové, DrSc., která operativně pátrací prostředky nepovažuje, za důkazní prostředek pokud, nejsou splněny určité podmínky. Aby mohla být splněna podmínka některého z operativně pátracích prostředků a tento byl použit jako důkaz, musí být z jeho výstupu vyhotoven protokol, který musí splňovat náležitosti dle ust. § 55 TrŘ. Jakmile je tento protokol vyhotoven, může být použit jako listinný důkaz dle ust. § 112 odst. 2 TrŘ, který je přečten u hlavního líčení nebo je poskytnut k seznámení. Proto musí být kladen velký důraz na preciznost vyhotovování protokolu souvisejícího s operativně pátracím prostředkem. Co se týče samotné protokolace operativně pátracího prostředku, jedná se o sekundární činnost z hlediska procesuálního, která velmi časově i obsahově vyčerpává osobu pověřenou tímto úkonem. V současné době, kdy výtčobytky této doby jsou přenášeny do procesních postupů, jsem toho názoru, že v některých případech by mohlo být od písemné kompletní protokolace upuštěno, a postačovala by jiná modernější alternativa tohoto výstupu. Z praxe již známe, že se hojně využívají nahrávky chytrých zařízení, které jsou, co se týče kvality, na vysoké úrovni. Proto se domnívám, že např. ke zvukové nahrávce nebo kamerovému záznamu by stačilo poznačit pouze obligatorní věci, jako jsou místo, čas pořízení, kdo jej pořídil atd.²³¹

V případě, že protokolace o provedeném úkonu, tj. přepisu zvukového záznamu, či kamerového záznamu musí být v této věci doslovná a přesná

²²⁹Vlastní názor autora

²³⁰Vlastní názor autora

²³¹Vlastní zkušenost a znalosti autora.

dochází ale i k situacím, kdy mohou nastat nějaké nesrovnalosti ve formulaci v přepisu a popisu, pak může nastat, že takový protokol, který měl sloužit, jako důkaz bude sloužit jako „in dubio pro reo“.²³²

Usnesením Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 1638/14 ze dne 12. 11. 2014, je o operativně pátracích prostředcích dovozeno, že použít operativně pátrací techniky a opatření důkazů o trestné činnosti je možné jen tehdy, pokud již z jiných skutečností a indicií vyplývá podezření o páchání konkrétní trestné činnosti určitou osobou nebo osobami.²³³

9.1. Předstíraný převod § 158c TrŘ

Předstíraným převodem ve smyslu ustanovení § 158c TrŘ., rozumíme **„předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, jejíž držení je nepřípustné, dále věci, která pochází z trestného činu nebo je ke spáchání trestného činu určena.“**

Předstíraný převod lze uskutečnit pouze po předchozím písemném povolení státního zástupce, s výjimkou případů, kdy provedení předstíraného převodu nesnese odkladu. V takovém případě může policejní orgán předstíraný převod provést i bez povolení, je však povinen o povolení bezodkladně a dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. O předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci.²³⁴

Věci, k jejichž držení je třeba zvláštní povolení. *Věcmi, k jejichž držení je třeba zvláštní povolení,* jsou věci, k jejichž nabytí, držení, ale i nakládání s nimi, je nutný souhlas, průkaz nebo jiný úkon mající charakter povolení. Takovými věcmi jsou zejména omamné a psychotropní látky, prekursory sloužící k jejich

²³²**In dubio pro reo.** V doslovném překladu – v pochybnostech ve prospěch obviněného. Jedna ze základních zásad trestního práva, v českém právu

²³³Usnesením Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 1638/14 ze dne 12.11.2014

²³⁴DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1171

výrobě a jedy. Další skupinu věcí, k jejichž držení je třeba zvláštního povolení tvoří radioaktivní materiály, střelné zbraně a střelivo, výbušniny, vojenský materiál. Můžeme sem zahrnout i látky jako jsou některá léčiva, látky s hormonálním a anabolickým účinkem, ale také nejrůznější věci mající charakter muzejní povahy, s nimiž nelze libovolně nakládat, zejména je vyvážet do zahraničí apod.²³⁵ Dále jsou to **věci, jejichž držení je nepřipustné.** *Věcmi, jejichž držení je nepřipustné,* se rozumí věci, jež ve své podstatě nemohou a ani nesmějí být předmětem vlastnických vztahů, ale ani držby, jde např. o zakázané zbraně a střelivo, zakázanou vojenskou munici, některé druhy výbušnin a některé druhy radioaktivních materiálů.²³⁶

Jak již zde bylo zmíněno, k provedení předstíraného převodu je zapotřebí předchozího písemného povolení státního zástupce. Povolení se vydává formou opatření, nikoliv rozhodnutí, nelze tudíž proti němu podat opravný prostředek a povolení nemusí být doručováno! Předstíraný převod můžeme považovat za neodkladný a neopakovatelný úkon, ale zákon vyžaduje jeho písemnou formu, proto povolení nelze nahradit jinak např. telefonicky. Každopádně v úvahu přichází v současné době forma elektronická, kdy podpis je elektronický, ale je potřeba mít v patrnosti, že veškerá činnost týkající se přípravy a realizace operativně pátracích prostředků podléhá stupni utajení, a proto ani tento způsob doručování nebude tak často využit.²³⁷

Při vydávání předchozího povolení cestou státního zastupitelství k provedení předstíraného převodu, tento musí vyházet ze znalosti skutkového stavu, kterému předchází prostudování spisového materiálu. V ojedinělých případech, ale lze vydat povolení k vydání předstíraného převodu na základě informací od policejního orgánu. Zároveň musí státní zástupce dbát na to, aby provedením předstíraného převodu nedošlo k nepřipustnému zásahu do práv a svobod osob, vůči nimž má úkon směřovat, zejména aby nebyly podněcovány

²³⁵Tamtéž s. 1172-1173.

²³⁶DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1172-1173.

²³⁷Tamtéž. s. 1173.

k trestné činnosti, kterou dosud nepřipravovali, ani se o ni nepokusili. Státní zástupce dbá, aby nedošlo provedením úkonu k nepřípustné provokaci.²³⁸

Předstíraný převod, lze provést i bez předchozího povolení státního zástupce a to v případě, kdy provedení tohoto úkonu nesnese odkladu. To znamená, že v případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení např., kdy by zájemce o nákup zbraní, omamných a psychotropních látek si tyto mohl opatřit jinde, nebo držitel takových věcí by zboží prodal někomu jinému. Jestliže by nastala taková situace, policejní orgán převod provede, má však za povinnost bezodkladně a dodatečně požádat státního zástupce o povolení. Takto provedený úkon je ze strany státního zástupce přezkoumán, zejména proč věc nesnesla odkladu. Nejistí-li státní zástupce na provedeném úkonu pochybení, vydá do 48 hodin dodatečné povolení k provedení předstíraného převodu. Je potřeba si uvědomit a mít na mysli, že lhůta 48 hodin se počítá od chvíle, kdy policejní orgán požádá o dodatečné povolení a povolení v této lhůtě musí být policejnímu orgánu také doručeno.²³⁹

Pokud ale policejní orgán nedodrží povolení ve stanovené lhůtě, která je dána zákonem, tj. 48 hodin, je povinen všechny související úkony spojeny s předstíraným převodem ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Provedení předstíraného převodu musí být řádně zadokumentováno, kdy zadokumentování je dáno sepsáním záznamu dle ust. § 158c odst. 4 TrŘ., který do 48 hodin, musí policejní orgán doručit státnímu zástupci. Předstíraný převod a okolnosti, které tím byly provedeny, jsou předmětem dokazování důkazními prostředky zakotvenými v trestním řádu podle hlavy 5 o dokazování. V případě, že o předstíraném převodu neexistuje žádný záznam a není k dispozici ani jiný dokumentační prostředek, je nezbytné, aby osoby, které operativně pátrací prostředek používaly, byly vyslechnuty jako svědci, v případě potřeby i jako utajení svědci.²⁴⁰

²³⁸CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestní řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty. 1 vydání.* Praha: VŠFS, 2018., ISBN: 978-80-7408-175-0. s. 155.

²³⁹CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestní řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty. 1 vydání.* Praha: VŠFS, 2018., ISBN: 978-80-7408-175-0. s. 155.

²⁴⁰ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář, 7. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0,, s. 1997-1998.

U operativně pátracího prostředku, kterým je předstíraný převod může dojít ze strany policejních orgánů k nepřipustné provokaci. V minulosti již k takovým excesům došlo, a bylo to konstatováno i rozhodnutím soudů.

Mezi takové rozhodnutí soudu, které konstatovalo, že se ve věci jedná o policejní provokaci je rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 06. 08.2002 vedené pod spisovou značkou 7 To 266/2002, kde se uvádí:

„1) Nezákonné jsou všechny zastřené policejní postupy podněcující určitou osobu ke spáchání trestného činu, tedy vyvolávající v ní úmysl spáchat trestný čin. Nepřipustné rovněž je, aby policisté aktivně vytvářeli podmínky k tomu, aby jimi vytipovaná osoba uskutečnila svůj úmysl trestný čin spáchat, pokud aktivně policie nepředcházela jednání uvedené osoby, jimž tento úmysl navenek demonstrovala.

2) Pokud policie iniciuje nebo podněcuje spáchání trestného činu, jde o postup protizákonný, který je v rozporu i s mezinárodními úmluvami, jimiž je Česká republika vázána, a je popřením práva na spravedlivý proces. Důkazy o vině pachatele trestného činu opatřené za těchto okolností jsou proti němu procesně nepoužitelné. Za trestný čin vyprovokovaný policií nelze tedy jeho pachatele odsoudit.

O policejní provokaci nejde, když je skrytá policejní aktivita pouze reakcí na jednání pachatele, jenž je schopen čin spáchat nezávisle i bez přispění ze strany policie, projevil úmysl čin spáchat a tento svůj úmysl začal naplňovat. Policie proto může zastřeným způsobem reagovat na situaci, kdy podezřelá osoba má již v úmyslu spáchat určitý trestný čin. Policejní aktivity přitom musí primárně směřovat k zadokumentování takového trestněprávně postižitelného jednání, k opatření důkazů o něm a k zabránění následkům, které jsou jim sledovány.“²⁴¹

9.2. Sledování osob a věcí § 158d TrŘ

Druhým operativně pátracím prostředkem, jehož prostřednictvím se získávají poznatky o osobách a věcech důležitých pro trestní řízení je sledování

²⁴¹Justice.cz. Městský soud v Praze. Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 06. 08.2002, sp. zn. 7 To 266/2002. [online]. [cit. 10.02.2024]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/mestsky-soud-v-praze>.

osob a věci, které je zakotveno v trestním řádu v § 158d TrŘ. Sledování osoby a věci probíhá utajovaným způsobem za pomoci technických nebo jiných prostředků, kdy jeho podstatou je pátrání. Řadí se mezi nejstarší operativně pátrací prostředky. Trestní řád rozlišuje sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, a sledování, kterým má být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovaných v soukromí za použití technických prostředků.²⁴²

Ke sledování osob a věcí je obecně důležité poznamenat, že při realizaci úkonu je nezbytně nutné respektovat ochranu nerušené komunikace mezi obviněným a obhájcem, tedy v případě, kdy při realizaci sledování policejní orgán zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen případný záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít ust. § 158d odst. 1 TrŘ.²⁴³

Zákonodárce sledování osob a věcí rozdělil do tří typů: z hlediska forem a metod, z hlediska prostředků dokumentace a z hlediska povolovacího procesu, který odpovídá přímo úměrně zásahu do osobnostních práv a svobod sledovaného konkrétně se jedná o tyto **tři typy**:

1. **Prvním typem** sledování podle ust. § 158d odst. 1 TrŘ. je tzv. *obecné sledování osob a věcí podle prvního odstavce*, aniž by o něm byly pořizovány záznamy uvedené v odstavci 2 nebo aniž by šlo o případy upravené v odstavci 3 (odstavec 1 upravuje i obecné podmínky a charakteristiku sledování). Dále tento typ nepodléhá žádnému povolení a uskutečňuje se na žádost příslušného policejního orgánu, provádí jej policejní orgán sám, nebo k jeho realizaci využije oprávněný útvar. Z povahy věci lze konstatovat, že takto získané poznatky budou spíše využity v rámci operativní činnosti.²⁴⁴

²⁴²JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání*. vyd. Praha:Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3, s. 500.

²⁴³DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1174-1175.

²⁴⁴DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1175-1176.

2. Druhým typem sledování podle ust. § 158d odst. 2 TrŘ. je ten při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy ve smyslu § 158b odst. 3, tedy záznamy pomocí technického zařízení o průběhu samotného úkonu, tj. v průběhu jeho provádění (arg. „...při kterém...“), a proto za takový záznam nelze považovat pozdější úřední záznam policisty, který úkon provedl.²⁴⁵ Jelikož tento typ sledování může zasáhnout do základních práv a svobod člověka, je to podmíněno předchozím písemným povolením příslušného státního zástupce. Povolení státního zástupce má formu opatření, tedy nelze proti němu podat stížnost a opatření se nedoručuje. Sledování v tomto případě bude prováděno prakticky stejně jako v předchozím případě a stejnými útvary, avšak s tím rozdílem, že při něm bude použito nejrůznějších technických prostředků k dokumentaci a pořizování zvukových záznamů. Půjde tedy hlavně o skryté magnetofony, diktafony, odposlechy, skryté foto zařízení, minikamery apod. Záznamy svědčící o zvukové komunikaci sledované osoby s jinou osobou na konkrétním místě, případně záznamy zachycující sledovanou osobu či sledovanou věc v určitém okamžiku na konkrétním místě tak, aby bylo možno se zrakem přesvědčit o podobě či pohybu této osoby nebo manipulaci se sledovanou věcí, budou za splnění podmínek dle ust. § 158d odst. 7 TrŘ. sloužit jako důkaz.²⁴⁶

3. Třetím typem sledování osob a věcí představuje nejcitlivější zásah do práv a svobod, a proto pro jeho povolení platí nejpřísnější povolovací režim upravený v ust. § 158d odst. 3 TrŘ. Jedná se o typ sledování, který je možný realizovat na základě předchozího písemného povolení státního soudu, a to vzhledem k tomu, že jeho prostřednictvím je zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství, zjišťování obsahu jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků. V rámci tohoto typu sledování může být realizován i vstup do

²⁴⁵Tamtéž s. 1175-1176.

²⁴⁶DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1175-1180.

obydlí za účelem umístění technických prostředků ke sledování osob a věcí. Při tomto vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.²⁴⁷

V případě ustanovení § 158d odst. 3 TrŘ. je přípustné na základě povolení soudu i prolomení listovního tajemství, případně tajemství obsahu jiných písemností a záznamů uchovaných v soukromí. V tomto případě se totiž naráží na ochranu listovního tajemství, která je deklarována čl. 13 Listiny základních práv a svobod: „*Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou nebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jinými podobnými zařízeními.*“²⁴⁸

V rámci sledování osoba věcí, může nastat situace, kdy se sledováním vysloveně souhlasí osoba, do jejíž práv a svobod má být sledováním zasahováno. V tomto případě nebude nutné žádat o povolení ani soudce, ani státního zástupce, neboť osoba dobrovolně svolila, aby bylo zasaženo do jejich práv a svobod. Nejčastějšími případy, kdy je takto postupováno, je v souvislosti s vydíráním, únosem nebo vymáháním tzv. výpalného. Pokud nastane situace, že osoba, která se sledováním souhlasila, tento souhlas dodatečně odvolala, sledování se v takovém případě neprodleně ukončí. Souhlas dotčená osoba může kdykoliv dodatečně odvolat, v tom případě musí být sledování ihned zastaveno.²⁴⁹

Aby výsledek sledování mohl být v trestním řízení použit jako důkaz, je zapotřebí o provedeném sledování vyhotovit protokol a připojit zvukový nebo obrazový záznam o sledování osoby a věci. Protokol musí obsahovat kromě obecných náležitostí, které uvádí § 55 a 55a TrŘ. také vymezení doby sledování,

²⁴⁷Tamtéž. s. 1175-1180.

²⁴⁸Psp.cz *Listina základních lidských práv a svobod*. [online]. [cit. 15. 02. 2024]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

²⁴⁹DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1177.

místo, kde bylo sledování realizováno, druh prováděného záznamu a popis činností sledované osoby v okamžiku pořízeného záznamu nebo polohy sledované věci. Podle potřeby je možné protokol zpracovat i bez uvedení skutečné totožnosti policejních orgánů, které sledování prováděly. V případě, že sledováním nebyly zjištěny žádné skutečnosti důležité pro trestní řízení, záznam musí být předepsaným způsobem zničen. O zničení je nutné sepsat protokol.²⁵⁰

9.3. Použití agenta § 158e TrŘ

Posledním z operativně pátracích prostředků zavedených do trestního řádu novelou v roce 2001 je použití agenta, jehož využití je z pohledu právního, a taktického, nejsložitější na utajení. Pokud se ohlédneme do historie, byl institut agenta, zaveden do našeho právního řádu novelou zákona o policii z roku 1995. Tato původní právní úprava má s úpravou současnou již málo společného.²⁵¹

Kde se hovoří o agentovi ve smyslu trestního řádu, půjde vždy a výhradně o příslušníka Policie ČR nebo příslušníka Generální inspekce bezpečnostních sborů (zkouška spolehlivosti). Agent ze své funkce plní úkoly, které mu ukládá řídicí policejní orgán. V trestním řádu je uvedeno, že agent zpravidla vystupuje se zastíráním skutečného účelu své činnosti, avšak v aplikační praxi je více než jasné, že tomu tak bude vždy. K použití agenta, jeho přípravě nebo k jeho ochraně je v případě nutnosti možné vytvořit legendu o jiné osobní totožnosti, a údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systému. Tento postup podléhá utajení a v souladu se zákonem o policii č. 273/2008 Sb., Zákon o Policii České republiky, kde jsou k tomu využity podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou krycí doklady, krycí prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky.²⁵² Úpravou podpůrných operativně pátracích prostředků je dána povinnost orgánů veřejné správy k součinnosti, avšak pro

²⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2016-2017.

²⁵¹ DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: WoltersKluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1180-1181.

²⁵² Zákon č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky s komentářem k § 74,75,76, 77

potřeby agenta je tato povinnost orgánů veřejné správy obecně upravena i v trestním řádu (§ 158e odst. 3 TrŘ.).²⁵³

Podle odstavce 1 uvedeného paragrafu trestního řádu, lze použít pouze v trestním řízení vedeném pro zločin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, dále pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, dále pro skupinu trestných činů v trestním řádu taxativně vyjmenovaných a pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je

Česká republika vázána.²⁵⁴ Trestní řád taxativně vyjmenovává použití agenta pokud je vedeno trestní řízení pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku.²⁵⁵

Agent při své činnosti dodržuje zásadu přiměřenosti, respektive zdrženlivosti, kterou uvádí věta první § 158e odst. 6 TrŘ., která agentovi ukládá povinnost při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech. Jiné povinnosti podle zvláštního zákona upravujícího postavení příslušníků Policie České republiky nebo podle zvláštního zákona upravujícího postavení příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů nemá²⁵⁶. Zákon zde tedy připouští zásah do práv jiných osob než těch, proti kterým je agent

²⁵³DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1180-1181.

²⁵⁴DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1181-1182

²⁵⁵DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7 s. 1181-1182.

²⁵⁶DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1182-1183.

nasazen. Jestliže v rámci použití agenta, při kterém se zasahuje do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo má-li být zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, je povinen policejní orgán zajistit předchozí písemné povolení soudce, shodně jako u sledování podle § 158d odst. 3 TrŘ. Pořízení takovýchto záznamů v rámci uvedeného jakožto důkazu, je podmíněno nutností připojit požadovaný protokol, který bude obsahovat náležitosti podle § 55a TrŘ. Informace získané činností agenta jsou využitelné především v operativně pátrací činnosti. Pokud by ale měly být využity jako důkaz v trestním řízení, je třeba je dokazovat pomocí důkazních prostředků zakotvených v trestním řádu. Agent je bez povolení oprávněn pořizovat zvukové a obrazové nebo jiné záznamy. Stejně tak může bez povolení státního zástupce provést předstíraný převod, ze kterého pořídí záznam, který je potřebné doplnit protokolem, který bude mít náležitosti podle § 55, § 55 odst. 2 TrŘ, pro případ, že by jej bylo třeba vyslechnout jako svědka. Výslech agenta jako svědka by měl být zcela výjimečný, pokud by byl tedy nezbytný, pak by se prováděl jako výslech utajeného svědka.²⁵⁷

V případě s organizovanou zločineckou skupinou upravuje trestní zákoník v ust. § 363 TrZ, beztrestnost agenta, jehož úkolem je odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Beztrestnost agenta vychází zejména z potřeby jeho zapojení do činnosti zločinecké skupiny, do které je agent zaveden v zájmu rozkrytí této zločinecké skupiny a odhalení jejích zločineckých praktik. Policista, který v mezích dle § 158e TrŘ, působí jako agent, není trestně odpovědný pro trestný čin, účast na zločineckém spolčení podle § 361 odst. 1 TrZ a pro trestné činy taxativně uvedené v § 363 odst. 2 TrZ. Je třeba si ale uvědomit, že beztrestnost agenta se nevztahuje na založení a zosnování organizované zločinecké skupiny nebo organizované skupiny § 363 odst. 3 TrZ, což je ustanovení reagující na požadavek vyrovnat se při nasazení agenta tzv. policejní provokaci. Beztrestnost agenta se nevztahuje ani na jiné trestné činy, kterých se dopustil v rámci své činnosti a které nezapadají do výše

²⁵⁷ CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. PRAHA: VŠFS, 2018 ISBN 978-80-7408175-0, s. 162.

uvedených mezí. V takovém případě bude však možné a zpravidla i žádoucí, pokud to bude v rámci plnění úkolů agenta, aby byly tyto trestné činy posuzovány podle ustanovení o krajní nouzi, kdy na straně jedné vážíme nebezpečí z prozrazení agenta a na druhé straně závažnost a povahu trestného činu.²⁵⁸

Co se týče samotného institutu agenta, je potřeba si zde uvést, že podle ust. § 158e odst. 4 TrŘ. použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce podávající návrh činný. V povolení musí být uveden účel použití a doba, po kterou bude agent použit, a údaje umožňující identifikaci agenta. Na základě nového návrhu obsahujícího vyhodnocení dosavadní činnosti agenta lze dobu povolení prodloužit, a to i opakovaně. Současně je státní zástupce povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje je povinen pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce, posuzovat a pominou-li důvody pro použití agenta, dá policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta. Policejní orgán je povinen předložit státnímu zástupci záznam o výsledku použití agenta.²⁵⁹

9.3.1. Výslech agenta - judikatura ESLP

Balancování na hraně a vyvstávající otázka, kdy se konečně na půdě ESLP v souvislosti s výslechy svědků objeví kauza, která bude postavena na výpovědi od agenta, který je policistou, a tento vzhledem k výkonu a zařazení musí zůstat v utajení i v řízení před soudem. Bylo otázkou, kdy k takovému případu dojde a brzy se tak stalo. Jednalo se o věc Lüdi proti Švýcarsku, u kterého ESLP shledal porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle stěžovatele, byla v tomto případě veškerá obvinění na jeho osobu postavena pouze na základě zprávy agenta,

²⁵⁸ CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. PRAHA: VŠFS, 2018 ISBN 978-80-7408175-0, s. 163.

²⁵⁹ DRAŠTÍK, Antonín a Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář*, 1. vydání, vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. s. 1182-1183.

který byl v utajení, kdy tento pořídil jako usvědčující materiály záznamy o telefonních hovorech mezi stěžovatelem a tímto agentem, který vystupoval jako zájemce o návykové látky. Jelikož v žádném stádiu trestního stíhání neměl obžalovaný možnost agenta vyslechnout nebo nechat vyslechnout, dále z konstatování ESLP bylo zjištěno také pochybení, že neproběhlo řádné předvolání agenta, neboť důvodem byla, stranou uváděna utajenost agenta s možným rizikem jeho vyzrazení, protože probíhalo další rozkrývání trestné činnosti v souvislosti s drogovou scénou. Tohle zabránilo soudu si utvořit vlastní názor o důvěryhodnosti takového svědka, kdy přitom svědek byl osobou ve služebním poměru, jehož zařazení bylo vyšetřujícímu soudci známo a obžalovaný se, se svědkem také určitý čas setkával (jednalo se o schůzky za účelem realizace drogového obchodu), tudíž minimálně znal fyzický vzhled onoho agenta, ale ne jeho skutečnou totožnost. Tudíž na podkladě zjištěných skutečností ESLP byl dostatečně odůvodněn závěr, kdy shledal utajení svědka i v řízení před soudem, stejně jako nemožnost jej vyslechnout jako porušující čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a stížnost jako oprávněnou. Zde je názorný příklad zásady *in dubio pro éro*²⁶⁰

Aby nedocházelo již k dalším excesům a možným pochybením, jako jsou uvedeny na tomto názorném příkladu, je velmi důležité výslech agenta provádět stejným způsobem jako tzv. utajeného svědka, aby nadále nebyla krácena základní práva na spravedlivý proces, která garantuje ESLP v článku 6 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou jsme jako Česká republika vázání dodržovat.

²⁶⁰Rozsudek ESLP ze dne 15. června 1992, stížnost č. 12433/86 Lüdi proti Švýcarsku

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

10. Úvod ke zvláštní části

V obecné části této práce bylo popsáno dokazování v trestním řízení, jak po stránce historického vývoje na území České republiky, tak jeho změny až po současnost. Jelikož současná právní úprava, jak uvedeno, v jednotlivých kapitolách obecné části, zmiňuje termín „orgán činný v trestním řízení“, kterým je v tomto smyslu myšlena Policie České republiky, tak se ve zvláštní části budu zabývat její úlohou v rámci dokazování v trestním řízení a jejími rozdíly mezi jednotlivými útvary.

Široká veřejnost si pod pojmem Policie České republiky představí jedinou instituci, kterou již dále nerozlišuje a ve většině případů, ani netuší, že Policie České republiky je řízena a organizována v rámci trestního řízení kromě zákonem o služebním poměru zákon č. 361/2003 Sb., *O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, také zákonem č. 273/2008 Sb., *Zákon o policii*. Kromě těchto uvedených hlavních právních předpisů je činnost Policie České republiky v rámci trestního řízení usměrňována a koordinována dalšími vnitřními předpisy, jako jsou pokyny, rozkazy, nařízení, vyhlášky. Z obecné povahy věci je známo, že ne na každou činnost, kterou policie koná, je vypracován pokyn, který je závazným pravidlem, jak danou činnost provádět, aby byla po legislativní stránce správně provedena a bylo dodrženo *de lege lata*.

Jelikož je tato práce zaměřena na dokazování v trestním řízení, tak i na problematiku samotného trestního řízení a plnění úkolů spojených v trestním řízení je vydán pokyn policejního prezidenta č. 103/2013 Sb., *Pokyn policejního prezidenta o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení*. V tomto pokynu jsou uvedeny podstatné skutečnosti, terminologie a okolnosti v rámci trestního řízení, kterými se Policie České republiky řídí. Na základě tohoto pokynu, byl vytvořen např. *Pokyn ředitele Krajského ředitelství policie Zlínského kraje ze dne 8. října 2013 k dílčí úpravě věcné příslušnosti v trestním řízení v rámci výjezdových skupin č. 103/2013 Sb.*, nebo *Pokyn ředitele Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje ze dne 10. října 2013, kterým se stanoví dílčí úprava věcné příslušnosti policejních orgánů č. 93/2013 Sb.*, kde je upravena tzv. věcná příslušnost, kdo bude konat trestní řízení v dané věci a s tím související postup dokazování v trestním řízení.

Tyto vnitřní předpisy jsou subsidiaritou, která napomáhá lépe rozčlenit postupy v rámci trestního řízení. Určují kdo, kde a jak bude v rámci trestního postupovat a co je rozhodující pro daný postup.

11. Věcná příslušnost konat trestní řízení

Abychom dokázali pochopit samotnou podstatu a oprávněnost postupu dokazování v trestním řízení orgánu činného, kterým je Policie České republiky, tak si musíme prvně vysvětlit, kdo je oprávněn věcně příslušný ve věci konat trestní řízení, se kterým následně souvisí dokazování a využívání jednotlivých metod v rámci dokazování ať už se jedná o operativně pátrací prostředky nebo tzv. zvláštní způsoby dokazování.

V rámci věcné příslušnosti se nebude jednat o nic jiného než o to, kdo z útvaru policie provádět ve věci trestní řízení. Věcná příslušnost, která tzv. přerozděluje konání v trestním řízení je uvedena v *Pokynu policejního prezidenta o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení č. 103/2013, ČÁST DRUHÁ, Příslušnost, Hlava I.* Zde tvůrce uvedeného vnitřního právního předpisu uvádí, kdo a proč bude věcně příslušný ve věci konat trestní řízení. Toto přerozdělení, je dáno buď, spodní hranicí trestu odnětí svobody, anebo skutkovou podstatou trestného činu a soudu, který bude ve věci následně rozhodovat, zda to bude soud okresní nebo krajský. To znamená, že například základní článek, kterým je jakékoliv obvodní nebo místní oddělení policie nepovede trestní řízení např., ve věci vraždy, kuplířství, účasti na organizované skupině, znásilnění, atd. Podobně bychom mohli vyjmenovat veškeré přečiny a zločiny nebo provinění, které základní organizační články nemohou dle věcné příslušnosti provádět.²⁶¹

11.1. Rozdělení věcné příslušnosti

I. Policisté zařazení v rámci Územních odborů krajských ředitelství a obvodních a městských ředitelství:

1. **Obvodní a místní oddělení** – je pověřeno šetřením a prověřováním trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní

²⁶¹Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení

hranice nepřevyšuje 3 roky, a které nespádají do příslušnosti jiných organizačních článků územního odboru (pokud není rozhodnuto jinak)

2. **Dopravní inspektoráty** – je pověřeno šetřením a prověřováním trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky, spáchaných porušením právního předpisu (Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, zákon o silničním provozu).
3. **Oddělení (odborů) obecné kriminality, oddělení (odborů) hospodářské kriminality a oddělení (odborů) analytiky a kybernetické kriminality** - vede vyšetřování trestných činů, o kterých v prvním stupni koná řízení okresní soud, a je též pověřeno šetřením a prověřováním trestných činů, pokud jim byly oznámeny a pokud u nich zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 3 roky, které samy odhalí, které jim byly předány z důvodu věcné a místní příslušnosti, které jimi byly převzaty rozhodnutím vedoucího pracovníka, které jim byly přikázány rozhodnutím nadřízeného vedoucího pracovníka, nebo státního zástupce, nebo pokud jde o níže uvedené případy: sebevraždy, nálezy neznámých mrtvol, úmrtí za podezřelých okolností, trestné činy související s extrémismem nebo terorismem, s ochranou práv duševního vlastnictví, jejichž předmětem útoku je životní prostředí, trestných činů proti měně a platebním prostředkům s výjimkou trestného činu podle ust. § 234 odst. 1 TrZ²⁶².

II. Policejní orgány krajských ředitelství

1. **Policejních orgány krajských ředitelství** – vedou šetření a prověřování trestných činů, o kterých v prvním stupni koná řízení krajský soud, a u 7. oddělení odboru obecné kriminality Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy i okresní soud (další podmínky jsou obdobné jako u článku

²⁶²Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení

Územních odborů). Jde-li o kybernetickou kriminalitu v případě, když s ohledem zejména na závažnost jednání, skutkovou, právní či důkazní složitost anebo s ohledem na jiné relevantní okolnosti případu rozhodnou o převzetí věci jinak věcně a místně příslušného policejního orgánu. Jde-li o trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 a 217 trestního zákoníku), jestliže zdrojovým trestným činem je jejich vlastní samostatné odhalení, nebo jim byly předány.²⁶³

- 2. Oddělení dopravních nehod odboru služby dopravní policie Krajského ředitelství policie hl. města Prahy-** má v kompetenci šetření a prověřování trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky, spáchaný porušením právního předpisu (Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, zákon o silničním provozu).²⁶⁴
- 3. Dálniční oddělení –** provádí šetření a prověřování trestných činů v územní příslušnosti stanovené interním aktem řízení (Pokyn policejního prezidenta č. 300/2020, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu), na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky, a které nespádají do příslušnosti jiných organizačních článků krajského ředitelství.²⁶⁵
- 4. Oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, oddělení pobytových agend, oddělení dokladů a specializovaných činností a oddělení dokumentace odboru cizinecké policie -** šetří a prověřuje trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky, spáchaných v souvislosti s porušením pobytového režimu cizinců na území České republiky a napomáháním k neoprávněnému pobytu, s poškozením zařízení určených k vyznačení a

²⁶³Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, s. 9. čl. 5.

²⁶⁴ Tamtéž čl. 5

²⁶⁵ Tamtéž čl. 5

avizaci státních hranic a zařízení určených k zabránění nedovoleného překročení státní hranice, s přeshraniční trestnou činností, s organizováním, umožněním či napomáháním k nedovolenému překročení státní hranice nebo napomáhání s přepravou přes území České republiky po nedovoleném překročení státní hranice. S přeshraniční trestnou činností, s organizováním, umožněním či napomáháním k nedovolenému překročení státní hranice nebo napomáhání s přepravou přes území České republiky po nedovoleném překročení státní hranice.²⁶⁶

III. Policejní orgány služby kriminální policie a vyšetřování útvarů s celostátní působností

1. Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování

– se zabývá šetřením a vyšetřováním trestných činů jako je nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284, nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285TrZ, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné psychotropní látky a jedu podle § 286, šíření toxikomanie podle § 28, výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem podle § 288 trestního zákoníku a trestných činů spáchaných v souvislosti s těmito trestnými činy, o nichž bylo zjištěno, že byly spáchány jako organizovaná nebo pokračující trestná činnost, na území více krajských ředitelství, nebo s mezinárodním prvkem, s přihlédnutím k jejich rozsáhlosti a závažnosti a na základě rozhodnutí ředitele, nebo které byly přikázány na základě rozhodnutí nadřízeného vedoucího pracovníka nebo ředitele.²⁶⁷

²⁶⁶Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení

²⁶⁷Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení čl. 6

2. Národní centrály proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování – jsou pověřeny šetřením, prověřováním a vyšetřováním, úmyslných trestných činů, k **jejichž doзору je příslušné vrchní státní zastupitelství**, pokud k jejich šetření, prověřování a vyšetřování není určena příslušná Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě služby kriminální policie a vyšetřování v souladu s *§ 15 odst. 1 písm. a) až h) vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli*, nebo pokud v návaznosti na analogický postup státního zástupce a s ohledem na nižší míru skutkové, právní či důkazní složitosti nerozhodne o postoupení jinak věcně a místně příslušnému policejnímu orgánu.

Dále trestné činy v souvislosti s výkonem pravomoci senátorů, poslanců, členů vlády, prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, člena bankovní rady České národní banky, veřejného ochránce práv, soudců a státních zástupců, pokud s ohledem zejména na závažnost jednání, skutkovou, právní či důkazní jednoduchost, nebo s ohledem na jiné relevantní okolnosti případu nerozhodne o postoupení jinak věcně a místně příslušnému policejnímu orgánu, nebo po dohodě s ředitelem úřadu služby kriminální policie a vyšetřování předá policejnímu orgánu Policejního prezidia České republiky.

Trestné činy spáchané v souvislosti s výkonem pravomoci představitelů ústředních orgánů státní správy (v postavení ministra, náměstka ministra, vrchního ředitele sekce, ředitele úřadu a jeho zástupce), které odhalí vlastním šetřením, nebo jsou mu předány útvarem s územně vymezenou působností, nebo jiným útvarem s celostátní působností představitelů územní samosprávy krajů v postavení hejtmana nebo primátora hlavního města Prahy a jeho náměstka, které odhalí vlastním šetřením, nebo jsou mu předány útvarem s územně vymezenou působností, nebo jiným útvarem s celostátní působností.

Pokud s ohledem zejména na závažnost jednání, skutkovou, právní či důkazní jednoduchost, nebo s ohledem na jiné relevantní okolnosti

případu nerozhodne o postoupení jinak věcně a místně příslušnému policejnímu orgánu.

Dále trestnou činnost organizovaných zločineckých skupin § 361 TrZ, nebo zvláště závažných a organizovaně páchaných zločinů, zejména v oblasti násilných projevů, vydírání a nástražných výbušných systémů užitých proti životu, zdraví nebo majetku, nelegální migrace a obchodu s lidmi, proti měně a platebním prostředkům. Trestné činy, které převezme na základě rozhodnutí ředitele Národní centrály proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování po předchozím souhlasu věcně a místně příslušného policejního orgánu, nebo příkazem rozhodnutí nadřízeného vedoucího pracovníka nebo státního zástupce.²⁶⁸

3. Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě služby kriminální policie a vyšetřování – se zabývají trestnou činností ohrožující vzdušný dopravní prostředek, civilní plavidlo a pevnou plošinu, dále pak proti míru a válečným zločinům; v případě trestného činu porušení mezinárodních sankcí podle § 410 trestního zákoníku pouze, pokud je tento trestný čin spáchán ve spojení s trestnými činy, jejichž znakem je protiprávní jednání související se zbožím a technologiemi dvojího užití nebo s vojenským materiálem.

Trestné činy související s terorismem, k jejichž dozoru je příslušné státní zastupitelství ust. § 15 odst. 1 písm. h.) až j) vyhlášky č. 23/1994 Sb., pokud v návaznosti na analogický postup státního zástupce s ohledem na nižší míru skutkové, právní či důkazní složitosti nerozhodne o postoupení jinak věcně a místně příslušnému policejnímu orgánu.

Dále trestnou činnost organizovaných zločineckých skupin § 361 TrZ, nebo zvláště závažných a organizovaně páchaných zločinů v oblasti nedovoleného obchodování se zbraněmi, výbušninami, vojenským materiálem, zbožím a technologiemi dvojího užití, chemickými, biologickými, radioaktivními a ostatními vysoce nebezpečnými látkami,

²⁶⁸Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, s. 11-12, čl. 6.

terorismu a extrémismu, financování terorismu. Trestných činů páchaných formou kybernetických útoků, které mají povahu kybernetického bezpečnostního incidentu dle ust. § 7 odst. 2 zákona č. 181/2014, o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů, oznámených Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost, které se vyznačují zvláště sofistikovanými způsobem provedení nebo zvláště závažným následkem, trestných činů genocidum podle § 400 TrZ a útok proti lidskosti podle § 401 TrZ.²⁶⁹

Kromě uvedených organizačních článků, do rozdělení věcné a funkční příslušnosti patří ještě policejní orgány Policejního prezidia České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie a kontrolní orgány, které jsou v řízení příslušné, tím je Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Zde je přerozděleno, který útvar dle věcné příslušnosti podle zmíněného pokynu policejního prezidenta, koná ve věci trestní řízení. Záměrem ale není rozebírat, kdo a jaký trestný čin a který útvar může šetřit. Zde uvedený výčet je spíše pro pochopení a vysvětlení co přesně znamená pojem u orgánu činného v trestním řízení, kterým je Policie České republiky věcná příslušnost, podle které se vnitřně řídí v rámci trestního řízení a s tím souvisejícího dokazování. Samozřejmě se zde nemůžeme bavit o prvopočátku zjištění protiprávního jednání, neboť dle zákona je povinen, v případě zjištění protiprávního jednání toto přijmout jakýkoliv útvar či policista PČR. Proto by nyní mělo být jasné, že pokud se řekne „*policie šetří přečin krádeže*“, tak tuto problematiku v rámci trestního řízení a s tím souvisejícího dokazování bude zpravidla provádět základní článek policie, kterým je obvodní či místní oddělení Policie České republiky, pokud není odpovědným policistou rozhodnuto jinak (okresní pravidlo).

Ale to nemusí být pravidlem u trestných činů, kdy je věcná příslušnost specifikována již zmíněným pokynem policejního prezidenta, existují ještě nižší právní normativní akty, které jsou subsidiárně vytvořeny v rámci trestního řízení

²⁶⁹Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, s. 13, čl. 6.

na samotných organizačních článcích Policie České republiky (př. Krajské ředitelství Policie České republiky). Tyto tzv. nižší vnitřní předpisy, které například zmiňují výši způsobené škody, kterou pachatel svým jednáním způsobil poškozenému subjektu, jsou odvíjejícím se obecný pravidlem, které pak stanoví, kdo bude provádět, dané věci trestní řízení. Tím pádem výše způsobené škody a způsob provedení trestného činu dále stanoví, kdo bude ve věci příslušný konat trestní řízení a tím pádem i využívat např. zvláštní způsoby dokazování nebo operativně pátrací prostředky nebo podpůrné operativně pátrací prostředky.

12. Rozdíl mezi základním článkem a SKPV

Trestní řád stanoví postup v rámci dokazování v trestním řízení v hlavě páté, od § 89 – 118 TrŘ., kde je stanoveno, že dokazování provádí orgán činný v trestním řízení, kterým je majoritně Policie České republiky. V předešlé kapitole byla popsána tzv. věcná příslušnost policejního orgánu. Zde bych se rádr zaměřil spíše na rozdíly mezi základními články Policie České republiky (obvodní oddělení a místní oddělení) a službu kriminální policie a vyšetřování (dále jen SKPV), neboť není vždy pravidlem, že SKPV provádí výlučně prověřování trestných činů, jejichž hranice trestní sazby je nad 3 roky. Oba tyto články provádějí prověřování ve stejných trestných činech. Rozdíl mezi nimi tvoří možnosti v rámci prověřování.²⁷⁰ I tuto problematiku upravuje Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení.

12.1. Základní článek Policie České republiky

Základní článek Policie České republiky, provádí dokazování v rámci trestního řízení (jedná se o trestné činy, jejichž hranice trestní sazby nepřevyšuje 3 roky) a může v rámci dokazování v trestním řízení provádět:

- *výslech osoby podezřelé*
- *výslech obviněného*
- *výslech svědka*
- *přibrání znalce (znalecký posudek, odborné vyjádření)*
- *ohledání (místa, věci, osoby)*
- *vyžadovat výpis o uskutečněném telekomunikačním provozu § 88a, ale pouze v rámci ust. § 209 TrZ.*

²⁷⁰Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení

12.2. Služba kriminální policie a vyšetřování

Služba kriminální policie a vyšetřování (dále jen SKPV), provádí dokazování v rámci trestního řízení (jedná se o trestné činy, jejichž hranice trestní sazby převyšuje 3 roky dle pokynu policejního prezidenta 103/2013 Sb.), a může využívat tyto způsoby dokazování:

- *výslech osoby podezřelé, obviněného, svědka*
- *přibrání znalce (znalecký posudek, odborné vyjádření)*
- *ohledání (místa, věci, osoby)*
- *vyžadovat výpis o uskutečněném telekomunikačním provozu § 88a*
- *využívat některý ze zvláštních způsobů dokazování podle TrŘ. (konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, prověrka, prověrka na místě)*
- *využívat operativně pátrací prostředky (předstíraný převod, sledování osob a věcí, použití agenta – tyto jsou dány i trestní sazbou k určité trestné činnosti)*
- *využívat podpůrné pátrací prostředky dle z.č. 273/2008 Sb. (informátor, krycí doklady, krycí prostředky, zabezpečovací technika, zvláštní finanční prostředky.)²⁷¹*

12.3. Porovnání

Pokud porovnáme tyto dva útvary (základní článek a SKPV), je již na první pohled zřejmé, že SKPV může v rámci trestního řízení využívat více způsobů v dokazování než základní články Policie ČR. Jednak zde platí obecné pravidlo, které uvádí, že SKPV šetří sofistikovanou a více závažnou trestnou činnost než základní články a za druhé je to dáno i vnitřními předpisy, které do jisté míry tvoří hranici, přes kterou základní články nemohou.

Například využívání operativně pátracích prostředků v rámci dokazování v trestním řízení, tak samotné znění ust. § 158b TrŘ., které pojednává o operativně pátracích prostředcích a jejich způsobu využívání, tak v žádném ze

²⁷¹Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení

současných třech odstavců není uvedeno v základním znění, který útvar Policie České republiky může v rámci trestního řízení využívat těchto prostředků. V 1 odstavci § 158b TrŘ. věta první je uvedeno „jde-li o útvar Policie České republiky“, viz Kapitola Operativně pátrací prostředky. V plánované úpravě trestního řádu, je znění týkající útvaru Policie České republiky v rámci operativně pátracích prostředků, prozatím ponecháno v původním znění. Zde by ale mohlo být i zákonem upraveno, který organizační článek může či nemůže využívat tyto prostředky. V rámci dokazování by pak bylo zcela jasné, kdo důkaz provedl nebo obstaral.

Kromě komentáře je využití operativně pátracích prostředků, rovněž upraveno vnitřním předpisem Policie české republiky a to Pokynem policejního prezidenta č. 15/2016 o *operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmu a pracovních skupin*. V článku 2 tohoto pokynu je uvedeno, že využívání operativně pátracích prostředků, může používat oprávněný policista zařazený na článku služby kriminální policie a vyšetřování. Dalo by se říct že, zde schází už jen slovíčko „výhradně“.²⁷² Kromě uvedeného oprávnění, je nezbytné zmínit, že subsidiaritou k operativně pátracím prostředkům jsou **podpůrné operativně pátrací prostředky (informátor, krycí prostředky, krycí doklady, zvláštní finanční prostředky)**. Podle zákona č. 273/2008 Sb. Zákon o Policii České republiky. **Podpůrné operativně pátrací prostředky jsou instituty policejního práva, které nasazení operativně pátracích prostředků trestního řádu umožňují a podporují, než aby jejich bezprostředním účelem bylo opatření důkazu pro trestní řízení.**

I když se tyto prostředky mohou využívat i bez souvislosti s operativně pátracími prostředky, jejich využívání spadá výhradně do kompetence SKPV, neboť jsou užívány utajeným způsobem. A opět se dostáváme k tomu, že základní články jsou ochuzeny o využívání i těchto prostředků v rámci trestního řízení. Ze své praxe mohu s jistotou říci, že pokud by v rámci trestního řízení a odhalování pachatelů trestné činnosti mohly být využívány některé z podpůrné operativně pátracích prostředků, tak by se tímto způsobem výrazně zvedla,

²⁷² DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář.I.díl.* vyd.Praha: Walters Kluver 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.

objasněnost, a současně usnadnila činnost základních článků v rámci trestního řízení. To samé platí i o následném využívání některého z operativně pátracích prostředků.

V současné době nárůstu tzv. IT kriminality, která je rapidně na vzestupu oproti dřívějším rokům, kdy byly vydány různé vnitřní předpisy, které usměrňují postup v rámci trestního řízení. V době, kdy tyto předpisy byly vydány nebo vznikaly, slovo IT kriminalita, jako je „*phishing, smishing, vishing, M-platby, podvodné mobilní aplikace, podvodné inzeráty, podvodné investice do kryptoměny, zázračné zbohatnutí, láska přes internet atd.*“ byly buď v plenkách nebo ještě nebyly ani na světě. V první řadě, kam se poškození obracejí, je základní článek Policie České republiky, který provádí prvotní úkony, jako je podání vysvětlení atd. Následně opět, na základě výše způsobené škody či způsobu provedení je případ, který bude prověřován, dle věcné příslušnosti přidělen buď na základní článek nebo na příslušné pracoviště SKPV. Toto nepsané pravidlo bohužel platí na Územním odboru, kde v současné době pracuji v rámci celého kraje. I když, každá ze stran (vedení ÚO a vedení základního článku) tvrdí něco jiného, z vlastní zkušenosti vím, že přečiny týkající se „IT kriminality“ se škodou do 50 tisíc Kč ale i více zůstávají v rámci trestního řízení základního článku, který danou věc prověřuje. O tom, kdo vlastně povede trestní řízení a dokazování v něm, je na základě rozhodnutí oprávněného policisty, kterým obvykle bývá „odpovědný důstojník“²⁷³ v rámci příslušného územního odboru, kdy rozhodnutí není nijak upraveno žádným vnitřním předpisem ani žádným zákonným postupem. A zde se dle mého názoru střetávají dva protichůdné názory. Pokud tedy ve stejné skutkové podstatě přečinu nemají stejná pravidla ve způsobu dokazování, jak základní článek, který je velmi limitován tím, co může využít oproti SKPV, tak zde zastávám názor aby problematiku související s touto kriminalitou byla v kompetenci pouze SKPV. Proto je zmíněné přerozdělování absolutně nesmyslné a neuvážené. A nejde jen o zmiňovanou IT kriminalitu, ale komplexně o celý okruh trestné činnosti. Zde by

²⁷³ **Odpovědný důstojník** – policista v rámci příslušného organizačního článku (kpt, mjr, pplk, plk), který bývá vyčleněn v rámci dosahu a odpovědnosti, který rozhoduje o věcné a funkční příslušnosti

měl být vytvořen přesně daný postup, který bude usměrňovat, kdo a za jakých podmínek povede trestní řízení a dokazování v něm.

Na uvedených příkladech je vidět rozdílnost v rámci prověřování a možnosti obstarávání důkazních prostředků.

Příklady:

Příklad č. 1) Věc vedena na OOP Uherské Hradiště pod č. j. KRPZ-XXX/TČ-2023-151116, NP krádež zemního lana Huštěnovice. (§ 205/1a TrZ)

1.) NP v době od 08:00 hod. dne 02. 02. 2023 do 13:00 hod. dne 03. 02. 2023, na vlakové trati ve směru Staré Město – Huštěnovice, km. 182 – km 183, nezjištěným způsobem záložní lano, které následně odcizil. Jednalo se o 6 prutové (celkový průměr 25mm), bronzové, vysokonapěťové zemní lano, které bylo zálohou bez proudu, o délce 75 m, čímž vznikla společnosti Správa železnic, státní organizace, Dlážděná 1003/7 škoda ve výši 20000,- Kč.

2.) NP v době od 18:00 hod. dne 10. 02. 2023 do 12:00 hod. dne 11. 02. 2023, na vlakové trati ve směru Huštěnovice-Staré Město, km. 183 – km 182, nezjištěným způsobem záložní lano, které následně odcizil. Jednalo se, o 6 prutové (celkový průměr 25mm), bronzové, vysokonapěťové zemní lano, které bylo zálohou bez proudu, o délce 75 m, čímž vznikla společnosti Správa železnic, státní organizace, Dlážděná 1003/7 škoda ve výši 20000,- Kč.

Zmíněná věc byla v prověřování místního obvodního oddělení. Provedeným prověřováním se nepodařilo zjistit, že by se uvedeného jednání dopustila konkrétní osoba. Ve věci bylo provedeno prověření ve spolupráci s místními obyvateli žijícími v okolí místa spáchání uvedeného skutku, dále byla provedena spolupráce s Českými drahami a.s., Městkou policií Staré Město. Ve věci byla snaha o nainstalování sledovacího a záznamového zařízení (podpůrně operativně pátrací prostředek), kterým disponuje SKPV, ale toto bylo z důvodu věcné příslušnosti zamítnuto. Jelikož, se nepodařilo uvedenou věc objasnit, byla tato dle úst. § 158a/5 TrŘ, odložena.

Věc vedena na SKPV Uherské Hradiště pod č. j. KRPZ-XXX/TČ-2023-151171, Stojaspal krádež zemního lana Otrokovice.(§ 205/1a TrZ) – původně věc evidována jako NP (neznámý pachatel)

1.) NP v době od 08:00 hod. dne 14. 03. 2023 do 14:00 hod. dne 15. 03. 2023, na vlakové trati ve směru Moravský Písek – Staré Město, km. 166 – km 168, u obce Nedakonice, nezjištěným způsobem záložní lano, které následně odcizil. Jednalo se, o 6 prutové (celkový průměr 25mm), bronzové, vysokonapěťové zemní lano, které bylo zálohou bez proudu, o délce 75 m, čímž vznikla společnosti Správa železnic, státní organizace, Dílčdná 1003/7 škoda ve výši 20000,- Kč.

2.) NP v době od 08:00 hod. dne 16. 03. 2023 do 14:00 hod. dne 17. 03. 2023, na vlakové trati ve směru Staré Město – Moravský Písek, km. 168 – km 166, u obce Nedakonice, nezjištěným způsobem záložní lano, které následně odcizil. Jednalo se, o 6 prutové (celkový průměr 25mm), bronzové, vysokonapěťové zemní lano, které bylo zálohou bez proudu, o délce 75 m, čímž vznikla společnosti Správa železnic, státní organizace, Dílčdná 1003/7 škoda ve výši 20000,- Kč.

3.) NP v době od 08:00 hod. dne 28. 03. 2023 do 13:00 hod. dne 29. 03. 2023, na vlakové trati ve směru Staré Město – Huštěnovice, km. 166 – km 168, nezjištěným způsobem záložní lano, které následně odcizil. Jednalo se, o 6 prutové (celkový průměr 25mm), bronzové, vysokonapěťové zemní lano, které bylo zálohou bez proudu, o délce 75 m, čímž vznikla společnosti Správa železnic, státní organizace, Dílčdná 1003/7 škoda ve výši 20000,- Kč.

V tomto případě prověřování skončilo úspěšně, neboť bylo využito podpůrně operativního prostředku zabezpečovací techniku, díky které byl získán nesporný důkaz o pachateli, který se nakonec k jednání doznal.

Příklad č. 2) Věc vedena na OOP Uherské Hradiště pod č. j. KRPZ-XXX/TČ-2022-151116KAC. NP krádež, porušování domovní svobody do skelněních kóji Uherské Hradiště. (§ 205/1a,b., §178/2 TrZ).

NP v období od 10. 09. 2022 do 3. 10. 2022 v panelovém domě na ul. Štěpnická čp. 1178, Uherské Hradiště, bez použití násilí vnikl do panelového domu, kdy v prostorách sklepních kójí nezjištěným předmětem rozlomil visací zámek sklepní kóje č. 24 majitele H. M., ze které odcizil..., sklepní kóje č. 26 majitelky V. L., ze které odcizil ..., sklepní kóje č. 28 majitele F. D., ze které odcizil..

Prověřováním uvedeného případu se nepodařilo zjistit pachatele, který by se uvedeného skutku dopustil.

Věc vedena na SKPV pod č. j. KRPZ-XXX/TČ-2023-151171

Baláž krádež ve sklepních kójí Staré Město (§ 205/1a,b., § 178/2 TrZ).

NP v období od 1. 5. 2023 do 24. 5. 2023 na ul. Kopánky čp. 1725 Staré Město, bez použití násilí vnikl do panelového domu, kdy ve sklepních prostorách, rozlomil cylindrické vložky fab a vnikl do sklepních kójí jehož majitelem je B. L., ze které odcizil....., sklepní kóje, jehož majitelkou je J. K., ze které odcizil.., sklepní kóje, jehož majitel, je D. T., odcizil ..., sklepní kóje jehož majitel je R. L., odcizil,

V tomto případě, bylo prověřování úspěšné, neboť dle zjištěných informací k dopadení pachatele napomohlo využití informátora což je jeden z prostředků podpůrně operativně pátracího prostředku dle zákona č 273/2008 Sb.

Na příkladech je demonstrováno, že přerozdělení věcné příslušnosti dává výhodu SKPV oproti jinému útvaru v rámci dokazování v trestním řízení. Jelikož vše explicitně vychází ze zmíněného závazného pokynu policejního prezidenta, bylo mojí snahou poukázat na daný rozdíl. Dle mého názoru jsou vnitřní předpisy již zastaralé, a jejich rekodifikace směrem k základním článkům by byla výtána. Před, tím než vznikl závazný pokyn Policejního prezidenta 103/2013 Sb., leželo břímě v rámci trestního řízení vysloveně na SKPV, kdy základní články prováděly pouze dílčí úkony, co se týče jak dokazování, tak celkového trestního řízení. Protože, v době vzniku byl nárůst trestné činnosti a ve snaze ulevit jiným organizačním článkům, část břemene byla přenesena i na základní články. Snahou tvůrců vnitřních předpisů ulevit od trestního řízení ve věcech „*banální*

trestné činnosti“ jiným organizačním článkům, ale jaksi v této věci opomněli dát základnímu článku možnosti týkající se využívání sofistikovaných metod v rámci trestního řízení. V úvodu této kapitoly jsem uvedl, jaká jsou základní oprávnění v rámci dokazování. Proto jsem se v další kapitole zaměřil na policisty, kteří mají zkušenosti v rámci trestního řízení a byly jim položeny obecné otázky ohledně této problematiky.

13. Rozhovory s policisty v rámci trestního řízení

V rámci Zvláštní části jsem se zaměřil na rozhovor s policisty napříč články v rámci Policie České republiky, kteří se zabývají problematikou související s trestním řízením. Uvedeným respondentům byly pokládány formou rozhovoru stejné otázky obecného charakteru, týkající se trestního řízení, dokazování v rámci trestního řízení, jaké jsou jejich možné postřehy, jaké jsou jejich možné návrhy či doporučení, jakým způsobem by bylo možné v rámci trestního řízení vyvinout jiný postup či aktivitu, která by jinak vedla k efektivnějšímu způsobu trestního řízení a možnému zlepšení či inovaci v rámci dokazování trestního řízení.

13.1. pplk. Mgr. Lenka Vaňková

Otázka č. 1: Jaké je vaše služební zařazení a jak dlouho jste ve služebním poměru (hodnost, funkce)?

Odpověď: *Jsem zařazena na funkci rada s hodností podplukovník na NCOZ (Národní centrála proti organizovanému zločinu), u policie jsem od roku 1992.*

Otázka č. 2: Jaká je náplň vaší práce (např. vyšetřovatel, operativec, zástupce vedoucího základního článku policie pro trestní řízení atd.)?

Odpověď: *Mojí pracovní náplň je metodik na NCOZ ohledně české a zahraniční zločinecké struktury, dále působím v oblasti vzdělávání. Kromě toho působím i jako operativec na NCOZ.*

Otázka č. 3: Jak byste charakterizovala postupy, kterými je Policie České republiky v rámci dokazování v trestním řízení nastavena?

Odpověď: *Co se týče dokazování v trestním řízení, je činnost orgánů činných v trestním řízení upravená zákonem (trestní řád), zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, zákonem o mezinárodní justiční spolupráci a zákonem o trestní odpovědnosti právnických osoby a řízení proti nim. Policie se při své činnosti musí řídit těmito zákony a jediný, kdo může činnost policie usměrňovat je státní zástupce, který provádí ve věci dozor.*

Otázka č. 4: Považujete za dostačující současnou právní úpravu z.č. 141/1961 Sb., Trestní řád v aktuální podobě, zejména s ohledem na ustanovení o dokazování?

Odpověď: *V některých věcech máme svázané ruce, chtělo by to upravit legislativu, zejména v rámci příslušnosti jednotlivých organizačních článků, neboť současná právní úprava je trošku zastaralá.*

Otázka č. 5: Pokud se budeme bavit o zákonu č. 141/1961 Sb. Trestní řád, je dostačující (jak je v současné době pod jeho novelizaci z roku z.č. 265/2000 s platností od 01. 01. 2001) co se týká zákonných podmínek ohledně Operativně pátracích prostředků §158b -158e TrŘ.? (do uvedené novelizace byly součástí zákona o policii 283/1990 Sb.) ?

Odpověď: *K operativně pátracím prostředkům mohu uvést, že OPP (operativně pátrací prostředky), **agent** – dostačující, **předstíraný převod** – v případě OSZ by chtělo zákon trochu upravit ve vztahu k pol. činnostem – rozevřít nůžky pro PČR. **Sledování osob – 88a** – více posunout, myslím, že v případech pohřešovaných (kde je předpoklad, že zmizeli před větší dobou) posunout alespoň na rok, 88 – dostačující*

Otázka č. 6: Je vám známa probíhající rekodifikace trestního řádu a sní spojené úpravy či změny v jednotlivých §§ ustanoveních?

Odpověď: *Ano, tato úprava, která je v současné době v připomínkování, je mi známa. Co se týče samotných úprav trestního řádu, tak si myslím, že reaguje na nové trendy a postupy v rámci trestního řízení. Ale je obecným pravidlem, že pachatelé jsou vždy o krok napřed před policií proto včasné reagování a úpravy a postupy jsou již kolikrát zastaralé. Každopádně věřím, že probíhající rekodifikace přinese pozitivní změny v rámci trestního řádu samotného.*

Otázka č. 7: Považujete současnou právní úpravu trestního řízení s ohledem na postupy Policie ČR jako jednoho z OČTŘ, za dostatečnou, případně jsou postupy PČR limitovány nebo naopak chybí větší kontrola?

Odpověď: *S některými postupy se ztotožňuji, ale některé jsou kostnaté, čímž se vytváří zbytečná administrativní zátěž, která může mít za důsledek průtahy v trestním řízení.*

Otázka č. 8: Jaký je váš názor na vnitřní předpisy upravující postup v rámci trestního řízení, kterým je např. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení (co by se dalo změnit, zlepšit, opravit, vytknout atd.)?

Odpověď: *Co se týče uvedeného pokynu, tak mého zařazení se týče článek č. 6, který jím upravuje okolnosti pro NCOZ a je dostačující, tudíž bych jej v této části neměnila.*

Otázka č. 9: Změnila byste něco, v rámci dokazování v trestním řízení (např. nadměrná administrativa – protokolace každého úkonu, kdy by stačil videozáznam, fotografie atd.)

Odpověď: *Určitě. Sloužím již delší dobu, pamatuji klasické psací stroje, a když zaváděli na pracoviště počítače, bylo řečeno, že ubude administrativy a policisté budou moci být více venku v terénu. Ale pravdou je, že nyní u počítače stráví většinu času. Vše se musí protokolovat.*

V rámci činnosti SKPV je to totéž. Přejde poznatek, ten se musí ihned zpracovat písemně, a teprve potom se může jít po vlastní informaci. Zbytečné. Žijeme v moderní technologické době, proč by neměl stačit videozáznam atd. Navíc existují již v dnešní době programy, které dokáží přepisovat atd. Proč je nevyužít?

13.2. pplk. JUDr. Martin Dohnal

Otázka č. 1: Jaké je vaše služební zařazení a jak dlouho jste ve služebním poměru (hodnost, funkce)?

Odpověď: *SKPV pod náměstkem Policejního prezidenta, rada, legislativec, 23 let ve sl. poměru.*

Otázka č. 2: Jaká je náplň vaší práce (např. vyšetřovatel, operativec, zástupce vedoucího základního článku policie pro trestní řízení atd.)?

Odpověď: *Legislativec – příprava a vydávání interních aktů řízení, stanoviska a připomínky k návrhům právních předpisů, smlouvy a dohody o spolupráci, právní pomoc v řízení ve věcech služebního poměru.*

Otázka č. 3: Jak byste charakterizovali postupy, kterými je Policie České republiky v rámci dokazování v trestním řízení nastavena.?

Odpověď: *Dokazování v trestním řízení je činnost orgánů činných v trestním řízení upravená trestním řádem, zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, zákonem o mezinárodní justiční spolupráci a zákonem o trestní odpovědnosti právnických osoby a řízení proti nim. Policie se při své činnosti řídí těmito zákony a jediný, kdo může činnost policie usměřňovat je státní zástupce.*

Otázka č. 4: Považujete za dostačující současnou právní úpravu z.č. 141/1961 Sb., o Trestním řízení soudním v aktuální podobě, zejm. s ohledem na ustanovení o dokazování?

Odpověď: *Bylo by velice nekorektní, omezit dokazování v trestním řízení pouze na instituty popsané v §§ 89 až 118 trestního řádu. Dokazováním se obecně rozumí zajišťování a provádění důkazů důležitých pro zjištění skutkového stavu věci. Zásadní je proto definice v § 89 odst. 2. Při vyšetřování závažné trestné činnosti tvoří značnou část dokazování i důkazy získané podle hlavy čtvrté a rovněž hlavy deváté.*

Otázka č. 5: Pokud se budeme bavit o zákonu č. 141/1961 Sb. Trestní řád, je dostačující, (jak je v současné době pod jeho novelizaci z roku z.č. 265/2000 s platností od 01. 01.2001), co se týká zákonných podmínek ohledně operativně pátracích prostředků §158b -158e TrŘ.? (do uvedené novelizace byly součástí zákona o polici 283/1990 Sb.,) ?

Odpověď: *Zákonné podmínky pro použití operativně pátracích prostředků jsou v trestním řádu dostatečně formulovány. Jedná se o instituty, jejichž použití je zpravidla podmíněno povolením státního zástupce nebo soudce, což odpovídá buď zásahům do zaručených práv a svobod na jedné straně nebo absenci účasti obhajoby při úkonu, který může později sloužit jako důkaz v trestním řízení na straně druhé.*

Otázka č. 6: Je vám známa probíhající rekodifikace trestního řádu a sní spojené úpravy či změny v jednotlivých §§ ustanoveních?

Odpověď: *Rekodifikace trestního řádu se připravuje již více než 20 let a většina z nás se jí pravděpodobně ani nedožije (osobní postesk). Některé dílčí návrhy jsou projednávány v různých pracovních skupinách a v rámci neoficiálních připomínkových řízení zasílány ke stanoviskům i do policie.*

Otázka č. 7: Považujete současnou právní úpravu trestního řízení s ohledem na postupy Policie ČR jako jednoho z OČTŘ za dostatečnou, případně jsou postupy PČR limitovány nebo naopak chybí větší kontrola?

Odpověď: *Viz předchozí otázka. Policejní orgán se při dokazování řídí právními předpisy, které jej upravují. Při své činnosti je limitován pouze zákony a pokyny dozorujícího státního zástupce. Určité omezení lze spatřovat v tom, že některé důkazní prostředky může policejní orgán použít pouze se souhlasem státního zástupce nebo na příkaz soudu. Vzhledem k tomu, že se zpravidla jedná o úkony, při kterých je zasahováno do základních práv a svobod, zaručených Listinou, je to v demokratické společnosti vcelku legitimní požadavek.*

Otázka č. 8: Jaký je váš názor na vnitřní předpisy upravující postup v rámci trestního řízení, kterým je např. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení (co by se dalo změnit, zlepšit, opravit, vytknout atd.)?

Odpověď: *PPP 103/2013 (nikoli ZPPP), jakožto i jiné interní akty řízení, usměrňuje činnost policie při provádění úkonů trestního řízení pouze po stránce věcné příslušnosti. Policie se i přesto při této činnosti řídí trestním řádem a dalšími zákony, případně pokyny státního zástupce.*

Otázka č. 9: Změnili byste něco, v rámci dokazování v trestním řízení (např. nadměrná administrativa – protokolace každého úkonu kdy by postačil videozáznam, fotografie atd.)?

Odpověď: *Myslím, že se nejedná o otázku pro policisty nebo policii obecně. Trestní řízení obecně vychází ze zásady písemnosti, tedy co není ve spise, jako*

by nebylo a s ohledem na praktické zkušenosti je největší problém na straně justice. Jelikož jsem ještě neviděl soudce, který by si místo čtení protokolu, pustil videozáznam nebo nahrávku.

13.3. kpt. Mgr. Michal Mikuš

Otázka č. 1: Jaké je v aše služební zařazení a jak dlouho jste ve služebním poměru (hodnost, funkce)?

Odpověď: *Vrchní komisař odboru obecní kriminality KŘP, u policie od roku 2008*

Otázka č. 2: Jaká je náplň vaší práce (např. vyšetřovatel, operatívec, zástupce vedoucího základního článku policie pro trestní řízení atd.)?

Odpověď: *Operatívec – Výkon nejnáročnějších policejních činností v trestním řízení při odhalování, dokumentaci skutkově a právně složité trestné činnosti v příslušnosti krajského článku. Dohlížení a metodické vedení územních útvarů nižšího stupně.*

Otázka č. 3: Jak byste charakterizovali postupy, kterými je Policie České republiky v rámci dokazování v trestním řízení nastavena?

Odpověď: *Z mého pohledu je činnost nastavena dobře, až na drobné připomínky. Pokud bych měl uvést příklad, tam mě napadá šetření skutků – sebevražd osob mladších 15 let, kde je dle PPP č. 103/2013 o plnění úkolů v trestním řízení, dána příslušnost SKPV KŘP. V praxi - na událost vyjede prvotně hlídka základního článku PČR, následně okresní výjezd SKPV a poté krajský výjezd SKPV KŘP.*

Z pohledu poškozených, nejčastěji rodičů, kteří se na místě činu častokrát nacházejí, se pochopitelně jedná o traumatizující událost. V tuto chvíli poškození zažívají nejhorší okamžiky života a to, že „podávají vysvětlení“ prvotní hlídce na MČ, následně okresnímu výjezdu SKPV a dále již po třetí pracovníkům krajského výjezdu je pro ně zcela jistě nepříjemné.

Proto bych v tomto případě uvítal (v případě, že se na místě nenacházejí podezřelé okolnosti úmrtí), aby skutek zaevidoval okresní výjezd a následně postoupil „suchou cestou“ na patřičný článek SKPV KŘP.

Otázka č. 4: Považujete za dostačující současnou právní úpravu z.č. 141/1961 Sb., o Trestním řízení soudním v aktuální podobě, zejm. s ohledem na ustanovení o dokazování?

Odpověď: *Dokazování je dostačující, ale připomínky obhajoby častokrát nastavený systém zpochybňují.*

Otázka č. 5: Pokud se budeme bavit o zákonu č. 141/1961 Sb. Trestní řád, je dostačující, (jak je v současné době pod jeho novelizaci z roku z.č. 265/2000 s platností od 01. 01.2001), co se týká zákonných podmínek ohledně operativně pátracích prostředků §158b -158e TrŘ.? (do uvedené novelizace byly součástí zákona o policii 283/1990 Sb.)?

Odpověď: *Využití OPP není pouze rozhodnutí policejního orgánu, ale nad policejním orgánem stojí státní zástupce a soud, kteří rozhodují, zda využití schválí nebo zamítnou. Tímto je dohlíženo i na zákonnost požadovaných úkonů.*

Otázka č. 6: Je vám známa probíhající rekonstrukce trestního řádu a sní spojené úpravy či změny v jednotlivých §§ ustanoveních?

Odpověď: *Ano, jsem s tím okrajově seznámen. Společnost se vyvíjí, trestná činnost se přesouvá na internet a sociální sítě (mravnostní tr. činy) a je potřeba na to reagovat. Některé návrhy jsou jistě ku prospěchu, u jiných si na ně budeme muset zvyknout. Jelikož probíhající rekonstrukce je v běhu nějaký ten rok, kdy bude ukončena a zda bude v době ukončení použitelná reagovat na současné trendy je ve hvězdách.*

Otázka č. 7: Považujete současnou právní úpravu trestního řízení s ohledem na postupy Policie ČR jako jednoho z OČTŘ, za dostatečnou, případně jsou postupy PČR limitovány nebo naopak chybí větší kontrola?

Odpověď: *Mantinely jsou nastaveny z mého pohledu dobře. Případné využití OPP při dokazování je podloženo trestní sazbou a tím související věcnou příslušností, která občas bývá vykládána a pojmána nejednotně a špatně.*

Otázka č. 8: Jaký je váš názor na vnitřní předpisy upravující postup v rámci trestního řízení, kterým je např. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení (co by se dalo změnit, zlepšit, opravit, vytknout atd.)?

Odpověď: *Jak jsem uvedl u druhé odpovědi, některé postupy by mohly být řešeny šetrněji, jinak k němu nemám výhrad.*

Otázka č. 9: Změnili byste něco, v rámci dokazování v trestním řízení (např. nadměrná administrativa – protokolace každého úkonu kdy by postačil videozáznam, fotografie atd.)?

Odpověď: *Můj názor na tuto otázku je takový, že současná práce u policie je velmi zatížena nadměrnou administrativou, kdy se tzv. na jeden úkon vytváří 10 papírů, formulářů atd. Bylo by vhodné zjednodušit protokolaci a evidenci trestního řízení s reakcí na moderní prostředky a dobu.*

13.4. npor. Mgr. Petr Flašar, LL.M

Otázka č. 1: Jaké je vaše služební zařazení a jak dlouho jste ve služebním poměru (hodnost, funkce)?

Odpověď: *Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy, Obvodní ředitelství policie Praha I, Místní oddělení policie Břevnov. Ve služebním poměru 8 let.*

Otázka č. 2: Jaká je náplň vaší práce (např. vyšetřovatel, operativec, zástupce vedoucího základního článku policie pro trestní řízení atd.)?

Odpověď: *Zástupce vedoucího oddělení pro výkon služby.*

Otázka č. 3: Jak byste charakterizoval postupy, kterými je Policie České republiky v rámci dokazování v trestním řízení nastavena?

Odpověď: *Policie ČR jako policejní (a zároveň vyšetřovací) orgán se musí řídit postupy a zásadami v trestním řádu a dále interními akty řízení, které se zpětně odkazují na trestní řád. V rámci dokazování jsou tak jednotlivé postupy podmíněny zákonností a co největší ochranou práv dotčených osob. Dokazování*

a případně zvláštní způsoby dokazování jsou častěji záležitostí útvarů SKPV, ovšem není to pravidlem.

Otázka č. 4: Považujete za dostačující současnou právní úpravu z.č. 141/1961 Sb., o Trestním řízení soudním v aktuální podobě, zejm. s ohledem na ustanovení o dokazování?

Odpověď: *Ano, více bych se k tomu nevyjadřoval.*

Otázka č. 5: Pokud se budeme bavit o zákonu č. 141/1961 Sb. Trestní řád, je dostačující, (jak je v současné době pod jeho novelizaci z roku z.č. 265/2000 s platností od 01. 01.2001), co se týká zákonných podmínek ohledně operativně pátracích prostředků §158b -158e TrŘ.? (do uvedené novelizace byly součástí zákona o polici 283/1990 Sb.,) ?

Odpověď: *Procesuálně dostačující je, ale zpět bych se vrátil k možnosti efektivnějšího a administrativně méně zatěžujícího užití OPP, samozřejmě při dodržení základních lidských práv.*

Otázka č. 6: Je Vám známa probíhající rekodifikace trestního řádu a sní spojené úpravy či změny v jednotlivých §§ ustanoveních?

Odpověď: *Ano, ale o konkrétních ustanoveních nevím.*

Otázka č. 7: Považujete současnou právní úpravu trestního řízení s ohledem na postupy Policie ČR jako jednoho z OČTŘ, za dostatečnou, případně jsou postupy PČR limitovány nebo naopak chybí větší kontrola?

Odpověď: *Řekl bych, že v současné době je prostor poměrně dobře vymezen, drobné úpravy ustanovení, by ale mohly přispět zejména k urychlení procesu a menší administrativní zátěži.*

Otázka č. 8: Jaký je váš názor na vnitřní předpisy upravující postup v rámci trestního řízení, kterým je např. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení (co by se dalo změnit, zlepšit, opravit, vytknout atd.)?

Odpověď: *Samotný pokyn by mohl lépe upravovat místní a věcnou příslušnost (za předpokladu, že věcná příslušnost patří do kompetence jednotlivých ředitelství, příp. územních odborů). Často se na obvodním oddělení setkáváme s problémy věcné i místní příslušnosti v rámci kybernetické kriminality.*

Otázka č. 9: Změnili byste něco, v rámci dokazování v trestním řízení (např. nadměrná administrativa – protokolace každého úkonu, kdy by postačil videozáznam, fotografie atd.)?

Odpověď: *V současné době by se legislativa měla zaměřit na digitalizaci a zefektivnění trestního řízení v rámci jednotlivých úkonů, tak jak zní v otázce, např. použití a nahrazení dalšího dokazování videozáznamem, fotografiemi apod. – videozáznam by mohl nahradit protokol o ohledání místa činu, který nejen na základním útvaru představuje poměrnou administrativní zátěž.*

13.5. npor. Bc. Karel Příbyl

Otázka č. 1: Jaké je vaše služební zařazení a jak dlouho jste ve služebním poměru (hodnost, funkce)?

Odpověď: *Obvodní oddělení Policie ČR, nadporučík/komisař, od roku 2009.*

Otázka č. 2: Jaká je náplň vaší práce (např. vyšetřovatel, operativec, zástupce vedoucího základního článku policie pro trestní řízení atd.)?

Odpověď: *Zástupce vedoucího pro trestní řízení, přestupkové řízení a dohled nad zpracováním i ostatních spisů, mimo příkazní řízení.*

Otázka č. 3: Jak byste charakterizovali postupy, kterými je Policie České republiky v rámci dokazování v trestním řízení nastavena?

Odpověď: *Systematické, ale přesto individuálně tvořené, tedy územně nejednotné.*

Otázka č. 4: Považujete za dostačující současnou právní úpravu z.č., 141/1961 Sb., o Trestním řízení soudním v aktuální podobě, zejm. s ohledem na ustanovení o dokazování?

Odpověď: *Zde bych se odkázal na předchozí odpověď.*

Otázka č. 5: Pokud se budeme bavit o zákonu č. 141/1961 Sb. Trestní řád, je dostačující, (jak je v současné době pod jeho novelizaci z roku z.č. 265/2000 s platností od 01. 01.2001), co se týká zákonných podmínek ohledně operativně pátracích prostředků §158b -158e TrŘ? (do uvedené novelizace byly součástí zákona o polici 283/1990 Sb.,) ?

Odpověď: *Na základním článku nevyužíváme tato ustanovení a nedokážu si představit, jaká by musela být právní úprava, aby mohlo být využití i zde na obvodním oddělení.*

Otázka č. 6: Je vám známa probíhající rekodifikace trestního řádu a sní spojené úpravy či změny v jednotlivých §§ ustanoveních?

Odpověď: *Ne, ale vždy poukazuji na neúměrně vysokou administrativní zátěž Policie ČR, tak doufám, že rekodifikace se zabývá touto oblastí a přizpůsobení se aktuálním trendům kriminality (internetová kriminalita, linie toxí a terorismus).*

Otázka č. 7: Považujete současnou právní úpravu trestního řízení s ohledem na postupy Policie ČR jako jednoho z OČTŘ, za dostatečnou, případně jsou postupy PČR limitovány nebo naopak chybí větší kontrola?

Odpověď: *Myslím, že práce Policie ČR je hodně limitována v některých oblastech, např. schází legislativa, co by rozšířila pravomoci Policie ČR, co se týče např. přístupů do registrů bank (bankovní tajemství) s možností vlastní blokace finančních prostředků a získávání bankovních informací a to i u přestupkových řízení, abychom složitě a zdlouhavě tyto informace nemuseli získávat cestou státního zástupce nebo dožádáním na banku (kdy u přestupkových řízení tyto informace získat bohužel nelze). Zde samozřejmě narážím na internetovou kriminalitu, která je několik let na vzestupu. Co se týče majetkové a násilné kriminality, tam problémy dokazování zatím nevnímám.*

Otázka č. 8: Jaký je váš názor na vnitřní předpisy upravující postup v rámci trestního řízení, kterým je např. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení (co by se dalo změnit, zlepšit, opravit, vytknout atd.)?

Odpověď: *Jak jsem již odpovídal k druhé otázce, tak vnitřní předpisy jsou nastaveny správně ale na různých úrovních různě vykládány, což není v některých případech ideální. Pokyn č. 103/2013 by více mohl zohledňovat základní články (OOP, MOP a PS) a jejich přetíženost a neefektivní velký rozsah oblastí trestního řízení.*

Otázka č. 9: Změnili byste něco, v rámci dokazování v trestním řízení (např. nadměrná administrativa – protokolace každého úkonu kdy by postačil videozáznam, fotografie atd.).

Odpověď: *Jak jsem již zmínil výše: na základních člancích jsou zásadními problémy převelká administrativní zátěž a velké spektrum oblastí činností, které by se měly zúžit a roznést do ostatních služeb Policie ČR.*

13.6. Vyhodnocení rozhovoru

Na úvod této části, bych chtěl poděkovat zúčastněným respondentům, kteří si udělali čas a měli zájem se podílet na získání poznatků, které vyplynuly z jejich odpovědí na kladené otázky.

Cílem rozhovoru bylo získat objektivní názor na některé postupy v dokazování v trestním řízení a na vytyčené kapitoly v rámci dokazování v trestním řízení, napříč jednotlivými organizačními články v rámci policie. Z odpovědí respondentů je patrné, že se jedná o policisty, kteří jsou zařazeni, jak na celorepublikových útvarech, kteří řeší tu nezávažnější a nejnamáhavější trestnou činnost, tak na krajských člancích a v neposlední řadě na základním článku Policie ČR. Otázky byly kladeny a formulovány tak, aby bylo možné na ně odpovědět jednoduše a uchopitelně pro všechny zúčastněné a odpovědi z nich plynoucí byly srozumitelné.

Otázka č. 1 – 2.

Zde byly otázky kladeny na pracovní zařazení a pracovní náplň. Ve všech případech se jedná o aktivně působící policisty se zaměřením na samotné trestní řízení nebo ve dvou případech na metodiku a problematiku týkající se trestního řízení.

Otázka č. 3.

Tato otázka byla zaměřena na vyjádření názoru, který se týká postupu Policie České republiky v rámci dokazování v trestním řízení. Většina respondentů se shodla, že co se týká dokazování v trestním řízení, je postup Policie České republiky v dostatečné míře upraven zákony a nižšími právními normativními akty, kterými je povinna se řídit. Ale, zazněl zde i názor, že postup je sice systematický, ale územně nejednotný.

S tímto názorem se ztotožňuji, neboť z vlastní zkušenosti mohu říci, že co se týká trestního řízení, už jen na úrovni okresních celků je tento způsob nejednotný. Mohlo by se laikovi zdát, že policie ČR v rámci celé republiky, postupuje ve všech věcech jednotným způsobem. Ale není tomu tak, což vyplynulo, i z odpovědí. Ve spoustě věcech rozhodují obecně zažitě návyky, které nejsou žádným způsobem zakotveny v žádném zákoně natož předpisem (uvedeno již v předešlé kapitole ohledně věcné příslušnosti). Proto se zde nabízí možnost na upravení postupů v rámci trestního řízení, kdy sjednocením postupu, bude vytvořeno pravidlo platné pro všechny a nebude se již například odkazovat na rozhodnutí např. odpovědného policisty.

Otázka č. 4.

K této otázce se oslovení policisté vyjádřili poměrně jednotně až na nějaké výjimky, což je zcela pochopitelné. Více odpovědí, se přiklání k tomu, že současná právní úprava trestního řádu s ohledem na ustanovení o dokazování, je dostačující. Ale je nutné zde zmínit i názor plk. Mgr. Lenky Vaňkové, která uvedla „*V některých věcech máme svázané ruce, chtělo by to upravit legislativu, zejména v rámci příslušnosti jednotlivých organizačních článků, neboť současná právní úprava je trošku zastaralá.*“ S tímto názorem se ztotožňuji, a provedení úpravy legislativy v rámci příslušnosti jednotlivých organizačních článků považuji za nutné. To je následně podepřeno i odpovědí kpt. Mgr. Michala Mikuše, který k otázce uvedl, že „... *připomínky obhajoby častokrát nastavený systém zpochybňují.*“. Na základě analýzy těchto odpovědí je zjevné, že je nutné provést legislativní změnu týkající se příslušnosti jednotlivých organizačních článků, která by měla být zakotvena v zákoně a ne jenom ve vnitřním předpise.

Otázka č. 5.

Ze získaných odpovědí, je patrné, že současná právní úprava je vyhovující, bez jakýchkoliv větších připomínek.

Otázka č. 6.

K 6 otázce, se oslovení policisté vyjádřili téměř jednotně, mají povědomí o probíhající rekodifikaci trestního řádu, ale zároveň neuvedli specifika jednotlivých paragrafových znění, kterými by chtěli doplnit probíhající úpravu trestního řádu.

Otázka č. 7.

Na otázku číslo 7 byly odpovědi v konečném hodnocení stejné. Z výsledku ale vyplývá, že postupy jsou v současné době dobře ohraničeny, ikdyž dílčí úprava by v posunu „mantinelů“ neuškodila. Touto dílčí úpravou je myšleno vytvoření lepších pracovních podmínek v rámci administrace. V současné době se ke každé věci ať už se jedná o dožádání, žádost, nebo jakýkoliv procesní úkon vytváří nespočet formulářů, tiskopisů apod. Jak bylo avizováno v jedné z odpovědí, odlehčení nebo usnadnění administrativy by jednak zrychlilo proces trestního řízení a taktéž dokazování s tím související.

Otázka č. 8.

Otázka číslo 8 byla zaměřena na vnitřní předpisy v rámci Policie ČR. Oslovení policisté se v celku shodně vyjádřili k vnitřním předpisům, když uvedli, že jejich formulace jsou objektivní, jen v některých částech je nutná změna. Tou změnou je lepší upravení a vymezení věcné a funkční příslušnosti oproti platným vnitřním předpisům. Jednou z věcí, která by se mohla změnit je zohlednění základních článků v trestním řízení, to znamená nastavení přesně daných pravidel v rámci trestního řízení. Odpovědí na tuto otázku se ztotožňuje odpověď na otázku č. 4.

Otázka č. 9.

Co se týká odpovědí na otázku č. 9, odpovědi byly opět shodné. Ve vztahu k dokazování panuje v současné době velká administrativní zatíženost a zkostnatělost vnitřních předpisů směrem k základním článkům. Proto je nutná

úprava vnitřních předpisů, jak již bylo uvedeno v předešlých odpovědích a tím nastavení přesných a jasně daných pravidel, neboť na základních člancích kromě trestního řízení je obrovská zatíženost i v oblasti jak přestupkové agendy, tak jiných úkolů, spojených se zabezpečením veřejného pořádku či bezpečnosti.

Cílem rozhovorů bylo získat informace a získat jaký postoj dotazovaní zastávají ve věci dokazování v trestním řízení v porovnání se základními články policie a SKPV. Mimo jiné bylo mojí snahou zjistit, zda jsou v této problematice nějaké rozdíly a následně vyvodit možnosti řešení. Ze získaných odpovědí, prostřednictvím krátkého rozhovoru je patrné, že současná vnitrostátní úprava v rámci dokazování v trestním řízení je dle oslovených policistů vyhovující. V čem spatřují nedostatek, to jsou spíše vnitřní přepisy policie, které upravují činnost v rámci trestního řízení a s tím související i dokazování v trestním řízení. Dle mého názoru je nelogické, že vnitřními předpisy jsou nastaveny pouze na nějakou trestnou činnost a s ní související věcná příslušnost. Trestní řád totiž ve svém kontextu nikde neuvádí přerozdělování tj, kdo bude ve věci konat trestní řízení. Ten pouze uvádí, že trestní řízení vede pro přečin, zločin nebo zvláště závažný zločin. Proto i z pohledu státního zástupce tak i z pohledu obhajoby dochází někdy k nepochopení jakým způsobem, bylo rozhodnuto o tom, kdo ve věci provádí prověřování, kdo prováděl takové dokazování, neboť je velmi ohýbán současný právní systém ve smyslu tzv. Okresního práva.

V samotném závazném pokynu č. 103/2013 Sb., o plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, *ČÁST DRUHÁ, Příslušnost, Hlava I.*, je popsána dle jednotlivých organizačních článků věcná a funkční příslušnost. Zde bych navrhoval řádné a platné ustanovení §§ znění skutků, ve kterých budou konat trestní řízení jednotlivé články a v případě doplnění také proč (škoda, senior, dítě). Tato úprava by mohla být přílohou uvedeného pokynu. Pokud bude přesně přerozděleno a modifikováno, kdo a jaké trestné činy může šetřit a k tomu provedeno řádné vysvětlení, nebude nadále docházet ke konfliktům, které souvisí s následným zpracováním. Ono by stačila i lepší koordinovanost a spolupráce mezi útvary, lepší komunikace nejenom směrem nahoru ale i dolů.

RESUMÉ

„Výsledkem dokazování v trestním řízení má být vždy dosažení toho, aby byl ten, kdo se dopustil protiprávního jednání, postaven před spravedlivý soud, který bude následně rozhodovat o jeho vině a nevině na základě důkazů“. Současná podoba dokazování v trestním řízení zakotvená v trestním řádu, která prošla mnohými dílčími úpravami a změnami, stále čeká na probíhající úpravu trestního řádu, která je v běhu již několik let. Tato úprava by měla být schopna reagovat na současné i možné budoucí trendy, co se týká páchání trestné činnosti. Ale zda k ní v dohledné době bude přistoupeno v odpovídajícím znění s uchopitelnými úpravami, nikdo nedokáže zodpovědět.

Dokazování se stalo důležitým prvkem již v přípravném řízení, ve kterém na základě ukončeného spisu soudy následně vydávají trestní příkazy. Novelou trestního řádu z roku 2001 mělo být spíše posílit dokazování u hlavního líčení oproti přípravnému řízení. Podle mého názoru postupně docházelo a stále dochází k oslabování myšlenky posílení hlavního líčení v rámci dokazování a odlehčení v přípravném řízení, ke kterému skoro vůbec nedošlo. Dle dosavadních zjištěných skutečností i novel si myslím, že současné přípravné řízení předurčuje výsledek trestního řízení před soudem, což je odchýlení od původního záměru novely z roku 2001. Tím mám na mysli skutečnost, že se v současné době, za důkazy v rozšířené míře používají úřední záznamy, jež jsou explicitně součástí trestního spisu a vněm použity jako důkazy, které byly pořizeny v přípravném řízení a tudíž se stávají i podkladem pro vydávání následných trestních příkazů. Obdobně je tomu u tzv. odklonů (dohoda o vině a trestu). Zde bychom si měli položit otázku, zda je explicitně dokazování v řízení před soudem nebo zda je dokazování výhradně na orgánu činném v trestním řízení a jak na toto reaguje návrh nového trestního řádu.

Dokazování je dále velmi významně ovlivněno kriminalistickými metodami identifikace, které sem byly implementovány, jako je například rekognice, do které se nejenom zákonný text, ale i ústavní soudy se snaží hovořit jednoznačně např. Nález Ústavního soudu I ÚS 3709/06, který hovoří, že *rekognice je důkazním prostředkem, který významně přispívá k náležitému objasnění věci*. Kromě stávajících zákonných znění a metod, které jsou demonstrativně uvedeny

v současném i v navrhované změně trestního řádu, považuji za důležité se zabývat novými důkazy, jejich zjištěním a zajištěním, čímž mám na mysli digitální důkazy, které souvisejí s narůstající IT kriminalitou. O těchto druzích důkazů není v navrhované změně trestního řádu zatím ani zmínky.

V předkládaném návrhu změny trestního řádu bych si dovolil doplnit v rámci dokazování, nebo spíše poupravit, zásadu volného hodnocení důkazů, která zde není formulována. V současném znění trestního řádu tato zásada nijak zvlášť formulována není, ale odborná literatura trestního práva procesního ji obsahuje a je dovozována z celé řady dalších zásad, které mají z části ústavní povahu (*I. ÚS 301/02*). V tomto případě bych považoval za účelné pro uživatele trestního řádu, pro které je tato úprava připravována, tuto zásadu výslovně zmínit. V odborné literatuře je tato zásada vykládána tak, že orgány činné v trestním řízení nemají zákonem stanoveno, jaké množství důkazů je nezbytně nutné k prokázání relevantních skutečností, dále není zákonem stanoveno, jakého druhu důkazních prostředků lze použít, a nejsou ani předem stanovena kritéria pravdivosti jednotlivých důkazů a jak má být hodnocena jejich důkazní síla. Dle mého názoru by měly být explicitně uvedeny v textu, neboť se jedná o velmi důležitý princip, který si zasluhuje zakotvení v samotném trestním řádu. Vystává ale otázka, kam tuto zásadu volného hodnocení důkazů v rámci trestního řádu včlenit. Ve skutečnosti není až tak důležité kam, ale důležité je, aby tam byla. Mohla by být obsažena buď v hlavě první v dílu prvním mezi obecnými zásadami trestního řízení, nebo by mohla být zasazena do hlavy čtvrté, která pojednává přímo o odkazování. Co se týče samotné formulace této zásady, mohla by být převzata z nynějšího znění § 2 odstavec 6 TrŘ. Tam je výslovně uvedeno, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého volného přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností, případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Pokud jde o jednotlivé důkazní prostředky v předkládaném návrhu, nijak podstatně se neliší od dosavadní úpravy. I nadále je ponechán demonstrativní výčet důkazních prostředků z čehož je dovozována přípustnost i jiných důkazních prostředků, než těch, které jsou výslovně uvedeny. Tudíž je

předpoklad, že se ponechá specifická úprava konfrontace, rekognice, vyšetřovacího pokusu a prověrky na místě jako samostatný druh důkazních prostředků. Co se týká operativně pátracích prostředků, tak tyto jsou pouze v odborné literatuře uváděny jako jedny z důkazních prostředků, které může orgán činný v trestním řízení využívat. Proto by dle mého názoru nebylo od věci v nové navrhované změně trestního řádu zmínit, že výstup z využití operativně pátracího prostředku (protokol), který bude řádným způsobem zadokumentován, může být použit jako důkaz.

Dále mne zaujalo dokazování pomocí znaleckého zkoumání. Zde bych navrhoval doplnit výčet případů, kdy je účelné přibrat dva znalce a kdy se tato problematika dotýká znaleckého dokazování. Současná právní úprava uvádí, že je nutné dva znalce přibrat vždy, pokud jde o prohlídku a pitvu mrtvoly. Dříve bylo v trestním řádu uvedeno, že dva znalci mají být přítomni i při vyšetření duševního stavu obviněného. V současném znění trestního řádu a v navrhované změně je v této problematice uváděn pouze znalec jeden. Domnívám se, že opětné zavedení tohoto úkonu může být zásadní pro rozhodování a zasluhoval by si být výslovně začleněn do trestního řádu. Co se týká znaleckého zkoumání, osobně bych navrhoval, aby znalec mohl být přítomen výslechu obviněného a svědka a ne jenom, jak je navrhováno, při ohledání. V současném znění je uvedeno, že přítomnost znalce je možná při výslechu osob a již zmíněného ohledání. Ačkoliv po praktické stránce se jedná o obviněného nebo svědka, kdy explicitní možnost těchto dvou variant zahrnuta v návrhu trestního řádu by byla účelná. Dále bych k znaleckému dokazování navrhoval, zase výslovně zakotvit do návrhu trestního řádu ustanovení o hodnocení znaleckého posudku orgánem činným v trestním řízení. Tento návrh doposud není zdůrazňován v navrhovaném znění, ale pokládal bych za účelné, aby zákonným textem byla dána povinnost hodnotit i ten znalecký posudek podle zásady volného hodnocení důkazů, přičemž dalším výkladem by mělo být jasně definováno, jakých aspektů se to má týkat. Největší problém je s otázkou, zda orgán činný v trestním řízení má hodnotit také věrohodnost východisek, o nichž znalec opírá své zkoumání a také hodnotit znalcem použité metody. V judikatuře nejvyššího soudu se vyskytují pochybnosti o této možnosti, které výslovně dávají instrukci,

že orgány činné v trestním řízení nemají hodnotit vědecká východiska a použité vědecké metody při znaleckém zkoumání. Dle mého názoru, toto ale není správné řešení a může být v rozporu s principem volného hodnocení důkazů. Pokud by byla tato povinnost uložena výslovně zákonem, prospělo by to k vyhodnocení samotného znaleckého posudku.

Dalším stěžejním tématem k zamyšlení v rámci dokazování je zásada presumpce nevinny, byť z hlediska judikatury ať už Evropského soudu pro lidská práva, Ústavního soudu či Nejvyššího soudu se chápe presumpce nevinny daleko rozsáhleji. Co se týká samotné presumpce nevinny, tato přesně kopíruje článek 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Dle mého názoru je zbytečné, aby byla doslova zkopírována Listina do trestního řádu, což postrádá smysl a návrhy na možná řešení.

V neposlední řadě je zde nutné zmínit, rovněž poznatky vyplývající ze zvláštní části této práce. Ikdyž ze zvláštní části nevyplývaly žádné připomínky na probíhající změnu trestního řádu směrem k dokazování trestním řízení, co se týče samotného trestního řádu a probíhající rektifikace, považuji za důležité zde zmínit několik skutečností. Zvláštní část byla vesměs zaměřena na vnitřní okolnosti uvnitř policie a týká se trestního řízení a dokazování s ním související. Pokud bych měl shrnout poznatky, které vplynuly ze zvláštní části, považuji za bezpodmínečně nutné podat návrh, aby došlo k přepracování vnitřních předpisů týkajících se věcné a funkční příslušnosti v rámci Policie České republiky, které budu reagovat na současný vývoj. Tím se nastaví přesná pravidla a podmínky pro lepší efektivnost v rámci trestního řízení.

ZÁVĚR

Cílem rigorózní práce bylo seznámit odbornou veřejnost s dokazováním v rámci trestního řízení tak, jak je v současné době deklarováno trestním řádem s obohacenými poznatky od Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a ESLP. Kromě obecného výkladu, který je demonstrativně uveden v trestním řádu, jsem pracoval s mnohými odbornými publikacemi, které popisují dokazování v trestním řízení a jsou obohaceny poznatkami a definicemi napříč trestním právem procesním. Ačkoliv trend moderní doby nahrává tomu, aby byly zohledněny i moderní způsoby zajišťování důkazu a z mnohých novel trestního řádu, kterých bylo provedeno již nespočet a je vidno ještě bude, lze usuzovat, že je snaha přenést misku vah v dokazování na řízení před soudem, což bylo i prvotním záměrem novely trestního řádu v roce 2001. Z vlastní praxe mohu říci, že než k tomu dojde, tak uplyne ještě mnoho let.

Mým záměrem v této práci bylo především popsat jednotlivé postupy v rámci dokazování v trestním řízení, kdy jsem se inspiroval i historickým vývojem, kterým si společnost prošla a nadále prochází. Dá se říci, že každá dekáda lidských dějin je spojena s novinkami a moderními postupy, které jsou pomalu začleňovány do právního podvědomí co se týká otázky dokazování v trestním řízení a taky samotných praktik. Ještě v minulém století byly prováděny praktiky dnes již nemyslitelné co se týče obstarávání důkazních prostředků. Proto jsem považoval za důležité v prvních kapitolách této práce připomenout a poohlédnout se i za tímto historickým vývojem samotného dokazování. Postupně jsem přešel z dob dávno minulých do současné doby. Zde jsem měl možnost čerpat z velkého množství odborné literatury, která pro mne byla inspirací a studnicí nových, poznatků a vědomostí. Bylo až překvapivé při pročítání publikací, jak jsou jednotlivé metody a postupy v rámci dokazování sjednoceny a propojeny např. s kriminalistickou činností. Vyskytly se i situace, kdy se názory nestřetávaly se stejným pohledem na věc, ale byly rozdílné, což bylo velmi zajímavé a inspirativní.

Bylo velmi poutavé pročítat různé publikace na uvedené téma a z těchto pak čerpat nejdůležitější části a zakomponovat je do vlastní práce, která ji tímto vystihuje jako ucelený souhrn postupů, oprávnění a metod orgánů, které se

dokazováním zabývají. Kromě toho jsem měl možnost načerpat řadu nových informací a udělat si tak ucelený přehled ohledně daného tématu.

Nejdůležitější část této práce se ale již týká konkrétních důkazních prostředků, kde jsem poukázal na příklad, kam až může vést nesprávný postup v rámci dokazování viz Kapitola *Použití agenta –výslech agenta*. Zde mě velmi zaujalo rozhodnutí ESLP, který názorně vystihl zásadu *in dubio pro reo*. Proto jsem považoval za důležité se o této kauze zmínit i ve své práci, nejen aby byla názorným příkladem pro ostatní, ale i poučením. Tímto příkladem jsem chtěl poukázat na provázanost Českého právního řádu s mezinárodními soudními orgány a na základě těchto soudních řešení či inspirací ze zahraničí nabídnout další možné řešení, kterým je upravený postup v rámci dokazování. Kromě ESLP jsem čerpal nezměrné množství informací z nálezů, usnesení Ústavního soudu a také Nejvyššího soudu.

Další část práce byla zaměřena na vnitřní předpisy, které upravují postup orgánu činného v trestním řízení, kterým je Policie České republiky. Neboť se jedná o právní normativní akty, které jsou pro práci policie nezbytné. Záměrem bylo poukázat na rozdílnost v dokazování ve stejné trestné problematice v rámci základních organizačních článků a kriminální policie. Protože pokud nebude sjednocený postup v rámci dokazování jednotlivých trestných činů, což v současnosti rozhodně není, bude stále docházet nejenom k procesním chybám, ale dokonce k osobním konfliktům. Zdá se to být nepravděpodobné, ale již několikrát jsem se setkal s nevybíravým jednáním co se týče přidělení a následného provádění prověřování konkrétního trestného činu. Proto je vhodné, a vyplynulo to i z odpovědí respondentů, že lepší úprava vnitřních předpisů, které upravují postup policie v rámci trestního řízení, je nutná. Otázkou však zůstává, zda by na základě uskutečněných, předložených návrhů, či důslednější aplikaci současného právního systému skutečně došlo ke kýženému právnímu stavu. Avšak není reálné touto prací zodpovědět s absolutní přesností, zda by tomu tak bylo.

Tento postup je možný, například cestou navrhovaných připomínek k úpravě trestního řádu tak, aby adekvátně dokázaly reagovat na současný vývoj trestné činnosti a její trendy a využívat více poznatků od osob, které se trestního řízení aktivně zúčastňují, provádějí veškeré úkony v rámci dokazování v trestním

řízení. Tímto mohou být dány prostory pro inovace a nové metody postupu, které zefektivní trestní řízení a zkvalitní tento způsob v rámci trestního řízení. Samozřejmě v souladu s ESLP a dalšími vnitrostátními zákonnými předpisy s tímto souvisejícími. Dále by bylo k zamyšlení se více nezajímat o názory a postřehy osob, které provádějí trestní řízení (policisté), v rámci vnitřních předpisů, jež upravují postup orgánu činného v trestním řízení, kterým je Policie České republiky, přijmout návrhy a podněty na jejich úpravu, čímž dojde, k vytvoření správného postupu v rámci jednotlivých úkonů v souvislosti s trestním řízením a následnému odbourání nedostatků, jako je např. vymezení věcné a funkční příslušnosti. Dalším dílčím faktorem je, odbourání nadměrné administrativy, která je spojena s procesem trestního řízení, více využívat moderní techniku a zařízení. Tím je myšleno, že skoro na každý úkon, který je, prováděn v současné době je zakládáno několik formulářů, které jsou součástí nadměrné administrativy.

V této práci taky zazněly věci týkající se probíhající rekodifikace trestního řádu, která ještě není ukončena, kdy stále probíhají rozmluvy a připomínky jako jsou například rekodifikační čtvrtky na půdě Univerzity Karlově. Přál bych si, aby tato změna byla již dotažena do konce, ale zároveň nepředpokládám, že se v konečném řešení bude jednat o revoluci, půjde spíše o evoluci.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

BALÁŽ, Pavel. PALKOVIČ, Jaroslav. *Dokazovanie v trestnom konaní. Teoretická a praktická časť*. Trnava: TypiUniversitatisTyrnaviensis, 2005. ISBN 978-80-87576-76-2.

BRANDON C, Welsh. *The Oxford Handbook of Evidence-Based Crime and Justice Policy*. vyd. Oxford University Pr 2024. ISBN 978-01-9761-811-0.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar a Josef FENYK a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. Vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kolektiv. *Trestní právo procesní*, 7. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.

ČEPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*. I. část-Úmluva, Praha:Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3 vyd. Praha:Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

FENYK, Jaroslav a Ladislav SMEJKAL. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-720-9.

FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-2107-416-3.

FRYŠTÁK, František a Petra POLIŠENSKÁ. *Dokazování v přípravném řízení*. Praha :Lages,2014. ISBN 978-80-8757-685-4.

FENYK, Jaroslav, Dagmar Císařová, GŘIVNA Tomáš. *Trestní právo procesní*. 6 vyd. Praha :Wolters Kluwer ČR, 2015. ISBN 978-80-747-875-15.

CHMELÍK, Jan a Eduard BURDA. *Dokazování v trestním řízení. Trestně právní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. PRAHA: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408175-0.

CHEN, Ruihua. *Models of Criminal Procedure Systém.* vyd. Berlin, Springer 2023. EAN 9789811936531.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné.* Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní. 7. vydání.* Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní-minulost a budoucnost.* Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-185-4.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces.* Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-287-5.

KALVODOVÁ, Věra a Milana HRUŠÁKOVÁ. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8072-0.

KLIMEK, Leopold. *European Arrest Warrant.* Springer Cham Heidelberg, New York : Dordrecht London, 2015. ISBN 978-3319-7337-8.

KRATOCHVÍL, Stanislav. *Klinická hypnóza.* 3. Vydání. Praha: GradaPublishing, 2009. ISBN 978-80-2472-549-9.

KRATOCHVÍL, Vladimír, Jan MUSIL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní.* 2.přeprac.vyd. Praha: C.H.Beck, 2003. ISBN 80-7179-678-6.

KARABEC, Zdeněk. *Použití agenta v „předpolí zločinu“.* 1, vydání, Praha: C.H.Beck, 2011. ISBN 978-80-7338-099-1.

KOUPIL, Ondřej a kolektiv, *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu,* díl 1. Praha: Karolium, 2018. ISBN 978-80-2463-775-4.

VANGELI, Benedikt. *Zákon o policii, komentář, 2 vydání.* Praha: C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-543-5.

KUCHTA, Josef. *Zakázané metody výslechu a donucení k výpovědím v Českém procesním trestním právu.* Praha: C.H.Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-388-2.

KAPRAS, Jiří. *Soudy boží vodou a ohněm v českém právu.* Praha: Typus, 1933.

- KLABOUC, Jiří. *Staré české soudnictví*. Praha: Orbis, 1967. ISID264050.
- KONRÁD, Zdeněk, Viktor PRADA, STRAUS Jiří, Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika-Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování, 2. Vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN: 978-80-7380-859-4.
- MALÝ, Karel. *Tři studie o trestním právu v českých zemích v 17. a v první polovině 18. století*. Praha: Univerzita Karlova v Praze Karolinum, 2016. ISBN 978-80-2463 269-8.
- MALÝ, Karel a kolektiv. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-8721-239-4.
- MATOUŠ, Václav. *Ortel podle práva*. Okresní muzeum Orlických hor: 1997, ISBN 978-80-740815-0.
- NĚMEC, Bohumil. *Ottův slovník naučný*. I díl. Praha: Peska/Argo, 2001. ISBN 978-80-7203-384-3.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9.
- PÁNEK, Jaroslav, *Česká města 16.-18. Století (Hrdelní soudnictví v Čechách v 16.-18. Století)*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991, ISBN 978-80-852-680-65.
- RŮŽEK, Antonín. *Trestní právo procesní*. 3 přepracované vydání. Praha: Univerzita Karlova, Praha 1993. ISBN 80-7066-402-9.
- ŠTRAUS, Jiří a Miroslav, NĚMEC, *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1.
- SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7380-153-3.
- SCHELLE, Karel. *Ordály, jako důkazní prostředek v procesním právu*. Bratislava: Slovenská archivistika, 1980, roč. 15, č. 1, ISSN 0231-6722.
- SCHELLE, Karel a Josef KUČHTA. *Boží soudy jako důkazní prostředek v českém procesním právu za feudalismu*. In Sborník prací učitelů právnické fakulty v Brně - XI. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981.

STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-651-6.

VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova Univerzita, 1993. ISBN 80-210-0791-5.

ZAORALOVÁ, Petra. *Procesní použitelnost důkazů v trestním řízení a jejich meze*. Praha: Leges., 2018. ISBN 978-80-7502-310-0.

Komentáře

DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK. *Trestní řád komentář I.díl*. vyd. Praha: Walters Kluver, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.

JELÍNEK, Jiří. *Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-016-1.

KRNEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech, komentář*. 1. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-365-3.

ŠÁMAL, Pavel, Josef DĚDIC, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. 1 vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-116-1.

ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní zákoník. Komentář*, 3 vydání. Praha: C.H.Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1.

ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád, Komentář*, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

Odborné články

FRYŠTÁK, Marek. Některé aspekty rekognice v praxi přípravného řízení a povinnost účasti obviněného jako poznávané osoby na ní. *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 4, s. 282-290.

FRYŠTÁK, Marek. Zahájení přípravného řízení provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů. *Trestněprávní revue*, 2013, roč. 12, č. 5, s. 109-112.

KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 8, s. 224-231.

KLOUČEK, Zdeněk. O vyřízení trestního oznámení bez zahájení úkonů trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2011

PROTIVINSKÝ, Milan. Vady rekognice a jejich procesní důsledky. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 2, s. 11- 25.

REPÍK, Bohuslav. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování. *Bulletin advokacie*, 1982, č. 3, s. 60-138.

VRTĚL, Pavel. Dokazování po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 9, s. 249-257.

VYCHODIL, Miroslav. Některé zvláštní způsoby dokazování. *Trestní právo*, 2000, č. 11, s. 8-11.

VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu. I. část. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 8, s. 37-43.

VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu. II. část. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 9, s. 32-39.

Judikatura

Ústavní soud Česká republika

Nález Ústavního soudu ze dne 21. července 2004, sp. zn. I. ÚS 639/03

Nález Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2006, sp. zn. I. ÚS 675/05

Nález Ústavního soudu ze dne 14. května 2008, sp. zn. II. ÚS 2014/07

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. III. ÚS 2042/08

Nález ústavního soudu ze dne 19. března 2018, sp. zn. I. ÚS 4185/16 (paralelní citace N 52/88 SbNU 683)

Nález ústavního soudu ze dne 14. května 2019, sp. zn. PI.ÚS 45/17 (paralelní citace N 76/94 SbNU 19)

Nález ústavního soudu ze dne 28. května 2019, sp. zn. III. ÚS 3564/18 (paralelní citace N 101/94 SbNU 229)

Nález ústavního soudu ze dne 2. července 2019, sp. zn. PI ÚS 39/17 (paralelní citace N 124/95 SbNU 8)

Nález ústavního soudu ze dne 27. dubna 2021, sp. zn. IV. ÚS 3362/10

Nález ústavního soudu ze dne 20. září 2022, sp. zn. I. ÚS 316/21

Nález ústavního soudu ze dne 22. března 2022, sp. zn. PI ÚS 7/18

Nález ústavního soudu ze dne 8. února 2022, sp. zn. IV. ÚS 2718/21

Nález ústavního soudu ze dne 14. února 2023, sp. zn. III. ÚS 2698/22

Nález ústavního soudu ze dne 30. května 2023, sp. zn. I. ÚS 710/23

Nález ústavního soudu ze dne 29. září 2023, sp. zn. IV. ÚS 2013/23

Nález ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2023, sp. zn. IV. ÚS 2827/23

Nález ústavního soudu ze dne 20. prosince 2024, sp. zn. I. ÚS 2410/23

Nález ústavního soudu ze dne 28. února 2024, sp. zn. III. ÚS 395/24

Nález ústavního soudu ze dne 20. února 2024, sp. zn. III. ÚS 147/24

Nejvyšší soud České republiky

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2001, sp. zn. 5 Tz 137/2001, uveřejněný pod číslem 48/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2005, sp. zn. 4 Tz 112/2005, uveřejněný pod číslem 21/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 8 Tz 39/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. 6 Tdo 1307/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 3 Tdo 457/2015-87

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2016, sp. zn. 21 Cdo 5278/2014, C 155530

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1404/2016, R 37/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 6. 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017-II

Usnesení Nejvyššího soudu ČR z dne 1. 9. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020, R 1/2021

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 8. 2022, sp. zn. 8 Tdo 664/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2022, sp. zn. 11 Tdo 1028/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2023, sp. zn. 8 Tdo 1038/2023

Evropský soud pro lidská práva

Rozsudek ESLP ze dne 8. 2. 1996, John Murray v. Spojené království, 18731/91

Rozsudek ESLP ze dne 12. 5. 2000, ve věci Khan v. Spojené království, 35394/97

Rozsudek ESLP ze dne 11. března 2003, č. stížnosti 35640/97, *Lešník proti Slovensku*.

Rozsudek ESLP ze dne 27. 9. 2005, ve věci Sallinen a další v. Finsko, 50882/99

Rozsudek Velkého senátu ze dne 11. 7. 2006, ve věci Jalloh v. Německo, 54810/00

Rozsudek ESLP ze dne 1. 3. 2007, ve věci Heglás v. Česká republika, 5935/02

Rozsudek ESLP ze dne 28. února 2006, č. stížnosti 51277/99, *Krasniki proti České republice*

Rozsudek ESLP ze dne 1. 3. 2007, ve věci Heglás v. Česká republika, 5935/02

Rozsudek ESLP ze dne 13. 5. 2008, ve věci Juhnke v. Turecko, 52515/9

Rozsudek Velkého senátu ze dne 1. 6. 2010, ve věci Gäfgen v. Německo, 22978/05

Rozsudek ESLP ze dne 22. listopadu 2012, č. stížnosti 46203/08, *Tseber proti České republice*.

Rozsudek ESLP ze dne 23. února 2016, č. stížnosti 64532/12, *Ledvina proti České republice*

Rozsudek ESLP ze dne 12. ledna 2017, č. stížnosti 54146/09, *Batěk a ostatní proti České republice*.

Rozsudek ESLP ze dne 06. července 2017, č. stížnosti 2000/09, *Žáková proti České republice*.

Rozsudek ESLP ze dne 24. listopadu 2022, č. stížnosti 31767/13, *Khalifa proti České republice*.

Rozsudek ESLP ze dne 15. prosince 2022, č. stížnosti 43861/13, *Schäfer a Todorovič proti České republice*.

Zákonná úprava

Ústava České republiky č. 1/1993.

Listina základní práv a svobod České republiky č. 2/1993.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod č. 209/1992.

Zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád.

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

Zákon č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky.

Zákon č. 218/2003 Sb. O soudnictví ve věcech mládeže.

Zákon č. 418/2011 Sb. O odpovědnosti právnických osob.

Zákon č. 254/2019 Sb. O znalcích a tlumočnících.

Zákon č. 412/2005 Sb. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Vyhláška č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech (a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech)

Vyhláška č. 143/1988 Sb., o Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006, o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Vnitřní předpisy Policie České republiky

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, O plnění úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení.

Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, O operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 197/2008, Kterým se upravuje postup při dožádání a provádění předstíraného převodu.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 2009/2008, Kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 194/2008, Kterým se upravuje postup při použití agenta

Pokyn policejního prezidenta č. 96/2015, o využívání informátorů

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 25/2013, o krycích prostředcích

Pokyn policejního prezidenta č. 35/2016, krycích dokladech

Nařízení ministerstva vnitra č. 38/2012, o nakládání se zvláštními finančními prostředky.

Webové stránky

<https://www.beckonline.cz>

<http://www.eslp.justice.cz/>

<https://www.usoud.cz/>

<https://www.nalus.usoud.cz/>

<https://www.aspi.cz/>